

1 Salātīn

Adūniyāh kī Sāzish

¹ Dāūd Bādshāh bahut būrḥā ho chukā thā. Use hameshā sardī lagtī thī, aur us par mazīd bistar ḍālne se koī fāydā na hotā thā. ² Yih dekh kar mulāzimoñ ne bādshāh se kahā, “Agar ijāzat ho to ham bādshāh ke lie ek naujawān kuñwārī ḍhūṇḍ leñ jo āp kī k̄hidmat meñ hāzīr rahe aur āp kī dekh-bhāl kare. Laṛkī āp ke sāth leṭ kar āp ko garm rakhe.” ³ Chunāñche wuh pūre mulk meñ kisī k̄hūsūrat larkī kī talāsh karne lage. Ḍhūṇḍte ḍhūṇḍte Abīshāg Shūnīmī ko chun kar bādshāh ke pās lāyā gayā. ⁴ Ab se wuh us kī k̄hidmat meñ hāzīr hotī aur us kī dekh-bhāl kartī rahī. Laṛkī nihāyat k̄hūsūrat thī, lekin bādshāh ne kabhī us se sohbat na kī.

⁵⁻⁶ Un dīnoñ meñ Adūniyāh bādshāh banane kī sāzish karne lagā. Wuh Dāūd kī bīwī Hajjīt kā beṭā thā. Yoñ wuh Abīsalūm kā sautelā bhāī aur us ke marne par Dāūd kā sab se baṛā beṭā thā. Shakl-o-sūrat ke lihāz se log us kī baṛī tārif kiyā karte the, aur bachpan se us ke bāp ne use kabhī nahīñ ḍāñṭā thā kī tū kyā kar rahā hai. Ab Adūniyāh apne āp ko logoñ ke sāmne pesh karke elān karne lagā, “Maiñ hī bādshāh banūngā.” Is maqsad ke taht us ne apne lie rath aur ghoṛe k̄harīd kar 50 ādmīyoñ ko rakh liyā tāki wuh jahāñ bhī jāe us ke āge āge chalte raheñ. ⁷ Us ne Yoāb bin Zarūyāh aur Abiyātar Imām se bāt kī to wuh us ke sāthī ban kar us kī himāyat karne

ke lie taiyār hue. ⁸ Lekin Sadoq Imām, Bināyāh bin Yahoyadā aur Nātan Nabī us ke sāth nahīn the, na Simāī, Re'ī yā Dāūd ke muhāfiz.

⁹ Ek din Adūniyāh ne Ain-rājil Chashme ke qarīb kī chaṭān Zuhlat ke pās ziyāfat kī. Kāfi bheṛ-bakriyān, gāy-bail aur moṭe-tāze bachhṛe zabah kie gae. Adūniyāh ne bādshāh ke tamām beṭoñ aur Yahūdāh ke tamām shāhī afsaroñ ko dāwat dī thī. ¹⁰ Kuchh logoñ ko jān-būjh kar is meñ shāmil nahīn kiyā gayā thā. Un meñ us kā bhāī Sulemān, Nātan Nabī, Bināyāh aur Dāūd ke muhāfiz shāmil the.

Dāūd Sulemān ko Bādshāh Qarār Detā Hai

¹¹ Tab Nātan Sulemān kī māñ Bat-sabā se milā aur bolā, “Kyā yih khabar āp tak nahīn pahuñchī ki Hajjīt ke beṭe Adūniyāh ne apne āp ko bādshāh banā liyā hai? Aur hamāre āqā Dāūd ko is kā ilm tak nahīn! ¹² Āp kī aur āp ke beṭe Sulemān kī zindagī bare khatre meñ hai. Is lie lāzim hai ki āp mere mashware par fauran amal karen. ¹³ Dāūd Bādshāh ke pās jā kar use batā denā, ‘Ai mere āqā aur bādshāh, kyā āp ne qasam khā kar mujh se wādā nahīn kiyā thā ki terā beṭā Sulemān mere bād takhtnashīn hogā? To phir Adūniyāh kyon bādshāh ban gayā hai?’ ¹⁴ Āp kī bādshāh se guftgū abhī khatm nahīn hogī ki main dākhlil ho kar āp kī bāt kī tasdiq karūnga.”

¹⁵ Bat-sabā fauran bādshāh ke pās gāi jo sone ke kamre meñ leṭā huā thā. Us waqt to wuh bahut umrrasīdā ho chukā thā, aur Abīshāg us kī dekh-bhāl kar rahī thī. ¹⁶ Bat-sabā kamre meñ dākhlil ho kar bādshāh ke sāmne muñh ke

bal jhuk gai. Dāūd ne pūchhā, “Kyā bāt hai?”
 17 Bat-sabā ne kahā, “Mere āqā, āp ne to Rab apne Ḳhudā kī qasam khā kar mujh se wādā kiyā thā ki terā beṭā Sulemān mere bād taḳhtnashīn hogā. 18 Lekin ab Adūniyāh bādshāh ban baiṭhā hai aur mere āqā aur bādshāh ko is kā ilm tak nahīn. 19 Ūs ne ziyāfat ke lie bahut-se gāy-bail, moṭe-tāze bachhṛe aur bher-bakriyān zabah karke tamām shahzādoṅ ko dāwat dī hai. Abiyātar Imām aur fauj kā kamānḍar Yoāb bhī in meṅ shāmil haiṅ, lekin āp ke ḳhādim Sulemān ko dāwat nahīn milī. 20 Ai bādshāh mere āqā, is waqt tamām Isrāīl kī ānkheṅ āp par lagī haiṅ. Sab āp se yih jānane ke lie tarapte haiṅ ki āp ke bād kaun taḳhtnashīn hogā. 21 Agar āp ne jald hī qadam na uṭhāyā to āp ke kūch kar jāne ke fauran bād maiṅ aur merā beṭā Adūniyāh kā nishānā ban kar mujrim ṭhahreṅge.”

22-23 Bat-sabā abhī bādshāh se bāt kar hī rahī thī ki Dāūd ko ittalā dī gai ki Nātan Nabī āp se milne āyā hai. Nabī kamre meṅ dāḳhil ho kar bādshāh ke sāmne aundhe muṅh jhuk gayā. 24 Phir us ne kahā, “Mere āqā, lagtā hai ki āp is haq meṅ haiṅ ki Adūniyāh āp ke bād taḳhtnashīn ho. 25 Kyoṅki āj us ne Ain-rājil jā kar bahut-se gāy-bail, moṭe-tāze bachhṛe aur bher-bakriyōṅ ko zabah kiyā hai. Ziyāfat ke lie us ne tamām shahzādoṅ, tamām fauji afsaroṅ aur Abiyātar Imām ko dāwat dī hai. Is waqt wuh us ke sāth khānā khā khā kar aur mai pī pī kar nārā lagā rahe haiṅ, ‘Adūniyāh Bādshāh zindābād!’ 26 Kuchh logoṅ ko jān-būjh kar dāwat nahīn dī. Un meṅ maiṅ āp kā ḳhādim,

Sadoq Imām, Bināyāh bin Yahoyadā aur āp kā khādīm Sulemān bhī shāmil haiñ. ²⁷ Mere āqā, kyā āp ne wāqāī is kā hukm diyā hai? Kyā āp ne apne khādimoñ ko ittalā die baḡhair faislā kiyā hai ki yih shaḡhs bādshāh banegā?”

²⁸ Jawāb meñ Dāūd ne kahā, “Bat-sabā ko bulāeñ!” Wuh wāpas āī aur bādshāh ke sāmne kharī ho gaī. ²⁹ Bādshāh bolā, “Rab kī hayāt kī qasam jis ne fidyā de kar mujhe har musibat se bachāyā hai, ³⁰ āp kā beṭā Sulemān mere bād bādshāh hogā balki āj hī mere taḡht par baiṭh jāegā. Hāñ, āj hī main wuh wādā pūrā karūnga jo main ne Rab Isrāīl ke Ḳhudā kī qasam khā kar āp se kiyā thā.” ³¹ Yih sun kar Bat-sabā aundhe muñh jhuk gaī aur kahā, “Merā mālik Dāūd Bādshāh zindābād!”

³² Phir Dāūd ne hukm diyā, “Sadoq Imām, Nātan Nabī aur Bināyāh bin Yahoyadā ko bulā lāeñ.” Tīnoñ āe ³³ to bādshāh un se muḡhātib huā, “Mere beṭe Sulemān ko mere khachchar par biṭhāeñ. Phir mere afsaroñ ko sāth le kar use Jaihūn Chashme tak pahuñchā deñ. ³⁴ Wahāñ Sadoq aur Nātan use masah karke Isrāīl kā bādshāh banā deñ. Narsinge ko bajā bajā kar nārā lagānā, ‘Sulemān Bādshāh zindābād!’ ³⁵ Is ke bād mere beṭe ke sāth yahāñ wāpas ā jānā. Wuh mahal meñ dāḡhil ho kar mere taḡht par baiṭh jāe aur merī jagah hukūmat kare, kyoñki main ne use Isrāīl aur Yahūdāh kā hukmrān muḡarrar kiyā hai.”

³⁶ Bināyāh bin Yahoyadā ne jawāb diyā, “Āmīn, aisā hī ho! Rab mere āqā kā Ḳhudā is faisle par apnī barkat de. ³⁷ Aur jis tarah Rab āp

ke sāth rahā usī tarah wuh Sulemān ke sāth bhī ho, balki wuh us ke takht ko āp ke takht se kahīn zyādā sarbuland kare!”³⁸ Phir Sadoq Imām, Nātan Nabī, Bināyāh bin Yahoyadā aur bādshāh ke muhāfiz Karetiyōn aur Faletiyōn ne Sulemān ko bādshāh ke khachchar par biṭhā kar use Jaihūn Chashme tak pahuñchā diyā.³⁹ Sadoq ke pās tel se bharā menḍhe kā wuh siṅg thā jo muqaddas khāime meñ parā rahtā thā. Ab us ne yih tel le kar Sulemān ko masah kiyā. Phir narsingā bajāyā gayā aur log mil kar nārā lagāne lage, “Sulemān Bādshāh zindābād! Sulemān Bādshāh zindābād!”⁴⁰ Tamām log bānsrī bajāte aur khushī manāte hue Sulemān ke pīchhe chalne lage. Jab wuh dubārā Yarūshalam meñ dākhlī huā to itnā shor thā ki zamīn laraz uṭhī.

Adūniyāh kī Shikast

⁴¹ Logoñ kī yih āwāzeñ Adūniyāh aur us ke mehmānoñ tak bhī pahuñch gaīn. Thoṛī der pahle wuh khāne se fāriḡ hue the. Narsinge kī āwāz sun kar Yoāb chaunk uṭhā aur pūchhā, “Yih kyā hai? Shahr se itnā shor kyoñ sunāī de rahā hai?”⁴² Wuh abhī yih bāt kar hī rahā thā ki Abiyātar kā beṭā Yūnatan pahuñch gayā. Yoāb bolā, “Hamāre pās āeñ. Āp jaise lāyq admī achchhī khabar le kar ā rahe hoṅge.”

⁴³ Yūnatan ne jawāb diyā, “Afsos, aisā nahīn hai. Hamāre āqā Dāūd Bādshāh ne Sulemān ko bādshāh banā diyā hai.⁴⁴ Us ne use Sadoq Imām, Nātan Nabī, Bināyāh bin Yahoyadā aur bādshāh ke muhāfiz Karetiyōn aur Faletiyōn ke sāth Jaihūn Chashme ke pās bhej diyā hai.

Sulemān Bādshāh ke ḵhachchar par sawār thā. ⁴⁵ Jaihūn Chashme ke pās Sadoq Imām aur Nātan Nabī ne use masah karke bādshāh banā diyā. Phir wuh ḵhushī manāte hue shahr meñ wāpas chale gae. Pūre shahr meñ halchal mach gai. Yihī wuh shor hai jo āp ko sunāi de rahā hai. ⁴⁶ Ab Sulemān taḵht par baiṭh chukā hai, ⁴⁷ aur darbārī hamāre āqā Dāūd Bādshāh ko mubārakbād dene ke lie us ke pās pahuñch gae haiñ. Wuh kah rahe haiñ, ‘Āp kā Ḵhudā kare ki Sulemān kā nām āp ke nām se bhī zyādā mashhūr ho jāe. Us kā taḵht āp ke taḵht se kahīñ zyādā sarbuland ho.’ Bādshāh ne apne bistar par jhuk kar Allāh kī parastish kī ⁴⁸ aur kahā, ‘Rab Isrāīl ke Ḵhudā kī tamjīd ho jis ne mere beṭoñ meñ se ek ko merī jagah taḵht par biṭhā diyā hai. Us kā shukr hai ki main apnī āñkhoñ se yih dekh sakā.’ ”

⁴⁹ Yūnatan ke muñh se yih ḵhabar sun kar Adūniyāh ke tamām mehmān ghabrā gae. Sab uṭh kar chāroñ taraf muntashir ho gae. ⁵⁰ Adūniyāh Sulemān se ḵhauf khā kar muqad-das ḵhaimē ke pās gayā aur qurbāngāh ke sīngoñ se lipaṭ gayā. ⁵¹ Kisī ne Sulemān ke pās jā kar use ittalā dī, “Adūniyāh ko Sulemān Bādshāh se ḵhauf hai, is lie wuh qurbāngāh ke sīngoñ se lipṭe hue kah rahā hai, ‘Sulemān Bādshāh pahle qasam khāe ki wuh mujhe maut ke ghāṭ nahīñ utāregā.’ ” ⁵² Sulemān ne wādā kiyā, “Agar wuh lāyq sābit ho to us kā ek bāl bhī bīkā nahīñ hogā. Lekin jab bhī us meñ badī pāi jāe wuh zarūr maregā.”

⁵³ Sulemān ne apne logoñ ko Adūniyāh ke

pās bhej diyā tāki wuh use bādshāh ke pās pahuñchāeñ. Adūniyāh āyā aur Sulemān ke sāmne aundhe muñh jhuk gayā. Sulemān bolā, “Apne ghar chale jāo!”

2

Dāūd kī Ākhirī Hidāyat

¹ Jab Dāūd ko mahsūs huā ki kūch kar jāne kā waqt qarīb hai to us ne apne beṭe Sulemān ko hidāyat kī, ² “Ab main wahān jā rahā hūñ jahān duniyā ke har shaḳhs ko jānā hotā hai. Chunāñche mazbūt hoñ aur mardānaḡī dikhāeñ. ³ Jo kuchh Rab āp kā Khudā āp se chāhtā hai wuh karen aur us kī rāhoñ par chalte raheñ. Allāh kī sharīat meñ darj har hukm aur hidāyat par pūre taur par amal karen. Phir jo kuchh bhī karenge aur jahān bhī jāenge āp ko kāmyābī nasīb hogī. ⁴ Phir Rab mere sāth apnā wādā pūrā karegā. Kyoñki us ne farmāyā hai, ‘Agar terī aulād apne chāl-chalan par dhyān de kar pūre dil-o-jān se merī wafādār rahe to Isrāil par us kī hukūmat hameshā tak qāym rahegī.’

⁵ Do ek aur bāteñ bhī haiñ. Āp ko khūb mālūm hai ki Yoāb bin Zarūyāh ne mere sāth kaisā sulūk kiyā hai. Isrāil ke do kamāndaron Abinair bin Nair aur Amāsā bin Yatar ko us ne qatl kiyā. Jab jang nahīn thī us ne jang kā khūn bahā kar apnī peṭī aur jūtoñ ko bequsūr khūn se ālūdā kar liyā hai. ⁶ Us ke sāth wuh kuchh karen jo āp ko munāsib lage. Yoāb būrhā to hai, lekin dhyān deñ ki wuh tabāī maut na mare. ⁷ Tāham Barzillī Jiliyādī ke beṭoñ par mehrbānī karen. Wuh āp kī

mez ke mustaqīl mehmān raheñ, kyonki unhon ne mere sāth bhī aisā hī sulūk kiyā jab main ne āp ke bhāī Abīsalūm kī wajah se Yarūshalam se hijrat kī. ⁸ Bahūrīm ke Binyamīnī Simāī bin Jirā par bhī dhyān deñ. Jis din main hijrat karte hue Mahanāym se guzar rahā thā to us ne mujh par lānateñ bhejīñ. Lekin merī wāpasī par wuh Dariyā-e-Yardan par mujh se milne āyā aur main ne Rab kī qasam khā kar us se wādā kiyā ki use maut ke ghāṭ nahīñ utārūnga. ⁹ Lekin āp us kā jurm nazarandāz na karen balki us kī munāsib sazā deñ. Āp dānishmand haiñ, is lie āp zarūr sazā dene kā koī na koī tarīqā dhūnd nikāleñge. Wuh būrḥā to hai, lekin dhyān deñ ki wuh tabāī maut na mare.”

¹⁰ Phir Dāūd mar kar apne bāpdādā se jā milā. Use Yarūshalam ke us hisse meñ dafn kiyā gayā jo ‘Dāūd kā Shahr’ kahlātā hai. ¹¹ Wuh kul 40 sāl tak Isrāīl kā bādshāh rahā, sāt sāl Habrūn meñ aur 33 sāl Yarūshalam meñ. ¹² Sulemān apne bāp Dāūd ke bād taḥtnashīn huā. Us kī hukūmat mazbūtī se qāym huī.

Adūniyāh kī Maut

¹³ Ek din Dāūd kī bīwī Hajjīt kā beṭā Adūniyāh Sulemān kī māñ Bat-sabā ke pās āyā. Bat-sabā ne pūchhā, “Kyā āp amnṣand irādā rakh kar āe haiñ?” Adūniyāh bolā, “Jī, ¹⁴ balki merī āp se guzārish hai.”

Bat-sabā ne jawāb diyā, “To phir batāeñ!” ¹⁵ Adūniyāh ne kahā, “Āp to jāntī haiñ ki asal meñ bādshāh banane kā haq merā thā. Aur yih tamām Isrāīl kī tawaqqo bhī thī. Lekin ab to

hālāt badal gae haiñ. Merā bhāi bādshāh ban gayā hai, kyonki yihī Rab kī marzī thī. ¹⁶ Ab merī āp se darḳhāst hai. Is se inkār na karen.” Bat-sabā bolī, “Batāen.” ¹⁷ Adūniyāh ne kahā, “Maiñ Abīshāg Shūnīmī se shādī karnā chāhtā hūñ. Barāh-e-karm Sulemān Bādshāh ke sāmne merī sifārish karen tāki bāt ban jāe. Agar āp bāt karen to wuh inkār nahīn karegā.” ¹⁸ Bat-sabā rāzī huī, “Chalen, ṭhik hai. Maiñ āp kā yih muāmālā bādshāh ko pesh karūngī.”

¹⁹ Chunāñche Bat-sabā Sulemān Bādshāh ke pās gai tāki use Adūniyāh kā muāmālā pesh kare. Jab darbār meñ pahuñchī to bādshāh uṭh kar us se milne āyā aur us ke sāmne jhuk gayā. Phir wuh dubārā taḳht par baiṭh gayā aur hukm diyā ki māñ ke lie bhī taḳht rakhā jāe. Bādshāh ke dahne hāth baiṭh kar ²⁰ us ne apnā muāmālā pesh kiyā, “Merī āp se ek choṭī-sī guzārish hai. Is se inkār na karen.” Bādshāh ne jawāb diyā, “Ammī, batāen apnī bāt, maiñ inkār nahīn karūnga.” ²¹ Bat-sabā bolī, “Apne bhāi Adūniyāh ko Abīshāg Shūnīmī se shādī karne den.”

²² Yih sun kar Sulemān bharak uṭhā, “Adūniyāh kī Abīshāg se shādī!! Yih kaisī bāt hai jo āp pesh kar rahī haiñ? Agar āp yih chāhtī haiñ to kyon na barāh-e-rāst taqāzā karen ki Adūniyāh merī jagah taḳht par baiṭh jāe. Āḳhir wuh merā baṛā bhāi hai, aur Abiyātar Imām aur Yoāb bin Zarūyāh bhī us kā sāth de rahe haiñ.” ²³ Phir Sulemān Bādshāh ne Rab kī qasam khā kar kahā, “Is darḳhāst se Adūniyāh ne apnī maut par muhr lagāi hai. Allāh mujhe saḳht

sazā de agar main use maut ke ghāṭ na utārūn.
²⁴ Rab kī qasam jis ne merī tasdiq karke mujhe mere bāp Dāūd ke taḥt par biṭhā diyā aur apne wāde ke mutābiq mere lie ghar tāmīr kiyā hai, Adūniyāh ko āj hī marnā hai!”

²⁵ Phir Sulemān Bādshāh ne Bināyāh bin Yahoyadā ko hukm diyā ki wuh Adūniyāh ko maut ke ghāṭ utār de. Chunānche wuh niklā aur use mār dālā.

Yoāb aur Abiyātar kī Sazā

²⁶ Abiyātar Imām se bādshāh ne kahā, “Ab yahān se chale jāeñ. Anatot meñ apne ghar meñ raheñ aur wahān apnī zamīneñ sañbhāleñ. Go āp sazā-e-maut ke lāyq haiñ to bhī main is waqt āp ko nahīn mār dūngā, kyonki āp mere bāp Dāūd ke sāmne Rab Qādir-e-mutlaq ke ahd kā sandūq uṭhāe har jagah un ke sāth gae. Āp mere bāp ke tamām taklīfdeh aur mushkiltarīn lamhāt meñ sharīk rahe haiñ.” ²⁷ Yih kah kar Sulemān ne Abiyātar kā Rab ke huzūr imām kī khidmat saranjām dene kā haq mansūkh kar diyā. Yon Rab kī wuh peshgoī pūrī huī jo us ne Sailā meñ Elī ke gharāne ke bāre meñ kī thī.

²⁸ Yoāb ko jald hī patā chalā ki Adūniyāh aur Abiyātar se kyā kuchh huā hai. Wuh Abīsalūm kī sāzishon meñ to sharīk nahīn huā thā lekin bād meñ Adūniyāh kā sāthī ban gayā thā. Is lie ab wuh bhāg kar Rab ke muqaddas khaime meñ dākḥil huā aur qurbāngāh ke sīngoñ ko pakaṛ liyā. ²⁹ Sulemān Bādshāh ko ittalā dī gai, “Yoāb bhāg kar Rab ke muqaddas khaime meñ gayā hai. Ab wuh wahān qurbāngāh ke pās

khaṛā hai.” Yih sun kar Sulemān ne Bināyāh bin Yahoyadā ko hukm diyā, “Jāo, Yoāb ko mār do!”

³⁰ Bināyāh Rab ke khaime meñ jā kar Yoāb se muḵhātib huā, “Bādshāh farmātā hai ki khaime se nikal āo!” Lekin Yoāb ne jawāb diyā, “Nahīn, agar marnā hai to yihīn marūnga.” Bināyāh bādshāh ke pās wāpas āyā aur use Yoāb kā jawāb sunāyā. ³¹ Tab bādshāh ne hukm diyā, “Chalo, us kī marzī! Use wahīn mār kar dafn kar do tāki maiñ aur mere bāp kā gharānā un qatloñ ke jawābdeh na ṭhahreñ jo us ne bilāwajah kie haiñ. ³² Rab use un do ādmiyoñ ke qatl kī sazā de jo us se kahīn zyādā sharīf aur achchhe the yānī Isrāīlī fauj kā kamānḍar Abinair bin Nair aur Yahūdāh kī fauj kā kamānḍar Amāsā bin Yatar. Yoāb ne donoñ ko talwār se mār ḍālā, hālānki mere bāp ko is kā ilm nahīn thā. ³³ Yoāb aur us kī aulād hameshā tak in qatloñ ke qusūrwār ṭhahreñ. Lekin Rab Dāūd, us kī aulād, gharāne aur taḡht ko hameshā tak salāmatī atā kare.”

³⁴ Tab Bināyāh ne muḡaddas khaime meñ jā kar Yoāb ko mār diyā. Use Yahūdāh ke bayābān meñ us kī apnī zamīn meñ dafnā diyā gayā. ³⁵ Yoāb kī jagah bādshāh ne Bināyāh bin Yahoyadā ko fauj kā kamānḍar banā diyā. Abiyātar kā ohdā us ne Sadoq Imām ko de diyā.

Simāi kī Maut

³⁶ Is ke bād bādshāh ne Simāi ko bulā kar use hukm diyā, “Yahāñ Yarūshalam meñ apnā ghar banā kar rahnā. Āindā āp ko shahr se nikalne kī ijāzat nahīn hai, kḡhāh āp kahīn bhī jānā chāheñ. ³⁷ Yaḡīn jāneñ ki jyoñ hī āp shahr ke darwāze se nikal kar Wādī-e-Qidron ko pār kareñge to āp

ko mār diyā jāegā. Tab āp k̄hud apnī maut ke zimmedār ṭhahreṅge.”³⁸ Simaī ne jawāb diyā, “Ṭhīk hai, jo kuchh mere āqā ne farmāyā hai main karūnga.”

Simaī der tak bādshāh ke hukm ke mutābiq Yarūshalam meṅ rahā.³⁹ Tīn sāl yon hī guzar gae. Lekin ek din us ke do ḡhulām bhāg gae. Chalthe chalte wuh Jāt ke bādshāh Akīs bin Mākā ke pās pahunch gae. Kisī ne Simaī ko ittalā dī, “Āp ke ḡhulām Jāt meṅ ṭhahre hue haiṅ.”⁴⁰ Wuh fauran apne gadhe par zīn kas kar ḡhulāmon ko dhūṅṅne ke lie Jāt meṅ Akīs ke pās chalā gayā. Donon ḡhulām ab tak wahīn the to Simaī unheṅ pakar kar Yarūshalam wāpas le āyā.

⁴¹ Sulemān ko k̄habar milī ki Simaī Jāt jā kar lauṭ āyā hai.⁴² Tab us ne use bulā kar pūchhā, “Kyā main ne āp ko āgāh karke nahīn kahā thā ki yaqīn jāneṅ ki jyon hī āp Yarūshalam se nikleṅge āp ko mār diyā jāegā, k̄hāh āp kahīn bhī jānā chāheṅ. Aur kyā āp ne jawāb meṅ Rab kī qasam khā kar nahīn kahā thā, ‘Ṭhīk hai, main aisā hī karūnga?’”⁴³ Lekin ab āp ne apnī qasam toṭ kar mere hukm kī k̄hilāfwarzī kī hai. Yih āp ne kyon kiyā hai?”⁴⁴ Phir bādshāh ne kahā, “Āp k̄hūb jānte haiṅ ki āp ne mere bāp Dāūd ke sāth kitnā burā sulūk kiyā. Ab Rab āp ko is kī sazā degā.”⁴⁵ Lekin Sulemān Bādshāh ko wuh barkat detā rahegā, aur Dāūd kā taḡht Rab ke huzūr abad tak qāym rahegā.”

⁴⁶ Phir bādshāh ne Bināyāh bin Yahoyadā ko hukm diyā ki wuh Simaī ko mār de. Bināyāh

ne use bāhar le jā kar talwār se mār diyā. Yoñ Sulemān kī Isrāīl par hukūmat mazbūt ho gaī.

3

Sulemān Rab se Hikmat Māngtā Hai

¹ Sulemān Firaun kī beṭī se shādī karke Misrī bādshāh kā dāmād ban gayā. Shurū meñ us kī bīwī shahr ke us hisse meñ rahtī thī jo ‘Dāūd kā Shahr’ kahlātā thā. Kyoñki us waqt nayā mahal, Rab kā ghar aur shahr kī fasīl zer-e-tāmīr the.

² Un dinoñ meñ Rab ke nām kā ghar tāmīr nahīn huā thā, is lie Isrāīlī apnī qurbāniyān muḵhtalif ūnchī jaghoñ par chaṛhāte the.

³ Sulemān Rab se pyār kartā thā aur is lie apne bāp Dāūd kī tamām hidāyāt ke mutābiq zindagī guzārtā thā. Lekin wuh bhī jānwaroñ kī apnī qurbāniyān aur baḳhūr aise hī maqāmoñ par Rab ko pesh kartā thā.

⁴ Ek din bādshāh Jibaūn gayā aur wahān bhasm hone wālī 1,000 qurbāniyān chaṛhāīn, kyoñki us shahr kī ūnchī jagah qurbāniyān chaṛhāne kā sab se aham markaz thī. ⁵ Jab wuh wahān ṭhahrā huā thā to Rab ḳhāb meñ us par zāhir huā aur farmāyā, “Terā dīl kyā chāhtā hai? Mujhe batā de to maiñ terī ḳhāhish pūrī karūnga.”

⁶ Sulemān ne jawāb diyā, “Tū mere bāp Dāūd par baṛī mehrbānī kar chukā hai. Wajah yih thī ki terā ḳhādīm wafādārī, insāf aur ḳhulūsdilī se tere huzūr chaltā rahā. Terī us par mehrbānī āj tak jāri rahī hai, kyoñki tū ne us kā beṭā us kī jagah taḳhtnashīn kar diyā hai. ⁷ Ai Rab mere

Khudā, tū ne apne khādim ko mere bāp Dāūd kī jagah takht par biṭhā diyā hai. Lekin main abhī chhoṭā bachchā hūn jise apnī zimmedāriyān sahīh taur par sañbhālne kā tajrabā nahīn huā. ⁸ To bhī tere khādim ko terī chunī huī qaum ke bīch meñ kharā kiyā gayā hai, itnī azīm qaum ke darmiyān ki use ginā nahīn jā saktā. ⁹ Chunānche mujhe sunane wālā dil atā farmā tāki main terī qaum kā insāf karūn aur sahīh aur ghalat bāton meñ imtiyāz kar sakūn. Kyonki kaun terī is azīm qaum kā insāf kar saktā hai?”

¹⁰ Sulemān kī yih darḥāst Rab ko pasand āī, ¹¹ is lie us ne jawāb diyā, “Main khush hūn ki tū ne na umr kī darāzī, na daulat aur na apne dushmanon kī halākat balki imtiyāz karne kī salāhiyat māngī hai tāki sun kar insāf kar sake. ¹² Is lie main terī darḥāst pūrī karke tujhe itnā dānishmand aur samajhdār banā dūngā ki utnā na māzī meñ koī thā, na mustaqbil meñ kabhī koī hogā. ¹³ Balki tujhe wuh kuchh bhī de dūngā jo tū ne nahīn māngā, yānī daulat aur izzat. Tere jīte-jī koī aur bādshāh tere barābar nahīn pāyā jāegā. ¹⁴ Agar tū merī rāhon par chaltā rahe aur apne bāp Dāūd kī tarah mere ahkām ke mutābiq zindagī guzāre to phir main terī umr darāz karūnga.”

¹⁵ Sulemān jāg uṭhā to mālūm huā ki main ne khāb dekhā hai. Wuh Yarūshalam ko wāpas chalā gayā aur Rab ke ahd ke sandūq ke sāmne kharā huā. Wahān us ne bhasm hone wālī aur salāmatī kī qurbāniyān pesh kīn, phir barī ziyāfat kī jis meñ tamām darbārī sharīk hue.

Do Kasbiyōn ke Bachche ke bāre meñ Sulemān kā Faislā

¹⁶ Ek din do kasbiyān bādshāh ke pās āiñ. ¹⁷ Ek bāt karne lagī, “Mere āqā, ham donoñ ek hī ghar meñ bastī haiñ. Kuchh der pahle is kī maujūdagī meñ ghar meñ mere bachchā paidā huā. ¹⁸ Do din ke bād is ke bhī bachā huā. Ham akeli hī thiñ, hamāre siwā ghar meñ koī aur nahīñ thā. ¹⁹ Ek rāt ko merī sāthī kā bachchā mar gayā. Māñ ne sote meñ karwaṭeñ badalte badalte apne bachche ko dabā diyā thā. ²⁰ Rātoñ rāt ise mālūm huā ki beṭā mar gayā hai. Maiñ abhī gahrī nīnd so rahī thī. Yih dekh kar is ne mere bachche ko uṭhāyā aur apne murde beṭe ko merī god meñ rakh diyā. Phir wuh mere beṭe ke sāth so gaī. ²¹ Subah ke waqt jab maiñ apne beṭe ko dūdh pilāne ke lie uṭhī to dekhā ki us se jān nikal gaī hai. Lekin jab din mazīd chaṛhā aur maiñ ghaur se use dekh sakī to kyā deḳhtī hūñ ki yih wuh bachchā nahīñ hai jise maiñ ne janm diyā hai!”

²² Dūsri aurat ne us kī bāt kaṭ kar kahā, “Hargiz nahīñ! Yih jhūṭ hai. Merā beṭā zindā hai aur terā to mar gayā hai.” Pahlī aurat chīkḥ uṭhī, “Kabhī bhī nahīñ! Zindā bachchā merā aur murdā bachchā terā hai.” Aisī bāteñ karte karte donoñ bādshāh ke sāmne jhagartī rahīñ.

²³ Phir bādshāh bolā, “Sīdhī-sī bāt yih hai ki donoñ hī dāwā kartī haiñ ki zindā bachchā merā hai aur murdā bachchā dūsri kā hai. ²⁴ Ṭhīk hai, phir mere pās talwār le āeñ!” Us ke pās talwār lāī gaī. ²⁵ Tab us ne hukm diyā, “Zindā bachche ko barābar ke do hissoñ meñ kaṭ kar har aurat

ko ek ek hissā de deñ.” ²⁶ Yih sun kar bachche kī haqīqī mān ne jis kā dil apne beṭe ke lie taraptā thā bādshāh se iltamās kī, “Nahīn mere āqā, use mat māreñ! Barāh-e-karm use isī ko de dījie.”

Lekin dūsri aurat bolī, “Ṭhik hai, use kāt deñ. Agar yih merā nahīn hogā to kam az kam terā bhī nahīn hogā.”

²⁷ Yih dekh kar bādshāh ne hukm diyā, “Rukeñ! Bachche par talwār mat chalāeñ balki use pahlī aurat ko de deñ jo chāhtī hai ki zindā rahe. Wuhī us kī mān hai.” ²⁸ Jald hī Sulemān ke is faisle kī khabar pūre mulk meñ phail gaī, aur logon par bādshāh kā khauf chhā gayā, kyonki unhon ne jān liyā ki Allāh ne use insāf karne kī khās hikmat atā kī hai.

4

Sulemān ke Sarkārī Afsaron kī Fahrist

¹ Ab Sulemān pūre Isrāil par hukūmat kartā thā. ² Yih us ke ālā afsar the:

imām-e-āzam: Azariyāh bin Sadoq,

³ mīrmunshī: Sīsā ke beṭe Ilīhūrif aur Akhiyāh,

bādshāh kā mushīr-e-khās: Yahūsafat bin Akhīlūd,

⁴ fauj kā kamāndar: Bināyāh bin Yahoyadā,

imām: Sadoq aur Abiyātar,

⁵ zilon par muqarrar afsaron kā sardār: Azariyāh bin Nātan,

bādshāh kā qarībī mushīr: imām Zabūd bin Nātan,

⁶ mahal kā inchārj: Akhīsar,

begāriyon kā inchārj: Adūnīrām bin Abdā

⁷ Sulemān ne Mulk-e-Isrāīl ko bārah zilon̄ meñ taqsīm karke har zile par ek afsar muqarrar kiyā thā. In afsaron̄ kī ek zimmedārī yih thī ki darbār kī zarūriyāt pūrī karen̄. Har afsar ko sāl meñ ek māh kī zarūriyāt pūrī karnī thīn. ⁸ Darj-e-zail in afsaron̄ aur un ke ilāqon̄ kī fahrist hai. Bin-hūr: Ifrāīm kā pahārī ilāqā,

⁹ Bin-diqar: Maqas, Sālbīm, Bait-shams aur Ailon-bait-hanān,

¹⁰ Bin Hasad: Arubbot, Sokā aur Hifar kā ilāqā,

¹¹ Sulemān kī beṭī Tāfat kā shauhar Bin-abīnadāb: Sāhilī shahr Dor kā pahārī ilāqā,

¹² Bānā bin Aḫhīlūd: Tānak, Majiddo aur us Bait-shān kā pūrā ilāqā jo Zartān ke paṛos meñ Yazrael ke nīche wāqē hai, nīz Bait-shān se le kar Abīl-mahūlā tak kā pūrā ilāqā bashamūl Yuqmiyām,

¹³ Bin-jabar: Jiliyād meñ Rāmāt kā ilāqā bashamūl Yāir bin Manassī kī bastiyān, phir Basan meñ Arjūb kā ilāqā. Is meñ 60 aise fasildār shahr shāmil the jin ke darwāzon̄ par pītal ke kunduḍe lage the,

¹⁴ Aḫhīnadāb bin Iddū: Mahanāym,

¹⁵ Sulemān kī beṭī Bāsamāt kā shauhar Aḫhīmāz: Naftālī kā qabāyli ilāqā,

¹⁶ Bānā bin Hūsī: Āshar kā qabāyli ilāqā aur Bālot,

¹⁷ Yahūsafat bin Farūh: Ishkār kā qabāyli ilāqā,

¹⁸ Simāi bin Ailā: Binyamīn kā qabāyli ilāqā,

¹⁹ Jabar bin Ūrī Jiliyād kā wuh ilāqā jis par pahle Amorī bādshāh Sihon aur Basan ke

bādshāh Oj kī hukūmat thī. Is pūre ilāqe par sirf yihī ek afsar muqarrar thā.

Sulemān kī Hukūmat kī Azmat

²⁰ Us zamāne meñ Isrāil aur Yahūdāh ke log sāhil kī ret kī mānind beshumār the. Logoñ ko khāne aur pīne kī sab chīzeñ dastyāb thīñ, aur wuh khush the.

²¹ Sulemān Dariyā-e-Furāt se le kar Filistiyon ke ilāqe aur Misrī sarhad tak tamām mamālik par hukūmat kartā thā. Us ke jīte-jī yih mamālik us ke tābe rahe aur use kharāj dete the.

²² Sulemān ke darbār kī rozānā zarūriyāt yih thīñ: taqriban 5,000 kilogrām bārīk maida, taqriban 10,000 kilogrām ām maida, ²³ 10 moṭe-tāze bail, charāgāhoñ meñ pale hue 20 ām bail, 100 bheṛ-bakriyāñ, aur is ke alāwā hiran, ghazāl, mrig aur mukhtalif qism ke moṭe-tāze murgh.

²⁴ Jitne mamālik Dariyā-e-Furāt ke maḡhrib meñ the un sab par Sulemān kī hukūmat thī, yāñī Tifsah se le kar Ghazzā tak. Kisī bhī paṛosī mulk se us kā jhagaṛā nahīñ thā, balki sab ke sāth sulah thī. ²⁵ Us ke jīte-jī pūre Yahūdāh aur Isrāil meñ sulah-salāmātī rahī. Shimāl meñ Dān se le kar junūb meñ Bair-sabā tak har ek salāmātī se angūr kī apnī bel aur anjīr ke apne daraḡht ke sāye meñ baiṭh saktā thā.

²⁶ Apne rathoñ ke ghoṛoñ ke lie Sulemān ne 4,000 thān banwāe. Us ke 12,000 ghoṛe the. ²⁷ Bārah ziloñ par muqarrar afsar bāqāydaḡī se Sulemān Bādshāh aur us ke darbār kī zarūriyāt pūrī karte rahe. Har ek ko sāl meñ ek māh

ke lie sab kuchh muhaiyā karnā thā. Un kī mehnat kī wajah se darbār meñ koī kamī na huī. ²⁸ Bādshāh kī hidāyat ke mutābiq wuh rathoñ ke ghoṛoñ aur dūsre ghoṛoñ ke lie darkār jau aur bhūsā barāh-e-rāst un ke thānoñ tak pahuñchāte the.

²⁹ Allāh ne Sulemān ko bahut zyādā hikmat aur samajh atā kī. Use sāhil kī ret jaisā wasī ilm hāsīl huā. ³⁰ Us kī hikmat Isrāīl ke mashriq meñ rahne wāle aur Misr ke ālimoñ se kahīñ zyādā thī. ³¹ Is lihāz se koī bhī us ke barābar nahīñ thā. Wuh Aitān Izrāhī aur Mahol ke beṭoñ Haimān, Kalkūl aur Dardā par bhī sabqat le gayā thā. Us kī shohrat irdgird ke tamām mamālik meñ phail gai. ³² Us ne 3,000 kahāwateñ aur 1,005 gīt likh die. ³³ Wuh tafsīl se muḳhtalif qism ke paudoñ ke bāre meñ bāt kar saktā thā, Lubnān meñ deodār ke baṛe darakht se le kar chhoṭe paude zūfā tak jo dīwār kī darāroñ meñ ugtā hai. Wuh mahārat se chaupāiyōñ, parindoñ, reñgne wāle jānwaroñ aur machhliyoñ kī tafsīlāt bhī bayān kar saktā thā. ³⁴ Chunāñche tamām mamālik ke bādshāhoñ ne apne safiroñ ko Sulemān ke pās bhej diyā tāki us kī hikmat suneñ.

5

Hīrām Bādshāh ke sāth Sulemān kā Muāhadā

¹ Sūr kā bādshāh Hīrām hameshā Dāūd kā achchhā dost rahā thā. Jab use ḳhabar milī ki Dāūd ke bād Sulemān ko masah karke bādshāh banāyā gayā hai to us ne apne safiroñ ko use mubārakbād dene ke lie bhej diyā. ² Tab Sulemān ne Hīrām ko paighām bhejā, ³ “Āp jānte

haiñ ki mere bāp Dāūd Rab apne Ḳhudā ke nām ke lie ghar tāmīr karnā chāhte the. Lekin yih un ke bas kī bāt nahīn thī, kyonki un ke jīte-jī irdgird ke mamālik un se jang karte rahe. Go Rab ne Dāūd ko tamām dushmanoñ par fatah baḳhshī thī, lekin lar̄te lar̄te wuh Rab kā ghar na banā sake. ⁴ Ab hālāt farq haiñ: Rab mere Ḳhudā ne mujhe pūrā sukūn atā kiyā hai. Chāroñ taraf na koī muḳhālīf nazar atā hai, na koī ḳhatrā. ⁵ Is lie maiñ Rab apne Ḳhudā ke nām ke lie ghar tāmīr karnā chāhtā hūñ. Kyonki mere bāp Dāūd ke jīte-jī Rab ne un se wādā kiyā thā, ‘Tere jis beṭe ko maiñ tere bād taḳht par biṭhāūngā wuhī mere nām ke lie ghar banāegā.’ ⁶ Ab guzārish hai ki āp ke lakaṛhāre Lubnān meñ mere lie deodār ke daraḳht kāṭ deñ. Mere log un ke sāth mil kar kām kareñge. Āp ke logoñ kī mazdūrī maiñ hī adā karūngā. Jo kuchh bhī āp kaheñge maiñ unheñ dūngā. Āp to ḳhūb jānte haiñ ki hamāre hāñ Saidā ke lakaṛhāroñ jaise māhir nahīn haiñ.”

⁷ Jab Hīrām ko Sulemān kā paighām milā to wuh bahut ḳhush ho kar bol uṭhā, “Āj Rab kī hamd ho jis ne Dāūd ko is baṛī qaum par hukūmat karne ke lie itnā dānishmand beṭā atā kiyā hai!” ⁸ Sulemān ko Hīrām ne jawāb bhejā, “Mujhe āp kā paighām mil gayā hai, aur maiñ āp kī zarūr madad karūngā. Deodār aur jūnīpar kī jītnī lakaṛī āp ko chāhie wuh maiñ āp ke pās pahuñchā dūngā. ⁹ Mere log daraḳhtoñ ke tane Lubnān ke pahārī ilāqe se nīche sāhil tak lāeñge jahāñ ham un ke beṛe bāndh kar samundar par us jagah pahuñchā

deᅅge jo āp muᅅarrar kareᅅge. Wahān ham tanoᅅ ke rasse khol deᅅge, aur āp unheᅅ le jā sakeᅅge. Muāwaze meᅅ āp mujhe itnī ᅅhurāk muhaiyā kareᅅ ki mere darbār kī zarūriyāt pūrī ho jāeᅅ.”

¹⁰ Chunānche Hīrām ne Sulemān ko deodār aur jūnīpar kī utnī lakaᅅī muhaiyā kī jītnī use zarūrat thī. ¹¹ Muāwaze meᅅ Sulemān use sālānā taᅅrīban 32,50,000 kilogrām gandum aur taᅅrīban 4,40,000 liᅅar zaitūn kā tel bhejtā rahā. ¹² Is ke alāwā Sulemān aur Hīrām ne āpas meᅅ sulah kā muāhadā kiyā. Yoᅅ Rab ne Sulemān ko hikmat atā kī jis tarah us ne us se wādā kiyā thā.

Rab kā Ghar Banāne kī Pahlī Taiyāriyān

¹³⁻¹⁴ Sulemān Bādshāh ne Lubnān meᅅ yih kām karne ke lie Isrāīl meᅅ se 30,000 ādmiyoᅅ kī begār par bhartī kī. Us ne Adūnīrām ko un par muᅅarrar kiyā. Har māh wuh bārī bārī 10,000 afrād ko Lubnān meᅅ bhejtā rahā. Yoᅅ har mazdūr ek māh Lubnān meᅅ aur do māh ghar meᅅ rahtā. ¹⁵ Sulemān ne 80,000 ādmiyoᅅ ko kānoᅅ meᅅ lagāyā tāki wuh patthar nikāleᅅ. 70,000 afrād yih patthar Yarūshalam lāte the. ¹⁶ Un logoᅅ par 3,300 nigarān muᅅarrar the. ¹⁷ Bādshāh ke hukm par wuh kānoᅅ se behtarīn patthar ke baᅅe baᅅe ᅅukᅅe nikāl lāe aur unheᅅ tarāsh kar Rab ke ghar kī buniyād ke lie taiyār kiyā. ¹⁸ Jabal ke kāriᅅaroᅅ ne Sulemān aur Hīrām ke kāriᅅaroᅅ kī madad kī. Unhoᅅ ne mil kar patthar ke baᅅe baᅅe ᅅukᅅe aur lakaᅅī ko tarāsh kar Rab ke ghar kī tāmīr ke lie taiyār kiyā.

6

Rab ke Ghar kī Tāmīr

¹ Sulemān ne apnī hukūmat ke chauthe sāl ke dūsre mahīne Zīb meñ Rab ke ghar kī tāmīr shurū kī. Isrāīl ko Misr se nikle 480 sāl guzar chuke the.

² Imārat kī lambāī 90 fuṭ, chauṛāī 30 fuṭ aur ūnchāī 45 fuṭ thī. ³ Sāmne ek barāmdā banāyā gayā jo imārat jitnā chauṛā yānī 30 fuṭ aur āge kī taraf 15 fuṭ lambā thā. ⁴ Imārat kī dīwāroñ meñ khiṛkiyāñ thīñ jin par jangle lage the. ⁵ Imārat se bāhar ā kar Sulemān ne dāeñ bāeñ kī dīwāroñ aur pichhlī dīwār ke sāth ek ḍhāñchā khaṛā kiyā jis kī tīn manzileñ thīñ aur jis meñ muḳhtalif kamre the. ⁶ Nichlī manzil kī andar kī chauṛāī sārhe 7 fuṭ, darmiyānī manzil kī 9 fuṭ aur ūpar kī manzil kī sārhe 10 fuṭ thī. Wajah yih thī ki Rab ke ghar kī bairūnī dīwār kī moṭāī manzil bamanzil kam hotī gaī. Is tarīqe se bairūnī ḍhāñche kī dūsri aur tīsri manzil ke shahtīroñ ke lie Rab ke ghar kī dīwār meñ sūrāḳh banāne kī zarūrat nahīñ thī balki unheñ dīwār par hī rakhā gayā. Yānī darmiyānī manzil kī imārat wālī dīwār nichlī kī dīwār kī nisbat kam moṭī aur ūpar wālī manzil kī imārat wālī dīwār darmiyānī manzil kī dīwār kī nisbat kam moṭī thī. Yoñ is ḍhāñche kī chhatoñ ke shahtīroñ ko imārat kī dīwār toṛ kar us meñ lagāne kī zarūrat nahīñ thī balki unheñ imārat kī dīwār par hī rakhā gayā.

⁷ Jo patthar Rab ke ghar kī tāmīr ke lie istemāl hue unheñ patthar kī kān ke andar hī tarāsh kar taiyār kiyā gayā. Is lie jab unheñ zer-e-tāmīr imārat ke pās lā kar joṛā gayā to na hathaṛoñ,

na chhainī na lohe ke kisī aur auzār kī āwāz sunāī dī.

⁸ Is dhānche meñ dākḥil hone ke lie imārat kī dahnī dīwār meñ darwāzā banāyā gayā. Wahāñ se ek sīrhī parastār ko darmiyānī aur ūpar kī manzil tak pahuñchātī thī. ⁹ Yoñ Sulemān ne imārat ko takmīl tak pahuñchāyā. Chhat ko deodār ke shahtīroñ aur taḥtoñ se banāyā gayā. ¹⁰ Jo dhānchā imārat ke tīnoñ taraf kharā kiyā gayā use deodār ke shahtīroñ se imārat kī bāhar wālī dīwār ke sāth joṛā gayā. Us kī tīnoñ manziloñ kī ūnchāī sārhe sāt sāt fuṭ thī.

¹¹ Ek din Rab Sulemān se hamkalām huā, ¹² “Jahāñ tak merī sukūnatgāh kā tālluq hai jo tū mere lie banā rahā hai, agar tū mere tamām ahkām aur hidāyāt ke mutābiq zindagī guzāre to main tere lie wuh kuchh karūnga jis kā wādā main ne tere bāp Dāūd se kiyā hai. ¹³ Tab main Isrāīl ke darmiyān rahūngā aur apnī qaum ko kabhī tark nahīn karūnga.”

Rab ke Ghar kā Andarūnī Hissā

¹⁴ Jab imārat kī dīwāreñ aur chhat mukammal huīñ ¹⁵ to andarūnī dīwāroñ par farsh se le kar chhat tak deodār ke taḥte lagāe gae. Farsh par jūnīpar ke taḥte lagāe gae. ¹⁶ Ab tak imārat kā ek hī kamrā thā, lekin ab us ne deodār ke taḥtoñ se farsh se le kar chhat tak dīwār kharī karke pichhle hisse meñ alag kamrā banā diyā jis kī lambāī 30 fuṭ thī. Yih Muqaddastarīn Kamrā ban gayā. ¹⁷ Jo hissā sāmne rah gayā use Muqaddas Kamrā muqarrar kiyā gayā. Us kī lambāī 60 fuṭ thī. ¹⁸ Imārat kī tamām andarūnī dīwāroñ par deodār ke taḥte yoñ lage the ki

kahīn bhī patthar nazar na āyā. Takhton par tūnbe aur phūl kandā kie gae the.

¹⁹ Pichhle kamre meñ Rab ke ahd kā sandūq rakhnā thā. ²⁰ Is kamre kī lambāī 30 fuṭ, chaurāī 30 fuṭ aur ūnchāī 30 fuṭ thī. Sulemān ne is kī tamām dīwāroñ aur farsh par khālis sonā charhāyā. Muqaddastarīn Kamre ke sāmne deodār kī qurbāngāh thī. Us par bhī sonā mandhā gayā ²¹ balki imārat ke sāmne wāle kamre kī dīwāroñ, chhat aur farsh par bhī sonā mandhā gayā. Muqaddastarīn Kamre ke darwāze par sone kī zanjīreñ lagāī gaīñ. ²² Chunāñche imārat kī tamām andarūnī dīwāroñ, chhat aur farsh par sonā mandhā gayā, aur isī tarah Muqaddastarīn Kamre ke sāmne kī qurbāngāh par bhī.

²³ Phir Sulemān ne zaitūn kī lakaṛī se do karūbī farishte banwāe jinheñ Muqaddastarīn Kamre meñ rakhā gayā. In mujassamoñ kā qad 15 fuṭ thā. ²⁴⁻²⁵ Donoñ shakl-o-sūrat meñ ek jaise the. Har ek ke do par the, aur har par kī lambāī sārhe sāt sāt fuṭ thī. Chunāñche ek par ke sire se dūsre par ke sire tak kā fāsīlā 15 fuṭ thā. ²⁶ Har ek kā qad 15 fuṭ thā. ²⁷ Unheñ Muqaddastarīn Kamre meñ yoñ ek dūsre ke sāth kharā kiyā gayā ki har farishte kā ek par dūsre ke par se lagtā jabki dāīñ aur bāīñ taraf har ek kā dūsra par dīwār ke sāth lagtā thā. ²⁸ In farishton par bhī sonā mandhā gayā.

²⁹ Muqaddas aur muqaddastarīn kamroñ kī dīwāroñ par karūbī farishte, khajūr ke daraḳht aur phūl kandā kie gae. ³⁰ Donoñ kamroñ ke farsh par bhī sonā mandhā gayā. ³¹ Sulemān ne Muqaddastarīn Kamre kā darwāzā zaitūn

kī lakaṛī se banwāyā. Us ke do kiwār the, aur chaukhaṭ kī lakaṛī ke pānch kone the. ³² Darwāze ke kiwāroṅ par karūbī farishte, khajūr ke daraḳht aur phūl kandā kie gae. In kiwāroṅ par bhī farishtoṅ aur khajūr ke daraḳhtoṅ samet sonā mandhā gayā. ³³ Sulemān ne imārat meṅ dākhl hone wāle darwāze ke lie bhī zaitūn kī lakaṛī se chaukhaṭ banwāī, lekin us kī lakaṛī ke chār kone the. ³⁴ Is darwāze ke do kiwār jūnīpar kī lakaṛī ke bane hue the. Donoṅ kiwār dīwār tak ghūm sakte the. ³⁵ In kiwāroṅ par bhī karūbī farishte, khajūr ke daraḳht aur phūl kandā kie gae the. Phir un par sonā yoṅ mandhā gayā ki wuh achchhī tarah in bel-būtoṅ ke sāth lag gayā.

³⁶ Imārat ke sāmne ek andarūnī sahan banāyā gayā jis kī chārdīwārī yoṅ tāmīr huī ki patthar ke har tīn raddoṅ ke bād deodār ke shahtīroṅ kā ek raddā lagāyā gayā.

³⁷ Rab ke ghar kī buniyād Sulemān kī hukūmat ke chauthē sāl ke dūsre mahīne Zīb meṅ ḍālī gaī, ³⁸ aur us kī hukūmat ke gyārhwēṅ sāl ke āṭhwēṅ mahīne būl meṅ imārat mukammal huī. Sab kuchh naqshe ke ain mutābiq banā. Is kām par kul sāt sāl sarf hue.

7

Sulemān kā Mahal

¹ Jo mahal Sulemān ne banwāyā wuh 13 sāl ke bād mukammal huā.

²⁻³ Us kī ek imārat kā nām ‘Lubnān kā Jangal’ thā. Imārat kī lambāī 150 fuṭ, chaurāī 75 fuṭ aur ūnchāī 45 fuṭ thī. Nichlī manzil ek barā hāl thā

jis ke deodār kī lakaṛī ke 45 satūn the. Pandrah pandrah satūnoṅ ko tīn qatāroṅ meṅ khaṛā kiyā gayā thā. Satūnoṅ par shahtīr the jin par dūsri manzil ke farsh ke lie deodār ke taḳhte lagāe gae the. Dūsri manzil ke muḳhtalif kamre the, aur chhat bhī deodār kī lakaṛī se banāi gaī thī. ⁴ Hāl kī donoṅ lambī dīwāroṅ meṅ tīn tīn khiṛkiyān thīn, aur ek dīwār kī khiṛkiyān dūsri dīwār kī khiṛkiyoṅ ke bilkul muqābil thīn. ⁵ In dīwāroṅ ke tīn tīn darwāze bhī ek dūsre ke muqābil the. Un kī chaukhaṭoṅ kī lakaṛī ke chār chār kone the.

⁶ Is ke alāwā Sulemān ne satūnoṅ kā hāl banwāyā jis kī lambāi 75 fuṭ aur chauṛāi 45 fuṭ thī. Hāl ke sāmne satūnoṅ kā barāmdā thā. ⁷ Us ne dīwān bhī tāmīr kiyā jo Dīwān-e-Adl kahlātā thā. Us meṅ us kā taḳht thā, aur wahān wuh logoṅ kī adālat kartā thā. Dīwān kī chāroṅ dīwāroṅ par farsh se le kar chhat tak deodār ke taḳhte lage hue the.

⁸ Dīwān ke pīchhe sahan thā jis meṅ bādshāh kā rihāishī mahal thā. Mahal kā ḍizāyn dīwān jaisā thā. Us kī Misri bīwī Firaun kī beṭī kā mahal bhī ḍizāyn meṅ dīwān se mutābiqat rakhtā thā.

⁹ Yih tamām imārateṅ buniyādoṅ se le kar chhat tak aur bāhar se le kar baṛe sahan tak alā qism ke pattharoṅ se banī huī thīn, aise pattharoṅ se jo chāroṅ taraf āri se nāp ke ain mutābiq kāṭe gae the. ¹⁰ Bunyādoṅ ke lie umdā qism ke baṛe baṛe patthar istemāl hue. Bāz kī lambāi 12 aur bāz kī 15 fuṭ thī. ¹¹ In par alā qism ke pattharoṅ kī dīwāreṅ khaṛī kī gaīn. Dīwāroṅ meṅ deodār ke shahtīr bhī lagāe gae. ¹² Baṛe sahan kī chārdīwārī yoṅ banāi gaī ki pattharoṅ

ke har tīn raddoñ ke bād deodār ke shahtīroñ kā ek raddā lagāyā gayā thā. Jo andarūnī sahan Rab ke ghar ke irdgird thā us kī chārdīwārī bhī isī tarah hī banāī gaī, aur isī tarah Rab ke ghar ke barāmdē kī dīwārēñ bhī.

Rab ke Ghar ke sāmne ke Do Ḳhās Satūn

¹³ Phir Sulemān Bādshāh ne Sūr ke ek ādmī ko bulāyā jis kā nām Hīrām thā. ¹⁴ Us kī māñ Isrāīlī qabīle Naftālī kī bewā thī jabki us kā bāp Sūr kā rahne wālā aur pītal kā kārīgar thā. Hīrām baṛī hikmat, samajhdārī aur mahārat se pītal kī har chīz banā saktā thā. Is qism kā kām karne ke lie wuh Sulemān Bādshāh ke pās āyā.

¹⁵ Pahle us ne pītal ke do satūn ḍhāl die. Har satūn kī ūñchāī 27 fuṭ aur gherā 18 fuṭ thā. ¹⁶ Phir us ne har satūn ke lie pītal kā bālāī hissā ḍhāl diyā jis kī ūñchāī sārhe 7 fuṭ thī. ¹⁷ Har bālāī hissē ko ek dūsre ke sāth ḳhūbsūratī se milāī gaī sāt zanjīroñ se ārāstā kiyā gayā. ¹⁸⁻²⁰ In zanjīroñ ke ūpar Hīrām ne har bālāī hissē ko pītal ke 200 anāroñ se sajjāyā jo do qatāroñ meñ lagāe gae. Phir bālāī hissē satūnoñ par lagāe gae. Bālāī hissoñ kī sosan ke phūl kī-sī shakl thī, aur yih phūl 6 fuṭ ūñche the. ²¹ Hīrām ne donoñ satūn Rab ke ghar ke barāmdē ke sāmne khaṛe kie. Dahne hāth ke satūn kā nām us ne ‘Yakīn’ aur bāēñ hāth ke satūn kā nām ‘Boaz’ rakhā. ²² Bālāī hissē sosan-numā the. Chunāñche kām mukammal huā.

Pītal kā Hauz

²³ Is ke bād Hīrām ne pītal kā baṛā gol hauz ḍhāl diyā jis kā nām ‘Samundar’ rakhā gayā. Us kī ūñchāī sārhe 7 fuṭ, us kā muñh 15 fuṭ chauṛā

aur us kā gherā taqrīban 45 fuṭ thā. ²⁴ Hauz ke kināre ke nīche tūnboñ kī do qatāreñ thīñ. Fī fuṭ taqrīban 6 tūnbe the. Tūnbe aur hauz mil kar ḍhāle gae the. ²⁵ Hauz ko bailoñ ke 12 mujassamoñ par rakhā gayā. Tīn bailoñ kā ruḳh shimāl kī taraf, tīn kā ruḳh maḡhrib kī taraf, tīn kā ruḳh junūb kī taraf aur tīn kā ruḳh mashriq kī taraf thā. Un ke pichhle hisse hauz kī taraf the, aur hauz un ke kandhoñ par paṛā thā. ²⁶ Hauz kā kinārā pyāle balki sosan ke phūl kī tarah bāhar kī taraf muṛā huā thā. Us kī dīwār taqrīban tīn inch moṭī thī, aur hauz meñ pānī ke taqrīban 44,000 liṭar samā jāte the.

Pānī ke Bāsan Uṭhāne kī Hathgāriyān

²⁷ Phir Hīrām ne pānī ke bāsan uṭhāne ke lie pītal kī hathgāriyān banāīñ. Har gārī kī lambāī 6 fuṭ, chaurāī 6 fuṭ aur ūnchāī sārhe 4 fuṭ thī. ²⁸ Har gārī kā ūpar kā hissā sariyoñ se mazbūt kiyā gayā frem thā. ²⁹ Frem ke bairūnī pahlū sherbabaroñ, bailoñ aur karūbī farishtoñ se saje hue the. Sheroñ aur bailoñ ke ūpar aur nīche pītal ke sehre lage hue the. ³⁰ Har gārī ke chār pahie aur do dhure the. Yih bhī pītal ke the. Chāroñ konoñ par pītal ke aise ṭukṛe lage the jin par bāsan rakhe jāte the. Yih ṭukṛe bhī sehroñ se saje hue the. ³¹ Frem ke andar jis jagah bāsan ko rakhā jātā thā wuh gol thī. Us kī ūnchāī ḍerh fuṭ thī, aur us kā muñh sawā do fuṭ chaurā thā. Us ke bairūnī pahlū par chīzeñ kandā kī gaī thīñ. Gārī kā frem gol nahīñ balki chauras thā. ³² Gārī ke frem ke nīche mazkūrā chār pahie the jo dhuroñ se juṛe the. Dhure frem ke sāth hī

ḍhal gae the. Har pahiyā sawā do fuṭ chaurā thā. ³³ Pahie rathon ke pahiyon kī mānind the. Un ke dhure, kināre, tār aur nābheñ sab ke sab pital se ḍhāle gae the. ³⁴ Gāriyon ke chār konoñ par daste lage the jo frem ke sāth mil kar ḍhāle gae the. ³⁵⁻³⁶ Har gārī ke ūpar kā kinārā nau inch ūnchā thā. Konoñ par lage daste aur frem ke pahlū har jagah karūbī farishton, sherbabaron aur khajūr ke darakhton se saje hue the. Chāron taraf sehre bhī kandā kie gae. ³⁷ Hīrām ne dason gāriyon ko ek hī sānche meñ ḍhālā, is lie sab ek jaisī thīn.

³⁸ Hīrām ne har gārī ke lie pital kā bāsan ḍhāl diyā. Har bāsan 6 fuṭ chaurā thā, aur us meñ 880 liṭar pānī samā jātā thā. ³⁹ Us ne pānch gāriyān Rab ke ghar ke dāeñ hāth aur pānch us ke bāeñ hāth kharī kiñ. Hauz banām Samundar ko us ne Rab ke ghar ke junūb-mashriq meñ rakh diyā.

Us Sāmān kī Fahrist Jo Hīrām ne Banāyā

⁴⁰ Hīrām ne bāsan, belche aur chhirkāw ke kaṭore bhī banāe. Yoñ us ne Rab ke ghar meñ wuh sārā kām mukammal kiyā jis ke lie Sulemān Bādshāh ne use bulāyā thā. Us ne zail kī chīzeñ banāin:

- ⁴¹ do satūn,
- satūnon par lage pyālānumā bālāi hisse,
- bālāi hisson par lagī zanjiron kā ḍizāyn,
- ⁴² zanjiron ke ūpar lage anār (fī bālāi hissā 200 adad),
- ⁴³ 10 hathgāriyān,
- in par ke pānī ke 10 bāsan,
- ⁴⁴ hauz banām Samundar,
- ise uṭhāne wāle bail ke 12 mujassame,

⁴⁵ bālṭiyān, belche aur chhīrkāw ke kaṭore.

Yih tamām sāmān jo Hīrām ne Sulemān ke hukm par Rab ke ghar ke lie banāyā pītal se ḡhāl kar pālīsh kiyā gayā thā. ⁴⁶ Bādshāh ne use Wādī-e-Yardan meñ Sukkāṭ aur Zartān ke darmiyān ḡhalwāyā. Wahāñ ek faundarī thī jahāñ Hīrām ne gāre ke sāñche banā kar har chīz ḡhāl dī. ⁴⁷ Is sāmān ke lie Sulemān Bādshāh ne itnā zyādā pītal istemāl kiyā ki us kā kul wazn mālūm na ho sakā.

Rab ke Ghar ke Andar Sone kā Sāmān

⁴⁸ Rab ke ghar ke andar ke lie Sulemān ne darj-e-zail sāmān banwāyā:

sone kī qurbāngāh,

sone kī wuh mez jis par Rab ke lie maḡhsūs roṭiyān paṛī rahtī thīn,

⁴⁹ ḡhālis sone ke 10 shamādān jo Muḡaddastarīn Kamre ke sāmne rakhe gae. Pāñch darwāze ke dahne hāth aur pāñch us ke bāeñ hāth,

sone ke wuh phūl jin se shamādān ārāstā the, sone ke charāḡh aur battī ko bujhāne ke auzār,

⁵⁰ ḡhālis sone ke bāsan, charāḡh ko katarne ke auzār, chhīrkāw ke kaṭore aur pyāle,

jalte hue koele ke lie ḡhālis sone ke bartan,

Muḡaddastarīn Kamre aur baṛe hāl ke darwāzon ke qabze.

⁵¹ Rab ke ghar kī takmīl par Sulemān Bādshāh ne wuh sonā-chāñdī aur bāqī tamām qīmṭī chīzeñ Rab ke ghar ke ḡhazānoñ meñ rakhwā dīñ jo us ke bāp Dāūd ne Rab ke lie maḡhsūs kī thīn.

8

Ahd kā Sandūq Rab ke Ghar meñ Lāyā Jātā Hai

¹ Phir Sulemān ne Isrāīl ke tamām buzurgoñ aur qabīloñ aur kunboñ ke tamām sarparastoñ ko apne pās Yarūshalam meñ bulāyā, kyoñki Rab ke ahd kā sandūq ab tak Yarūshalam ke us hisse meñ thā jo ‘Dāūd kā Shahr’ yā Siyyūn kahlātā hai. Sulemān chāhtā thā ki qaum ke numāinde hāzir hoñ jab sandūq ko wahāñ se Rab ke ghar meñ pahuñchāyā jāe. ² Chunāñche Isrāīl ke tamām mard sāl ke sātweñ mahīne Itānīm * meñ Sulemān Bādshāh ke pās Yarūshalam meñ jamā hue. Isī mahīne meñ Jhoñprīyoñ kī Īd manāī jāti thī.

³ Jab sab jamā hue to imām Rab ke sandūq ko uṭhā kar ⁴ Rab ke ghar meñ lāe. Lāwiyoñ ke sāth mil kar unhoñ ne mulāqāt ke khaime ko bhī us ke tamām muqaddas sāmān samet Rab ke ghar meñ pahuñchāyā. ⁵ Wahāñ sandūq ke sāmne Sulemān Bādshāh aur bāqī tamām jamā hue Isrāīliyoñ ne itnī bheṛ-bakriyāñ aur gāy-bail qurbān kie ki un kī tādād ginī nahīñ jā saktī thī.

⁶ Imāmoñ ne Rab ke ahd kā sandūq pichhle yāñī Muqaddastarīn Kamre meñ lā kar karūbī farishtoñ ke paroñ ke niche rakh diyā. ⁷ Farishtoñ ke par pūre sandūq par us kī uṭhāne kī lakaṛiyoñ samet phaile rahe. ⁸ To bhī uṭhāne kī yih lakaṛiyan itnī lambī thiñ ki un ke sire sāmne wāle yāñī Muqaddas Kamre se nazar āte the. Lekin wuh bāhar se dekhe nahīñ jā sakte the. Āj tak wuh wahīñ maujūd haiñ. ⁹ Sandūq

---

* **8:2** Sitambar tā Aktūbar.

meñ sirf patthar kī wuh do taḳhtiyāñ thīñ jin ko Mūsā ne Horib yāñī Koh-e-Sinā ke dāman meñ us meñ rakh diyā thā, us waqt jab Rab ne Misr se nikle hue Isrāīliyoñ ke sāth ahd bāndhā thā.

10-11 Jab imām Muḳaddas Kamre se nikal kar sahan meñ āe to Rab kā ghar ek bādāl se bhar gayā. Imām apñī ḳhidmat anjām na de sake, kyoñki Rab kā ghar us ke jalāl ke bādāl se māmūr ho gayā thā. 12 Yih dekh kar Sulemān ne duā kī, “Rab ne farmāyā hai ki main ghane bādāl ke andhere meñ rahūngā. 13 Yaḳīnan main ne tere lie azīm sukūnatgāh banāī hai, ek maḳām jo terī abadī sukūnat ke lāyq hai.”

Rab ke Ghar kī Maḳhsūsiyat par Sulemān kī Taqrīr

14 Phir bādshāh ne muḳ kar Rab ke ghar ke sāmne kharī Isrāīl kī pūrī jamāt kī taraf ruḳh kiyā. Us ne unheñ barkat de kar kahā,

15 “Rab Isrāīl ke Ḳhudā kī tārif ho jis ne wuh wādā pūrā kiyā hai jo us ne mere bāp Dāūd se kiyā thā. Kyoñki us ne farmāyā, 16 ‘Jis din main apñī qaum Isrāīl ko Misr se nikāl lāyā us din se le kar āj tak main ne kabhī na farmāyā ki Isrāīlī qabīloñ ke kisī shahr meñ mere nām kī tāzīm meñ ghar banāyā jāe. Lekin main ne Dāūd ko apñī qaum Isrāīl kā bādshāh banāyā hai.’

17 Mere bāp Dāūd kī baḳī ḳhāhish thī ki Rab Isrāīl ke Ḳhudā ke nām kī tāzīm meñ ghar banāe. 18 Lekin Rab ne etarāz kiyā, ‘Main ḳhush hūñ ki tū mere nām kī tāzīm meñ ghar tāmīr karnā chāhtā hai, 19 lekin tū nahīñ balki terā beḳā hī use banāegā.’

20 Aur wāqai, Rab ne apnā wādā pūrā kiyā hai. Main Rab ke wāde ke ain mutābiq apne bāp Dāūd kī jagah Isrāīl kā bādshāh ban kar taḥt par baiṭh gayā hūn. Aur ab main ne Rab Isrāīl ke Ḳhudā ke nām kī tāzīm meñ ghar bhī banāyā hai. 21 Us meñ main ne us sandūq ke lie maqām taiyār kar rakhā hai jis meñ sharīat kī taḥhtiyān paṛī haiñ, us ahd kī taḥhtiyān jo Rab ne hamāre bāpdādā se Misr se nikālte waqt bāndhā thā.”

Rab ke Ghar kī Maḥsūsiyat par Sulemān kī Duā

22 Phir Sulemān Isrāīl kī pūrī jamāt ke deḥte deḥte Rab kī qurbāngāh ke sāmne khaṛā huā. Us ne apne hāth āsmān kī taraf uṭhā kar 23 duā kī,

“Ai Rab Isrāīl ke Ḳhudā, tujh jaisā koī Ḳhudā nahīn hai, na āsmān aur na zamīn par. Tū apnā wuh ahd qāym rakhtā hai jise tū ne apnī qaum ke sāth bāndhā hai aur apnī mehrbānī un sab par zāhir kartā hai jo pūre dil se terī rāh par chālte haiñ. 24 Tū ne apne ḳhādīm Dāūd se kiyā huā wādā pūrā kiyā hai. Jo bāt tū ne apne muñh se mere bāp se kī wuh tū ne apne hāth se āj hī pūrī kī hai. 25 Ai Rab Isrāīl ke Ḳhudā, ab apnī dūsri bāt bhī pūrī kar jo tū ne apne ḳhādīm Dāūd se kī thī. Kyonki tū ne mere bāp se wādā kiyā thā, ‘Agar terī aulād terī tarah apne chāl-chalan par dhyān de kar mere huzūr chaltī rahe to Isrāīl par us kī hukūmat hameshā tak qāym rahegi.’ 26 Ai Isrāīl ke Ḳhudā, ab barāh-e-karm apnā yih wādā pūrā kar jo tū ne apne ḳhādīm mere bāp Dāūd se kiyā hai.

²⁷ Lekin kyā Allāh wāqai zamīn par sukūnat karegā? Nahīn, tū to bulandtarīn āsmān meñ bhī samā nahīn saktā! To phir yih makān jo maiñ ne banāyā hai kis tarah terī sukūnatgāh ban saktā hai? ²⁸ Ai Rab mere Ḳhudā, to bhī apne ḳhādīm kī duā aur iltijā sun jab maiñ āj tere huzūr pukārte hue iltamās kartā hūñ ²⁹ ki barāh-e-karm din rāt is imārat kī nigarānī kar! Kyonki yih wuh jagah hai jis ke bāre meñ tū ne ḳhud farmāyā, ‘Yahāñ merā nām sukūnat karegā.’ Chunāñche apne ḳhādīm kī guzārīsh sun jo maiñ is maqām kī taraf ruḳh kie hue kartā hūñ. ³⁰ Jab ham is maqām kī taraf ruḳh karke duā karen to apne ḳhādīm aur apnī qaum kī iltijā sun. Āsmān par apne taḳht se hamārī sun. Aur jab sunegā to hamāre gunāhoñ ko muāf kar!

³¹ Agar kisī par ilzām lagāyā jāe aur use yahāñ terī qurbāngāh ke sāmne lāyā jāe tāki halaf uṭhā kar wādā kare ki maiñ bequsūr hūñ ³² to barāh-e-karm āsmān par se sun kar apne ḳhādīmoñ kā insāf kar. Qusūrwār ko mujrim ṭhahrā kar us ke apne sar par wuh kuchh āne de jo us se sarzad huā hai, aur bequsūr ko be'ilzām qarār de kar us kī rāstbāzī kā badlā de.

³³ Ho saktā hai kisī waqt terī qaum Isrāīl terā gunāh kare aur natīje meñ dushman ke sāmne shikast khāe. Agar Isrāīlī āḳhirkār tere pās lauṭ āen aur tere nām kī tamjīd karke yahāñ is ghar meñ tujh se duā aur iltamās karen ³⁴ to āsmān par se un kī fariyād sun lenā. Apnī qaum Isrāīl kā gunāh muāf karke unheñ dubārā us mulk meñ wāpas lānā jo tū ne un ke bāpdādā ko de diyā thā.

³⁵ Ho saktā hai Isrāīlī terā itnā sangīn gunāh karen ki kāl parē aur baṛī der tak bārish na barse. Agar wuh ākhirkār is ghar kī taraf ruḵh karke tere nām kī tamjīd karen aur terī sazā ke bāis apnā gunāh chhoṛ kar lauṭ āen ³⁶ to āsmān par se un kī fariyād sun lenā. Apne ḵhādimoñ aur apnī qaum Isrāīl ko muāf kar, kyonki tū hī unheñ achchhī rāh kī tālīm detā hai. Tab us mulk par dubārā bārish barsā de jo tū ne apnī qaum ko mīrās meñ de diyā hai.

³⁷ Ho saktā hai Isrāīl meñ kāl par jāe, anāj kī fasal kisī bīmārī, phaphūndī, ṭiḍḍiyon yā kīron se muta'assir ho jāe, yā dushman kisī shahr kā muhāsarā kare. Jo bhī musibat yā bīmārī ho, ³⁸ agar koī Isrāīlī yā terī pūrī qaum us kā sabab jān kar apne hāthoñ ko is ghar kī taraf baṛhāe aur tujh se iltamās kare ³⁹ to āsmān par apne taḵht se un kī fariyād sun lenā. Unheñ muāf karke wuh kuchh kar jo zarūrī hai. Har ek ko us kī tamām harkatoñ kā badlā de, kyonki sirf tū hī har insān ke dil ko jāntā hai. ⁴⁰ Phir jitnī der wuh us mulk meñ zindagī guzāreñge jo tū ne hamāre bāpdādā ko diyā thā utnī der wuh terā ḵhauf māneñge.

⁴¹ Āindā padesī bhī tere nām ke sabab se dūr-darāz mamālik se āeñge. Agarche wuh terī qaum Isrāīl ke nahīn hoñge ⁴² to bhī wuh tere azīm nām, terī baṛī qudrat aur tere zabardast kāmoñ ke bāre meñ sun kar āeñge aur is ghar kī taraf ruḵh karke duā kareñge. ⁴³ Tab āsmān par se un kī fariyād sun lenā. Jo bhī darḵhāst wuh pesh karen wuh pūrī karnā tāki duniyā kī tamām aqwām terā nām jān kar terī qaum Isrāīl

kī tarah hī terā khauf māneñ aur jān leñ ki jo imārat main ne tāmīr kī hai us par tere hī nām kā ṭhappā lagā hai.

⁴⁴ Ho saktā hai terī qaum ke mard terī hidāyat ke mutābiq apne dushman se laṛne ke lie nikleñ. Agar wuh tere chune hue shahr aur us imārat kī taraf ruḵh karke duā kareñ jo main ne tere nām ke lie tāmīr kī hai ⁴⁵ to āsmān par se un kī duā aur iltamās sun kar un ke haq meñ insāf qāym rakhnā.

⁴⁶ Ho saktā hai wuh terā gunāh kareñ, aisi harkateñ to ham sab se sarzad hotī rahtī haiñ, aur natije meñ tū nārāz ho kar unheñ dushman ke hawāle kar de jo unheñ qaid karke apne kisi dūr-darāz yā qarībī mulk meñ le jāe. ⁴⁷ Shāyad wuh jilāwatanī meñ taubā karke dubārā terī taraf rujū kareñ aur tujh se iltamās kareñ, ‘Ham ne gunāh kiyā hai, ham se ghaltī huī hai, ham ne bedīn harkateñ kī haiñ.’ ⁴⁸ Agar wuh aisā karke dushman ke mulk meñ apne pūre dil-o-jān se dubārā terī taraf rujū kareñ aur terī taraf se bāpdādā ko die gae mulk, tere chune hue shahr aur us imārat kī taraf ruḵh karke duā kareñ jo main ne tere nām ke lie tāmīr kī hai ⁴⁹ to āsmān par apne taḥt se un kī duā aur iltamās sun lenā. Un ke haq meñ insāf qāym karnā, ⁵⁰ aur apnī qaum ke gunāhoñ ko muāf kar denā. Jis bhī jurm se unhoñ ne terā gunāh kiyā hai wuh muāf kar denā. Baḡhsh de ki unheñ giriftār karne wāle un par rahm kareñ. ⁵¹ Kyonki yih terī hī qaum ke afrād haiñ, terī hī mīrās jise tū Misr ke bharakte bhaṭṭe se nikāl lāyā.

⁵² Ai Allāh, terī ānkheñ merī iltijāoñ aur terī

qaum Isrāil kī fariyādoñ ke lie khulī raheñ. Jab bhī wuh madad ke lie tujhe pukāreñ to un kī sun lenā! ⁵³ Kyoñki tū, ai Rab Qādir-e-mutlaq ne Isrāil ko duniyā kī tamām qaumoñ se alag karke apnī ḳhās milkiyat banā liyā hai. Hamāre bāpdādā ko Misr se nikālte waqt tū ne Mūsā kī mārifat is haqīqat kā elān kiyā.”

Āḳhirī Duā aur Barkat

⁵⁴ Is duā ke bād Sulemān khaṛā huā, kyoñki duā ke daurān us ne Rab kī qurbāngāh ke sāmne apne ghuṭne ṭeke aur apne hāth āsmān kī taraf uṭhāe hue the. ⁵⁵ Ab wuh Isrāil kī pūrī jamāt ke sāmne khaṛā huā aur buland āwāz se use barkat dī,

⁵⁶ “Rab kī tamjīd ho jis ne apne wāde ke ain mutābiq apnī qaum Isrāil ko ārām-o-sukūn farāham kiyā hai. Jitne bhī ḳhūbsūrat wāde us ne apne ḳhādīm Mūsā kī mārifat kie haiñ wuh sab ke sab pūre ho gae haiñ. ⁵⁷ Jis tarah Rab hamārā Ḳhudā hamāre bāpdādā ke sāth thā usī tarah wuh hamāre sāth bhī rahe. Na wuh hamēñ chhoṛe, na tark kare ⁵⁸ balki hamāre diloñ ko apnī taraf māyl kare tāki ham us kī tamām rāhoñ par chaleñ aur un tamām ahkām aur hidāyāt ke tābe raheñ jo us ne hamāre bāpdādā ko dī haiñ.

⁵⁹ Rab ke huzūr merī yih fariyād din rāt Rab hamāre Ḳhudā ke qarīb rahe tāki wuh merā aur apnī qaum kā insāf qāym rakhe aur hamārī rozānā zarūriyāt pūrī kare. ⁶⁰ Tab tamām aqwām jān leñgī ki Rab hī Ḳhudā hai aur ki us ke siwā koī aur mābūd nahīñ hai.

⁶¹ Lekin lāzim hai ki āp Rab hamāre Ḳhudā ke pūre dil se wafādār raheñ. Hameshā us kī

hidāyāt aur ahkām ke mutābiq zindagī guzārenī, bilkul usī tarah jis tarah āp āj kar rahe haiñ.”

Rab ke Ghar kī Maḵsūsiyat par Jashn

⁶²⁻⁶³ Phir bādshāh aur tamām Isrāīl ne Rab ke huzūr qurbāniyān pesh karke Rab ke ghar ko maḵsūs kiyā. Is silsile meñ Sulemān ne 22,000 gāy-bailoñ aur 1,20,000 bher-bakriyoñ ko salāmatī kī qurbāniyoñ ke taur par zabah kiyā.

⁶⁴ Usī din bādshāh ne sahan kā darmiyānī hissā qurbāniyān chaṛhāne ke lie maḵsūs kiyā. Wajah yih thī ki pital kī qurbāngāh itnī qurbāniyān pesh karne ke lie chhoṭī thī, kyonki bhasm hone wālī qurbāniyoñ aur ḡhallā kī nazaronī kī tādād bahut zyādā thī. Is ke alāwā salāmatī kī beshumār qurbāniyoñ kī charbī ko bhī jalānā thā.

⁶⁵ Īd 14 din tak manāī gaī. Pahle hafte meñ Sulemān aur tamām Isrāīl ne Rab ke ghar kī maḵsūsiyat manāī aur dūsre hafte meñ Jhoñpṛiyoñ kī Īd. Bahut zyādā log sharīk hue. Wuh dūr-darāz ilāqoñ se Yarūshalam āe the, shimāl meñ Labo-hamāt se le kar junūb meñ us wādī tak jo Misr kī sarhad thī. ⁶⁶ Do haftoñ ke bād Sulemān ne Isrāīliyoñ ko ruḵsat kiyā. Bādshāh ko barkat de kar wuh apne apne ghar chale gae. Sab shādmān aur dil se ḵhush the ki Rab ne apne ḵhādīm Dāūd aur apnī qaum Isrāīl par itnī mehrbānī kī hai.

9

Rab Sulemān se Hamkalām Hotā Hai

1 Chunānche Sulemān ne Rab ke ghar aur shāhī mahal ko takmīl tak pahuñchāyā. Jo kuchh bhī us ne ṭhān liyā thā wuh pūrā huā. 2 Us waqt Rab dubārā us par zāhir huā, us tarah jis tarah wuh Jibaūn meñ us par zāhir huā thā. 3 Us ne Sulemān se kahā,

“Jo duā aur iltijā tū ne mere huzūr kī use main ne sun kar is imārat ko jo tū ne banāi hai apne lie maḥsūs-o-muḥaddas kar liyā hai. Us meñ main apnā nām abad tak qāym rakhūngā. Merī ānkheñ aur dil abad tak wahāñ hāzir raheñge. 4 Jahāñ tak terā tālluq hai, apne bāp Dāūd kī tarah diyānatdārī aur rāstī se mere huzūr chaltā rah. Kyonki agar tū mere tamām ahkām aur hidāyāt kī pairawī kartā rahe 5 to main terī Isrāil par hukūmat hameshā tak qāym rakhūngā. Phir merā wuh wādā qāym rahegā jo main ne tere bāp Dāūd se kiyā thā ki Isrāil par terī aulād kī hukūmat hameshā tak qāym rahegī.

6 Lekin ḵhabardār! Agar tū yā terī aulād mujh se dūr ho kar mere die gae ahkām aur hidāyāt ke tābe na rahe balki dīgar mābūdoñ kī taraf rujū karke un kī ḵhidmat aur parastish kare 7 to main Isrāil ko us mulk meñ se miṭā dūngā jo main ne un ko de diyā thā. Na sirf yih balki main is ghar ko bhī radd kar dūngā jo main ne apne nām ke lie maḥsūs-o-muḥaddas kar liyā hai. Us waqt Isrāil tamām aqwām meñ mazāq aur lān-tān kā nishānā ban jāegā. 8 Is shāndār ghar kī burī hālat dekh kar yahāñ se guzarne wāle tamām logoñ ke roñgṭe ḵaṛe ho jāeñge, aur wuh apnī hiqārat kā izhār karke pūchheñge, ‘Rab ne is mulk aur is ghar se aisā sulūk kyon kiyā?’ 9 Tab

log jawāb deṅge, ‘Is lie ki go Rab un kā Ḳhudā un ke bāpdādā ko Misr se nikāl kar yahān lāyā to bhī yih log use tark karke dīgar mābūdoṅ se chimaṭ gae haiṅ. Chūnki wuh un kī parastish aur ḳhidmat karne se bāz na āe is lie Rab ne unheṅ is sārī musībat meṅ ḍāl diyā hai.’ ”

Hīrām kī Madad kā Silā

¹⁰ Rab ke ghar aur shāhī mahal ko tāmīr karne meṅ 20 sāl sarf hue the. ¹¹ Us daurān Sūr kā bādshāh Hīrām Sulemān ko deodār aur jūnīpar kī utnī lakaṛī aur utnā sonā bhejtā rahā jītnā Sulemān chāhtā thā. Jab imārateṅ takmīl tak pahuṅch gaīṅ to Sulemān ne Hīrām ko muāwaze meṅ Galīl ke 20 shahr de die. ¹² Lekin jab Hīrām un kā muāynā karne ke lie Sūr se Galīl āyā to wuh use pasand na āe. ¹³ Us ne sawāl kiyā, “Mere bhāī, yih kaise shahr haiṅ jo āp ne mujhe die haiṅ?” Aur us ne us ilāqe kā nām Kābūl yānī ‘Kuchh Bhī Nahīn’ rakhā. Yih nām āj tak rāyḳ hai. ¹⁴ Bāt yih thī ki Hīrām ne Isrāīl ke bādshāh ko taqrīban 4,000 kilogrām sonā bhejā thā.

Sulemān kī Muḳhtalif Muhimmāt

¹⁵ Sulemān ne apne tāmīrī kām ke lie begārī lagāe. Aise hī logoṅ kī madad se us ne na sirf Rab kā ghar, apnā mahal, irdgird ke chabūtare aur Yarūshalam kī fasīl banwāī balki tīnoṅ shahr Hasūr, Majiddo aur Jazar ko bhī.

¹⁶ Jazar Shahr par Misr ke bādshāh Firaun ne hamlā karke qabzā kar liyā thā. Us ke Kanānī bāshindoṅ ko qatl karke us ne pūre shahr ko jalā diyā thā. Jab Sulemān kī Firaun kī beṭī se shādī huī to Mīsrī bādshāh ne jahez ke taur par

use yih ilāqā de diyā. ¹⁷ Ab Sulemān ne Jazar kā shahr dubārā tāmīr kiyā. Is ke alāwā us ne Nashebī Bait-haurūn, ¹⁸ Bālāt aur registān ke shahr Tadmūr meñ bahut-sā tāmīrī kām karāyā.

¹⁹ Sulemān ne apne godāmoñ ke lie aur apne rathoñ aur ghoṛoñ ko rakhne ke lie bhī shahr banwāe. Jo kuchh bhī wuh Yarūshalam, Lubnān yā apnī saltanat kī kisī aur jagah banwānā chāhtā thā wuh us ne banwāyā.

²⁰⁻²¹ Jin ādmiyoñ kī Sulemān ne begār par bhartī kī wuh Isrāīlī nahīn the balki Amorī, Hittī, Farizzī, Hiwwī aur Yabūsī yānī Kanān ke pahle bāshindoñ kī wuh aulād the jo bāqī rah gae the. Mulk par qabzā karte waqt Isrāīlī in qaumoñ ko pūre taur par miṭā na sake, aur āj tak in kī aulād ko Isrāīl ke lie begār meñ kām karnā partā hai. ²² Lekin Sulemān ne Isrāīliyoñ meñ se kisī ko bhī aise kām karne par majbūr na kiyā balki wuh us ke faujī, sarkārī afsar, fauj ke afsar aur rathoñ ke faujī ban gae. Aur unheñ us ke rathoñ aur ghoṛoñ par muqarrar kiyā gayā. ²³ Sulemān ke tāmīrī kām par bhī 550 Isrāīlī muqarrar the jo ziloñ par muqarrar afsaroñ ke tābe the. Yih log tāmīrī kām karne wāloñ kī nigarānī karte the.

²⁴ Jab Firaun kī beṭī Yarūshalam ke purāne hisse banām ‘Dāūd kā Shahr’ se us mahal meñ muntaqīl huī jo Sulemān ne us ke lie tāmīr kiyā thā to wuh irdgird ke chabūtare banwāne lagā. ²⁵ Sulemān sāl meñ tīn bār Rab ko bhasm hone wālī aur salāmatī kī qurbāniyān pesh kartā thā. Wuh unheñ Rab ke ghar kī us qurbāngāh par chaṛhātā thā jo us ne Rab ke lie banwāī thī. Sāth

sāth wuh baḡhūr bhī jalātā thā. Yoñ us ne Rab ke ghar ko takmīl tak pahuñchāyā.

²⁶ Is ke alāwā Sulemān Bādshāh ne bahri jahāzoñ kā beṛā bhī banwāyā. Is kām kā markaz Ailāt ke qarīb shahr Asyūn-jābar thā. Yih bandargāh Mulk-e-Adom meñ Bahr-e-Qulzum ke sāhil par hai. ²⁷ Hīrām Bādshāh ne use tajrabākār mallāh bheje tāki wuh Sulemān ke ādmiyoñ ke sāth mil kar jahāzoñ ko chalāeñ. ²⁸ Unhoñ ne Ofīr tak safr kiyā aur wahāñ se taqriban 14,000 kilogrām sonā Sulemān ke pās le āe.

10

Sabā kī Malikā Sulemān se Miltī Hai

¹ Sulemān kī shohrat Sabā kī malikā tak pahuñch gaī. Jab us ne us ke bāre meñ sunā aur yih bhī ki us ne Rab ke nām ke lie kyā kuchh kiyā hai to wuh Sulemān se milne ke lie rawānā huī tāki use mushkil paheliyāñ pesh karke us kī dānishmandī jāñch le. ² Wuh nihāyat baṛe qāfile ke sāth Yarūshalam pahuñchī jis ke ūñṭ balsān, kasrat ke sone aur qīmtī jawāhar se lade hue the.

Malikā kī Sulemān se mulāqāt huī to us ne us se wuh tamām mushkil sawālāt pūchhe jo us ke zahan meñ the. ³ Sulemān us ke har sawāl kā jawāb de sakā. Koī bhī bāt itnī pechidā nahīn thī ki bādshāh us kā matlab malikā ko batā na saktā. ⁴ Sabā kī malikā Sulemān kī wasī hikmat aur us ke nae mahal se bahut muta'assir huī. ⁵ Us ne bādshāh kī mezoñ par ke muḡhtalif khāne dekhe aur yih ki us ke afsar kis tartīb se us par biṭhāe jāte the. Us ne bairoñ kī ḡhidmat, un

kī shāndār wardiyōn aur sāqiyōn par bhī ghaur kiyā. Jab us ne in bātoñ ke alāwā bhasm hone wālī wuh qurbāniyān bhī dekhīn jo Sulemān Rab ke ghar meñ chaḥhātā thā to malikā hakkā-bakkā rah gaī.

⁶ Wuh bol uṭhī, “Wāqaī, jo kuchh main ne apne mulk meñ āp ke shāhkāroñ aur hikmat ke bāre meñ sunā thā wuh durust hai. ⁷ Jab tak main ne khud ā kar yih sab kuchh apnī āñkhoñ se na dekhā mujhe yaqīn nahīn ātā thā. Balki haqīqat meñ mujhe āp ke bāre meñ ādhā bhī nahīn batāyā gayā thā. Āp kī hikmat aur daulat un ripoṛtoñ se kahīn zyādā hai jo mujh tak pahuñchī thīn. ⁸ Āp ke log kitne mubāarak haiñ! Āp ke afsar kitne mubāarak haiñ jo musalsal āp ke sāmne khare rahte aur āp kī dānish bhārī bāteñ sunte haiñ! ⁹ Rab āp ke Khudā kī tamjīd ho jis ne āp ko pasand karke Isrāīl ke taḥt par biṭhāyā hai. Rab Isrāīl se abadī muhabbat rakhtā hai, isī lie us ne āp ko bādshāh banā diyā hai tāki insāf aur rāstbāzī qāym rakheñ.”

¹⁰ Phir malikā ne Sulemān ko taqrīban 4,000 kilogrām sonā, bahut zyādā balsān aur jawāhar die. Bād meñ kabhī bhī utnā balsān Isrāīl meñ nahīn lāyā gayā jitnā us waqt Sabā kī malikā lāī.

¹¹ Hīrām ke jahāz Ofīr se na sirf sonā lāe balki unhoñ ne qīmtī lakaṛī aur jawāhar bhī baṛī miqdār meñ Isrāīl tak pahuñchāe. ¹² Jitnī qīmtī lakaṛī un dinoñ meñ darāmad huī utnī āj tak kabhī Yahūdāh meñ nahīn lāī gaī. Is lakaṛī se bādshāh ne Rab ke ghar aur apne mahal ke lie kaṭahre banwāe. Yih mausiḳāroñ ke sarod aur sitār banāne ke lie bhī istemāl huī.

¹³ Sulemān Bādshāh ne apnī taraf se Sabā kī malikā ko bahut-se tohfe diē. Nīz, jo kuchh bhī malikā chāhtī thī yā us ne māngā wuh use diyā gayā. Phir wuh apne naukar-chākaron aur afsaron ke hamrāh apne watan wāpas chalī gayā.

Sulemān kī Daulat aur Shohrat

¹⁴ Jo sonā Sulemān ko sālānā miltā thā us kā wazn taqriban 23,000 kilogrām thā. ¹⁵ Is meñ wuh ṭaiks shāmīl nahīn the jo use saudāgaron, tājiron, Arab bādshāhon aur zilon ke afsaron se milte the.

¹⁶⁻¹⁷ Sulemān Bādshāh ne 200 baṛī aur 300 chhoṭī dhāleñ banwāīn. Un par sonā mandhā gayā. Har baṛī dhāl ke lie taqriban 7 kilogrām sonā istemāl huā aur har chhoṭī dhāl ke lie taqriban sārhe 3 kilogrām. Sulemān ne unheñ 'Lubnān kā Jangal' nāmī mahal meñ mahfūz rakhā.

¹⁸ In ke alāwā bādshāh ne hāthīdānt se ārāstā ek baṛā taḥt banwāyā jis par khālis sonā charhāyā gayā. ¹⁹⁻²⁰ Taḥt kī pusht kā ūpar kā hissā gol thā, aur us ke har bāzū ke sāth sherbabar kā mujassamā thā. Taḥt kuchh ūnchā thā, aur bādshāh chhih pāe wālī sīrhī par charh kar us par baiḥtā thā. Dāīn aur bāīn taraf har pāe par sherbabar kā mujassamā thā. Is qism kā taḥt kisī aur saltanat meñ nahīn pāyā jātā thā.

²¹ Sulemān ke tamām pyāle sone ke the, balki 'Lubnān kā Jangal' nāmī mahal meñ tamām bartan khālis sone ke the. Koī bhī chīz chāndī kī nahīn thī, kyonki Sulemān ke zamāne meñ chāndī kī koī qadar nahīn thī. ²² Bādshāh ke

apne bahrī jahāz the jo Hirām ke jahāzoñ ke sāth mil kar muḳhtalif jaghoñ par jāte the. Har tīn sāl ke bād wuh sone-chāndī, hāthīdānt, bandaron aur moroñ se lade hue wāpas āte the.

²³ Sulemān kī daulat aur hikmat duniyā ke tamām bādshāhoñ se kahīn zyādā thī. ²⁴ Pūrī duniyā us se milne kī koshish kartī rahī tāki wuh hikmat sun le jo Allāh ne us ke dil meñ ḍāl dī thī. ²⁵ Sāl basāl jo bhī Sulemān ke darbār meñ ātā wuh koī na koī tohfā lātā. Yoñ use sone-chāndī ke bartan, qīmtī libās, hathiyār, balsān, ghoṛe aur ḳhachchar milte rahe.

²⁶ Sulemān ke 1,400 rath aur 12,000 ghoṛe the. Kuchh us ne rathoñ ke lie maḳhsūs kie gae shahroñ meñ aur kuchh Yarūshalam meñ apne pās rakhe. ²⁷ Bādshāh kī sargarmiyon ke bāis chāndī patthar jaisī ām ho gaī aur deodār kī qīmtī lakaṛī Yahūdāh ke maḡhrib ke nashebī pahārī ilāqe kī anjīr-tūt kī sastī lakaṛī jaisī ām ho gaī. ²⁸ Bādshāh apne ghoṛe Misr aur que yānī Kilikiyā se darāmad kartā thā. Us ke tājir in jaghoñ par jā kar unheñ ḳharīd lāte the. ²⁹ Bādshāh ke rath Misr se darāmad hote the. Har rath kī qīmat chāndī ke 600 sikke aur har ghoṛe kī qīmat chāndī ke 150 sikke thī. Sulemān ke tājir yih ghoṛe barāmad karte hue tamām Hittī aur Arāmī bādshāhoñ tak bhī pahuñchāte the.

11

Sulemān Rab se Dūr Ho Jātā Hai

¹ Lekin Sulemān bahut-sī ḡhairmulkī ḳhawātīn se muhabbat kartā thā. Firaun kī beṭī ke alāwā

us kī shādī Moābī, Ammonī, Adomī, Saidānī aur Hittī auratoṅ se huī. ² In qaumoṅ ke bāre meṅ Rab ne Isrāīliyoṅ ko hukm diyā thā, “Na tum in ke gharoṅ meṅ jāo aur na yih tumhāre gharoṅ meṅ āeṅ, warnā yih tumhāre dil apne dewatāoṅ kī taraf māyl kar deṅge.” To bhī Sulemān baṛe pyār se apnī in bīwiyōṅ se liptā rahā. ³ Us kī shāhī khāndānoṅ se tālluq rakhne wālī 700 bīwiyān aur 300 dāshtāeṅ thiṅ. In auratoṅ ne ākhirkār us kā dil Rab se dūr kar diyā. ⁴ Jab wuh buṛhā ho gayā to unhoṅ ne us kā dil dīgar mābūdoṅ kī taraf māyl kar diyā. Yoṅ wuh buṛhāpe meṅ apne bāp Dāūd kī tarah pūre dil se Rab kā wafādār na rahā ⁵ balki Saidāniyoṅ kī dewī Astārāt aur Ammoniyōṅ ke dewatā Milkūm kī pūjā karne lagā. ⁶ Ġharz us ne aisā kām kiyā jo Rab ko nāpasand thā. Wuh wafādārī na rahī jis se us ke bāp Dāūd ne Rab kī khidmat kī thī.

⁷ Yarūshalam ke mashriq meṅ Sulemān ne ek pahārī par do mandir banāe, ek Moāb ke ghinaune dewatā Kamos ke lie aur ek Ammon ke ghinaune dewatā Malik yānī Milkūm ke lie. ⁸ Aise mandir us ne apnī tamām ghairmulkī bīwiyōṅ ke lie tāmīr kie tāki wuh apne dewatāoṅ ko baḥhūr aur zabah kī qurbāniyān pesh kar sakeṅ.

⁹ Rab ko Sulemān par baṛā ḡhussā āyā, kyoṅki wuh Isrāīl ke Khudā se dūr ho gayā thā, hālānki Rab us par do bār zāhir huā thā. ¹⁰ Go us ne use dīgar mābūdoṅ kī pūjā karne se sāf manā kiyā thā to bhī Sulemān ne us kā hukm na mānā. ¹¹ Is lie Rab ne us se kahā, “Chūnki tū mere ahd aur ahkām ke mutābiq zindagī nahīn guzārtā,

is lie main bādshāhī ko tujh se chhīn kar tere kisī afsar ko dūngā. Yih bāt yaqīnī hai. ¹² Lekin tere bāp Dāūd kī khātir main yih tere jīte-jī nahīn karūngā balki bādshāhī ko tere beṭe hī se chhīnūngā. ¹³ Aur main pūrī mamlakat us ke hāth se nahīn lūngā balki apne khādīm Dāūd aur apne chune hue shahr Yarūshalam kī khātir us ke lie ek qabīlā chhoṛ dūngā.”

Sulemān ke Dushman Hadad aur Razūn

¹⁴ Phir Rab ne Adom ke shāhī khāndān men se ek ādmī banām Hadad ko barpā kiyā jo Sulemān kā sakht muḥālif ban gayā. ¹⁵ Wuh yoñ Sulemān kā dushman ban gayā kī chand sāl pahle jab Dāūd ne Adom ko shikast dī to us kā faujī kamāndar Yoāb maidān-e-jang men paṛī tamām Isrāīlī lāshoñ ko dafnāne ke lie Adom āyā. Jahān bhī gayā wahān us ne har Adomī mard ko mār ḍālā. ¹⁶ Wuh chhīh māh tak apne faujiyoñ ke sāth har jagah phirā aur tamām Adomī mardoñ ko mārṭā gayā. ¹⁷ Hadad us waqt bach gayā aur apne bāp ke chand ek sarkārī afsaroñ ke sāth farār ho kar Misr men panāh le sakā.

¹⁸ Rāste men unheñ Dasht-e-Fārān ke Mulk-e-Midiyān se guzarnā paṛā. Wahān wuh mazīd kuchh ādmiyoñ ko jamā kar sake aur safr karte karte Misr pahuñch gae. Hadad Misr ke bādshāh Firaun ke pās gayā to us ne use ghar, kuchh zamīn aur khurāk muhaiyā kī. ¹⁹ Hadad Firaun ko itnā pasand āyā kī us ne us kī shādī apnī bīwī malikā Tahfanīs kī bahan ke sāth karāī. ²⁰ Is bahan ke beṭā paidā huā jis kā nām Janūbat rakhā gayā. Tahfanīs ne use shāhī mahal men

pālā jahān wuh Firaun ke beṭoñ ke sāth parwān chaṛhā.

²¹ Ek din Hadad ko khabar milī ki Dāūd aur us kā kamānḍar Yoāb faut ho gae haiñ. Tab us ne Firaun se ijāzat māngī, “Maiñ apne mulk lauṭ jānā chāhtā hūñ, barāh-e-karm mujhe jāne deñ.” ²² Firaun ne etarāz kiyā, “Yahān kyā kamī hai ki tum apne mulk wāpas jānā chāhte ho?” Hadad ne jawāb diyā, “Maiñ kisī bhī chīz se mahrūm nahīn rahā, lekin phir bhī mujhe jāne dījie.”

²³ Allāh ne ek aur ādmī ko bhī Sulemān ke khalīf barpā kiyā. Us kā nām Razūn bin Ilyadā thā. Pahle wuh Zobāh ke bādshāh Hadadazar kī khidmat anjām detā thā, lekin ek dīn us ne apne mālik se bhāg kar ²⁴ kuchh ādmiyoñ ko apne gird jamā kiyā aur ḍakuoñ ke jatthe kā sarghanā ban gayā. Jab Dāūd ne Zobāh ko shikast de dī to Razūn apne ādmiyoñ ke sāth Damishq gayā aur wahān ābād ho kar apnī hukūmat qāym kar lī.

²⁵ Hote hote wuh pūre Shām kā hukmrān ban gayā. Wuh Isrāīliyoñ se nafrat kartā thā aur Sulemān ke jīte-jī Isrāīl kā kḥās dushman banā rahā. Hadad kī tarah wuh bhī Isrāīl ko tang kartā rahā.

Yarubiyām aur Aḳhiyāh Nabī

²⁶ Sulemān kā ek sarkārī afsar bhī us ke khalīf uṭh khaṛā huā. Us kā nām Yarubiyām bin Nābāt thā, aur wuh Ifrāīm ke shahr Sarīdā kā thā. Us kī māñ Saruā bewā thī. ²⁷ Jab Yarubiyām bāghī huā to un dinoñ meñ Sulemān irdgird ke chabūtare aur fasīl kā ākhirī hissā tāmīr kar rahā thā.

²⁸ Us ne dekhā ki Yarubiyām māhir aur mehnatī

jawān hai, is lie us ne use Ifrāīm aur Manassī ke qabīlon ke tamām begār meñ kām karne wālon par muqarrar kiyā.

²⁹ Ek din Yarubiyām shahr se nikal rahā thā to us kī mulāqāt Sailā ke nabī Aḳhiyāh se huī. Aḳhiyāh naī chādar oṛhe phir rahā thā. Khule maidān meñ jahān koī aur nazar na āyā ³⁰ Aḳhiyāh ne apnī chādar ko pakaṛ kar bārah ṭukron meñ phār liyā ³¹ aur Yarubiyām se kahā,

“Chādar ke das ṭukre apne pās rakheñ! Kyoñki Rab Isrāīl kā Ḳhudā farmātā hai, ‘Is waqt main Isrāīl kī bādshāhī ko Sulemān se chhīnane wālā hūn. Jab aisā hogā to main us ke das qabile tere hawāle kar dūngā. ³² Ek hī qabilā us ke pās rahegā, aur yih bhī sirf us ke bāp Dāūd aur us shahr kī khātir jise main ne tamām qabīlon meñ se chun liyā hai. ³³ Is tarah main Sulemān ko sazā dūngā, kyoñki wuh aur us ke log mujhe tark karke Saidāniyon kī dewī Astārāt kī, Moābiyon ke dewatā Kamos kī aur Ammoniyon ke dewatā Milkūm kī pūjā karne lage haiñ. Wuh merī rāhon par nahīn chalte balki wuhī kuchh karte haiñ jo mujhe bilkul nāpasand hai. Jis tarah Dāūd mere ahkām aur hidāyāt kī pairawī kartā thā us tarah us kā beṭā nahīn kartā.

³⁴ Lekin main is waqt pūrī bādshāhī Sulemān ke hāth se nahīn chhīnūngā. Apne ḳhādīm Dāūd kī khātir jise main ne chun liyā aur jo mere ahkām aur hidāyāt ke tābe rahā main Sulemān ke jīte-jī yih nahīn karūnga. Wuh ḳhud bādshāh rahegā, ³⁵ lekin us ke beṭe se main bādshāhī chhīn kar das qabile tere hawāle kar dūngā. ³⁶ Sirf ek qabilā Sulemān ke beṭe

ke sapurd rahegā tāki mere khādīm Dāūd kā charāgh hameshā mere huzūr Yarūshalam meñ jaltā rahe, us shahr meñ jo main ne apne nām kī sukūnat ke lie chun liyā hai. ³⁷ Lekin tujhe, ai Yarubiyām, main Isrāil par bādshāh banā dūngā. Jo kuchh bhī terā jī chāhtā hai us par tū hukūmat karegā. ³⁸ Us waqt agar tū mere khādīm Dāūd kī tarah merī har bāt mānegā, merī rāhoñ par chalegā aur mere ahkām aur hidāyāt ke tābe rah kar wuh kuchh karegā jo mujhe pasand hai to phir main tere sāth rahūngā. Phir main terā shāhī khāndān utnā hī qāym-o-dāym kar dūngā jitnā main ne Dāūd kā kiyā hai, aur Isrāil tere hī hawāle rahegā.

³⁹ Yoñ main Sulemān ke gunāh ke bāis Dāūd kī aulād ko sazā dūngā, agarche yih abadī sazā nahīn hogī.’ ”

⁴⁰ Is ke bād Sulemān ne Yarubiyām ko marwāne kī koshish kī, lekin Yarubiyām ne farār ho kar Misr ke bādshāh Sīsaq ke pās panāh lī. Wahān wuh Sulemān kī maut tak rahā.

Sulemān kī Maut

⁴¹ Sulemān kī zindagī aur hikmat ke bāre meñ mazīd bāteñ ‘Sulemān ke Āmāl’ kī kitāb meñ bayān kī gāi haiñ. ⁴² Sulemān 40 sāl pūre Isrāil par hukūmat kartā rahā. Us kā dārul-hukūmat Yarūshalam thā. ⁴³ Jab wuh mar kar apne bāpdādā se jā milā to use Yarūshalam ke us hisse meñ dafn kiyā gayā jo ‘Dāūd kā Shahr’ kahlātā hai. Phir us kā beṭā Rahubiyām takhtnashīn huā.

12

Shimālī Qabīle Alag Ho Jāte Haiñ

¹ Rahubiyām Sikam gayā, kyonki wahān tamām Isrāīlī use bādshāh muqarrar karne ke lie jamā ho gae the. ² Yarubiyām bin Nabāt yih khabar sunte hī Misr se jahān us ne Sulemān Bādshāh se bhāg kar panāh lī thī Isrāīl wāpas āyā. ³ Isrāīliyon ne use bulāyā tāki us ke sāth Sikam jāeñ. Jab pahuñchā to Isrāīl kī pūrī jamāt Yarubiyām ke sāth mil kar Rahubiyām se milne gai. Unhoñ ne bādshāh se kahā, ⁴ “Jo juā āp ke bāp ne ham par dāl diyā thā use uṭhānā mushkil thā, aur jo waqt aur paise hameñ bādshāh kī kḥidmat meñ sarf karne the wuh nāqābil-e-bardāst the. Ab donoñ ko kam kar deñ. Phir ham kḥushī se āp kī kḥidmat kareñge.”

⁵ Rahubiyām ne jawāb diyā, “Mujhe tīn din kī muhlat deñ, phir dubārā mere pās āeñ.” Chunāñche log chale gae.

⁶ Phir Rahubiyām Bādshāh ne un buzurgoñ se mashwarā kiyā jo Sulemān ke jīte-jī bādshāh kī kḥidmat karte rahe the. Us ne pūchhā, “Āp kā kyā kḥayāl hai? Maiñ in logoñ ko kyā jawāb dūñ?” ⁷ Buzurgoñ ne jawāb diyā, “Hamārā mashwarā hai ki is waqt un kā kḥādim ban kar un kī kḥidmat kareñ aur unheñ narm jawāb deñ. Agar āp aisā kareñ to wuh hameshā āp ke wafādār kḥādim bane raheñge.”

⁸ Lekin Rahubiyām ne buzurgoñ kā mashwarā radd karke us kī kḥidmat meñ hāzir un jawānoñ se mashwarā kiyā jo us ke sāth parwān chaḥe the. ⁹ Us ne pūchhā, “Maiñ is qaum ko kyā jawāb

dūn? Yih taqāzā kar rahe haiñ ki maiñ wuh juā halkā kar dūn jo mere bāp ne un par ḍāl diyā.”

¹⁰ Jo jawān us ke sāth parwān chaḥe the unhoñ ne kahā, “Achchhā, yih log taqāzā kar rahe haiñ ki āp ke bāp kā juā halkā kiyā jāe? Unheñ batā denā, ‘Merī chhoṭī unglī mere bāp kī kamr se zyādā moṭī hai!’ ¹¹ Beshak jo juā us ne āp par ḍāl diyā use uṭhānā mushkil thā, lekin merā juā aur bhī bhārī hogā. Jahāñ mere bāp ne āp ko koḥe lagāe wahāñ maiñ āp kī bichchhuoñ se tādīb karūnga!’”

¹² Tīn din ke bād jab Yarubiyām tamām Isrāīliyoñ ke sāth Rahubiyām kā faislā sunane ke lie wāpas āyā ¹³ to bādshāh ne unheñ saḥt jawāb diyā. Buzurgoñ kā mashwarā radd karke ¹⁴ us ne unheñ jawānoñ kā jawāb diyā, “Beshak jo juā mere bāp ne āp par ḍāl diyā use uṭhānā mushkil thā, lekin merā juā aur bhī bhārī hogā. Jahāñ mere bāp ne āp ko koḥe lagāe wahāñ maiñ āp kī bichchhuoñ se tādīb karūnga!” ¹⁵ Yoñ Rab kī marzī pūrī huī ki Rahubiyām logoñ kī bāt nahīn mānegā. Kyoñki ab Rab kī wuh peshgoī pūrī huī jo Sailā ke nabī Aḥiyāh ne Yarubiyām bin Nabāt ko batāī thī.

¹⁶ Jab Isrāīliyoñ ne dekhā ki bādshāh hamārī bāt sunane ke lie taiyār nahīn hai to unhoñ ne us se kahā, “Na hameñ Dāūd se mīrās meñ kuchh milegā, na Yassī ke beṭe se kuchh milne kī ummīd hai. Ai Isrāīl, sab apne apne ghar wāpas chaleñ! Ai Dāūd, ab apnā ghar ḳhud sañbhāl lo!” Yih kah kar wuh sab chale gae.

¹⁷ Sirf Yahūdāh ke qabile ke shahroñ meñ rahne wāle Isrāīlī Rahubiyām ke taht rahe.

18 Phir Rahubiyām Bādshāh ne begāriyon par muqarrar afsar Adūnīrām ko shimālī qabīlōn ke pās bhej diyā, lekin use dekh kar tamām logōn ne use sangsār kiyā. Tab Rahubiyām jaldī se apne rath par sawār huā aur bhāg kar Yarūshalam pahuñch gayā. ¹⁹ Yoñ Isrāīl ke shimālī qabīle Dāūd ke shāhī gharāne se alag ho gae aur āj tak us kī hukūmat nahīn mānte.

²⁰ Jab khabar shimālī Isrāīl meñ phailī ki Yarubiyām Misr se wāpas ā gayā hai to logōn ne qaumī ijlās mun'aqid karke use bulāyā aur wahān use apnā bādshāh banā liyā. Sirf Yahūdāh kā qabīlā Rahubiyām aur us ke gharāne kā wafādār rahā.

Rahubiyām ko Isrāīl se Jang Karne kī Ijāzat Nahīn Miltī

²¹ Jab Rahubiyām Yarūshalam pahuñchā to us ne Yahūdāh aur Binyamīn ke qabīlōn ke chīdā chīdā faujiyon ko Isrāīl se jang karne ke lie bulāyā. 1,80,000 mard jamā hue tāki Rahubiyām bin Sulemān ke lie Isrāīl par dubārā qābū paeñ.

²² Lekin ain us waqt mard-e-Ḳhudā Samāyāh ko Allāh kī taraf se paighām milā, ²³ “Yahūdāh ke bādshāh Rahubiyām bin Sulemān, Yahūdāh aur Binyamīn ke tamām afrād aur bāqī logōn ko ittalā de, ²⁴ ‘Rab farmātā hai ki apne Isrāīlī bhāiyōn se jang mat karnā. Har ek apne apne ghar wāpas chalā jāe, kyonki jo kuchh huā hai wuh mere hukm par huā hai.’ ”

Tab wuh Rab kī sun kar apne apne ghar wāpas chale gae.

Yarubiyām ke Sone ke Bachhre

²⁵ Yarubiyām Ifrāim ke pahārī ilāqe ke shahr Sikam ko mazbūt karke wahān ābād huā. Bād meñ us ne Fanuel Shahr kī bhī qilābandī kī aur wahān muntaqil huā. ²⁶ Lekin dil meñ andeshā rahā ki kahīn Isrāil dubārā Dāūd ke gharāne ke hāth meñ na ā jāe. ²⁷ Us ne sochā, “Log bāqāydaḡī se Yarūshalam āte jāte haiñ tāki wahān Rab ke ghar meñ apnī qurbāniyāñ pesh karen. Agar yih silsilā toṛā na jāe to āhistā āhistā un ke dil dubārā Yahūdāh ke bādshāh Rahubiyām kī taraf māyl ho jāenge. Ākhirkār wuh mujhe qatl karke Rahubiyām ko apnā bādshāh banā leñge.”

²⁸ Apne afsaron ke mashware par us ne sone ke do bachhre banwāe. Logoñ ke sāmne us ne elān kiyā, “Har qurbānī ke lie Yarūshalam jānā mushkil hai! Ai Isrāil dekh, yih tere dewatā haiñ jo tujhe Misr se nikāl lāe.” ²⁹ Ek but us ne junūbī shahr Baitel meñ kharā kiyā aur dūsrā shimālī shahr Dān meñ. ³⁰ Yoñ Yarubiyām ne Isrāiliyon ko gunāh karne par uksāyā. Log Dān tak safr kiyā karte the tāki wahān ke but kī pūjā karen.

³¹ Is ke alāwā Yarubiyām ne bahut-sī ūñchī jaghoñ par mandir banwāe. Unheñ sañbhālne ke lie us ne aise log muqarrar kie jo Lāwī ke qabile ke nahīn balki ām log the. ³² Us ne ek naī id bhī rāyj kī jo Yahūdāh meñ manāne wālī Jhoñpriyon kī Īd kī mānind thī. Yih id āṭhweñ māh * ke pandrahweñ din manāi jāti thī. Baitel meñ us ne khud qurbāngāh par jā kar apne banwāe hue bachhron ko qurbāniyāñ pesh kiñ,

---

* **12:32** Aktūbar tā Nawambar.

aur wahīn us ne apne un mandiron ke imāmon ko muqarrar kiyā jo us ne ūnchī jaghoñ par tāmīr kie the.

Nabī Yarubiyām ko Burī Ḳhabar Pahuñchātā Hai

³³ Chunānche Yarubiyām ke muqarrarkardā din yānī āthweñ mahīne ke pandrahweñ din Isrāīliyon ne Baitel meñ īd manāī. Tamām mehmānoñ ke sāmne Yarubiyām qurbāngāh par chaṛh gayā tāki qurbāniyāñ pesh kare.

13

¹ Wuh abhī qurbāngāh ke pās kharā apnī qurbāniyāñ pesh karnā hī chāhtā thā ki ek mard-e-Ḳhudā ān pahuñchā. Rab ne use Yahūdāh se Baitel bhej diyā thā. ² Buland āwāz se wuh qurbāngāh se muḳhātīb huā, “Ai qurbāngāh! Ai qurbāngāh! Rab farmātā hai, ‘Dāūd ke gharāne se beṭā paidā hogā jis kā nām Yūsiyāh hogā. Tujh par wuh un imāmon ko qurbān kar degā jo ūnchī jaghoñ ke mandiron meñ ḳhidmat karte aur yahāñ qurbāniyāñ pesh karne ke lie āte haiñ. Tujh par insānoñ kī haḍḍiyāñ jalāī jāeñgī.’”

³ Phir mard-e-Ḳhudā ne ilāhī nishān bhī pesh kiyā. Us ne elān kiyā, “Ek nishān sābit karegā ki Rab merī mārifat bāt kar rahā hai! Yih qurbāngāh phaṭ jāegī, aur is par maujūd charbī milī rākh zamīn par bikhar jāegī.”

⁴ Yarubiyām Bādshāh ab tak qurbāngāh ke pās kharā thā. Jab us ne Baitel kī qurbāngāh ke ḳhilāf mard-e-Ḳhudā kī bāt sunī to wuh hāth se us kī taraf ishārā karke garjā, “Use pakaṛo!” Lekin jyon hī bādshāh ne apnā hāth baṛhāyā

wuh sūkh gayā, aur wuh use wāpas na khīnch sakā. ⁵ Usī lamhe qurbāngāh phañ gaī aur us par maujūd rākh zamīn par bikhar gaī. Bilkul wuhī kuchh huā jis kā elān mard-e-Ḳhudā ne Rab kī taraf se kiyā thā.

⁶ Tab bādshāh iltamās karne lagā, “Rab apne Ḳhudā kā ḡhussā thandā karke mere lie duā karen tāki merā hāth bahāl ho jāe.” Mard-e-Ḳhudā ne us kī shafā'at kī to Yarubiyām kā hāth fauran bahāl ho gayā.

⁷ Tab Yarubiyām Bādshāh ne mard-e-Ḳhudā ko dāwat dī, “Āeñ, mere ghar meñ khānā khā kar tāzādām ho jāeñ. Maiñ āp ko tohfā bhī dūngā.”

⁸ Lekin us ne inkār kiyā, “Maiñ āp ke pās nahīñ āūngā, chāhe āp mujhe apnī milkiyat kā ādhā hissā kyon na deñ. Maiñ yahāñ na roṭī khāūngā, na kuchh piyūngā. ⁹ Kyonki Rab ne mujhe hukm diyā hai, ‘Rāste meñ na kuchh khā aur na kuchh pī. Aur wāpas jāte waqt wuh rāstā na le jis par se tū Baitel pahuñchā hai.’ ”

¹⁰ Yih kah kar wuh farq rāstā iḡhtiyār karke apne ghar ke lie rawānā huā.

Nabī kī Nāfarmānī

¹¹ Baitel meñ ek būrhā nabī rahtā thā. Jab us ke beṭe us din ghar wāpas āe to unhoñ ne use sab kuchh kah sunāyā jo mard-e-Ḳhudā ne Baitel meñ kiyā aur Yarubiyām Bādshāh ko batāyā thā.

¹² Bāp ne pūchhā, “Wuh kis taraf gayā?” Beṭoñ ne use wuh rāstā batāyā jo Yahūdāh ke mard-e-Ḳhudā ne liyā thā. ¹³ Bāp ne hukm diyā, “Mere gadhe par jaldī se zīn kaso!” Beṭoñ ne aisā kiyā

to wuh us par baiṭh kar ¹⁴ mard-e-Ḳhudā ko ḍhūṇḍne gayā.

Chalte chalte mard-e-Ḳhudā balūt ke daraḳht ke sāye meṅ baiṭhā nazar āyā. Buzurg ne pūchhā, “Kyā āp wuhī mard-e-Ḳhudā haiṅ jo Yāhūdāh se Baitel āe the?” Us ne jawāb diyā, “Jī, main wuhī hūn.” ¹⁵ Buzurg nabī ne use dāwat dī, “Āeṅ, mere sāth. Main ghar meṅ āp ko kuchh khānā khilātā hūn.”

¹⁶ Lekin mard-e-Ḳhudā ne inkār kiyā, “Nahiṅ, na main āp ke sāth wāpas jā saktā hūn, na mujhe yahān khāne-pīne kī ijāzat hai. ¹⁷ Kyoṅki Rab ne mujhe hukm diyā, ‘Rāste meṅ na kuchh khā aur na kuchh pī. Aur wāpas jāte waqt wuh rāstā na le jis par se tū Baitel pahuṅchā hai.’ ”

¹⁸ Buzurg nabī ne etarāz kiyā, “Main bhī āp jaisā nabī hūn! Ek farishte ne mujhe Rab kā nayā paighām pahuṅchā kar kahā, ‘Use apne sāth ghar le jā kar roṭī khilā aur pānī pilā.’ ” Buzurg jhūṭ bol rahā thā, ¹⁹ lekin mard-e-Ḳhudā us ke sāth wāpas gayā aur us ke ghar meṅ kuchh khāyā aur piyā.

²⁰ Wuh abhī wahān baiṭhe khānā khā rahe the ki buzurg par Rab kā kalām nāzil huā. ²¹ Us ne buland āwāz se Yāhūdāh ke mard-e-Ḳhudā se kahā, “Rab farmātā hai, ‘Tū ne Rab ke kalām kī ḳhilāfwarzī kī hai! Jo hukm Rab tere Ḳhudā ne tujhe diyā thā wuh tū ne nazarandāz kiyā hai.

²² Go us ne farmāyā thā ki yahān na kuchh khā aur na kuchh pī to bhī tū ne wāpas ā kar yahān roṭī khāi aur pānī piyā hai. Is lie marte waqt tujhe tere bāpdādā kī qabr meṅ dafnāyā nahīn jāegā.’ ”

²³ Khāne ke bād buzurg ke gadhe par zīn kasā gayā aur mard-e-Ḳhudā ko us par biṭhāyā gayā.

²⁴ Wuh dubārā rawānā huā to rāste meñ ek sherbabar ne us par hamlā karke use mār ḍālā. Lekin us ne lāsh ko na chheṛā balki wuh wahīn rāste meñ paṛī rahī jabki gadhā aur sher donoñ hī us ke pās khare rahe.

²⁵ Kuchh log wahān se guzare. Jab unhoñ ne lāsh ko rāste meñ paṛe aur sherbabar ko us ke pās khare dekhā to unhoñ ne Baitel jahān buzurg nabī rahtā thā ā kar logoñ ko ittalā dī.

²⁶ Jab buzurg ko khabar milī to us ne kahā, “Wuhī mard-e-Ḳhudā hai jis ne Rab ke farmān kī kḥilāfwarzī kī. Ab wuh kuchh huā hai jo Rab ne use farmāyā thā yānī us ne use sherbabar ke hawāle kar diyā tāki wuh use phār kar mār ḍāle.” ²⁷ Buzurg ne apne beṭoñ ko gadhe par zīn kasne kā hukm diyā, ²⁸ aur wuh us par baiṭh kar rawānā huā. Jab wahān pahuñchā to dekhā ki lāsh ab tak rāste meñ paṛī hai aur gadhā aur sher donoñ hī us ke pās khare haiñ. Sherbabar ne na lāsh ko chheṛā aur na gadhe ko phārā thā.

²⁹ Buzurg nabī ne lāsh ko uṭhā kar apne gadhe par rakhā aur use Baitel lāyā tāki us kā mātām karke use wahān dafnāe. ³⁰ Us ne lāsh ko apnī kḥāndānī qabr meñ dafn kiyā, aur logoñ ne “Hāy, mere bhāī” kah kar us kā mātām kiyā.

³¹ Janāze ke bād buzurg nabī ne apne beṭoñ se kahā, “Jab main kūch kar jāūngā to mujhe mard-e-Ḳhudā kī qabr meñ dafnānā. Merī haḍḍiyōñ ko us kī haḍḍiyōñ ke pās hī rakheñ. ³² Kyoñki jo bāteñ us ne Rab ke hukm par Baitel kī qurbāngāh aur Sāmariya ke shahroñ kī ūñchī

jaghoñ ke mandiroñ ke bāre meñ kī haiñ wuh yaqīnan pūrī ho jāēngī.”

Yarubiyām Phir Bhī Nāfarmān Rahtā Hai

³³ In wāqiyāt ke bāwujūd Yarubiyām apnī sharīr harkatoñ se bāz na āyā. Ām logoñ ko imām banāne kā silsilā jāri rahā. Jo koī bhī imām banānā chāhtā use wuh ūñchī jaghoñ ke mandiroñ meñ k̄hidmat karne ke lie maḵsūs kartā thā. ³⁴ Yarubiyām ke gharāne ke is sangīn gunāh kī wajah se wuh āḵhirkār tabāh huā aur rū-e-zamīn par se miṭ gayā.

14

Yarubiyām ko Ilāhī Sazā Miltī Hai

¹ Ek din Yarubiyām kā beṭā Abiyāh bahut bīmār huā. ² Tab Yarubiyām ne apnī bīwī se kahā, “Jā kar apnā bhes badleñ tāki koī na pahchāne ki āp merī bīwī haiñ. Phir Sailā jāēñ. Wahāñ Aḵhiyāh Nabī rahtā hai jis ne mujhe ittalā dī thī ki maiñ is qaum kā bādshāh ban jāūngā. ³ Us ke pās das roṭiyāñ, kuchh biskuṭ aur shahd kā martabān le jāēñ. Wuh ādmī āp ko zarūr batā degā ki laṛke ke sāth kyā ho jāegā.”

⁴ Chunāñche Yarubiyām kī bīwī apnā bhes badal kar rawānā huī aur chalte chalte Sailā meñ Aḵhiyāh ke ghar pahuñch gai. Aḵhiyāh umrrasīdā hone ke bāis dekh nahīñ saktā thā. ⁵ Lekin Rab ne use āgāh kar diyā, “Yarubiyām kī bīwī tujh se milne ā rahī hai tāki apne bīmār beṭe ke bāre meñ mālūmāt hāsīl kare. Lekin wuh apnā bhes badal kar āegī tāki use pahchānā

na jāe.” Phir Rab ne nabī ko batāyā ki use kyā jawāb denā hai.

⁶ Jab Aḳhiyāh ne aurat ke qadmoñ kī āhaṭ sunī to bolā, “Yarubiyām kī bīwī, andar āeñ! Rūp bharne kī kyā zarūrat? Mujhe āp ko burī ḳhabar pahuñchānī hai. ⁷ Jāeñ, Yarubiyām ko Rab Isrāīl ke Ḳhudā kī taraf se paighām deñ, ‘Maiñ ne tujhe logoñ meñ se chun kar kharā kiyā aur apñi qaum Isrāīl par bādshāh banā diyā. ⁸ Maiñ ne bādshāhī ko Dāūd ke gharāne se chhīn kar tujhe de diyā. Lekin afsos, tū mere ḳhādīm Dāūd kī tarah zindagī nahīn guzartā jo mere ahkām ke tābe rah kar pūre dil se merī pairawī kartā rahā aur hameshā wuh kuchh kartā thā jo mujhe pasand thā. ⁹ Jo tujh se pahle the un kī nisbat tū ne kahīn zyādā badī kī, kyonki tū ne but ḍhāl kar apne lie dīgar mābūd banāe haiñ aur yoñ mujhe taish dilāyā. Chūnki tū ne apnā muñh mujh se pher liyā ¹⁰ is lie maiñ tere ḳhāndān ko musībat meñ ḍāl dūngā. Isrāīl meñ maiñ Yarubiyām ke tamām mardoñ ko halāk kar dūngā, ḳhāh wuh bachche hoñ yā bālīgh. Jis tarah gobar ko jhārū de kar dūr kiyā jātā hai usī tarah Yarubiyām ke gharāne kā nām-o-nishān miṭ jāegā. ¹¹ Tum meñ se jo shahr meñ mareñge unheñ kutte khā jāeñge, aur jo khule maidān meñ mareñge unheñ parinde chaṭ kar jāeñge. Kyonki yih Rab kā farmān hai.’ ”

¹² Phir Aḳhiyāh ne Yarubiyām kī bīwī se kahā, “Āp apne ghar wāpas chalī jāeñ. Jyoñ hī āp shahr meñ dāḳhil hoñgī laṛkā faut ho jāegā. ¹³ Pūrā Isrāīl us kā mātām karke use dafn karegā. Wuh āp ke ḳhāndān kā wāhid fard hogā

jise sahīh taur se dafnāyā jāegā. Kyoṅki Rab Isrāil ke Ḳhudā ne sirf usī meṅ kuchh pāyā jo use pasand thā. ¹⁴ Rab Isrāil par ek bādshāh muqarrar karegā jo Yarubiyām ke ḳhāndān ko halāk karegā. Āj hī se yih silsilā shurū ho jāegā. ¹⁵ Rab Isrāil ko bhī sazā degā, kyoṅki wuh Yasīrat Dewī ke khambe banā kar un kī pūjā kartē haiṅ. Chūnki wuh Rab ko taish dilāte rahe haiṅ, is lie wuh unheṅ māregā, aur wuh pānī meṅ sarkanḍe kī tarah hil jāenge. Rab unheṅ is achchhe mulk se ukhār kar Dariyā-e-Furāt ke pār muntashir kar degā. ¹⁶ Yoṅ wuh Isrāil ko un gunāhoṅ ke bāis tark karegā jo Yarubiyām ne kie aur Isrāil ko karne par uksāyā hai.”

¹⁷ Yarubiyām kī bīwī Tirzā meṅ apne ghar wāpas chalī gaī. Aur ghar ke darwāze meṅ dāḳhil hote hī us kā beṭā mar gayā. ¹⁸ Tamām Isrāil ne use dafnā kar us kā mātām kiyā. Sab kuchh waise huā jaise Rab ne apne ḳhādim Aḳhiyāh Nabī kī mārifat farmāyā thā.

Yarubiyām kī Maut

¹⁹ Bāqī jo kuchh Yarubiyām kī zindagī ke bāre meṅ likhā hai wuh ‘Shāhān-e-Isrāil kī Tārīḳh’ kī kitāb meṅ darj hai. Us kitāb meṅ parhā jā saktā hai ki wuh kis tarah hukūmat kartā thā aur us ne kaun kaun-sī jangeṅ kīṅ. ²⁰ Yarubiyām 22 sāl bādshāh rahā. Jab wuh mar kar apne bāpdādā se jā milā to us kā beṭā Nadab taḳhtnashīn huā.

Yahūdāh kā Bādshāh Rahubiyām

²¹ Yahūdāh meṅ Rahubiyām bin Sulemān hukūmat kartā thā. Us kī mān Nāmā Ammonī thī. 41 sāl kī umr meṅ wuh taḳhtnashīn huā

aur 17 sāl bādshāh rahā. Us kā dārul-hukūmat Yarūshalam thā, wuh shahr jise Rab ne tamām Isrāīlī qabīlon meñ se chun liyā tāki us meñ apnā nām qāym kare.

²² Lekin Yahūdāh ke bāshinde bhī aisi harkateñ karte the jo Rab ko nāpasand thiñ. Apne gunāhoñ se wuh use taish dilāte rahe, kyonki un ke yih gunāh un ke bāpdādā ke gunāhoñ se kahīn zyādā sangīn the. ²³ Unhoñ ne bhī ūnchī jaghoñ par mandir banāe. Har ūnchī pahārī par aur har ghane daraḡht ke sāye meñ unhoñ ne maḡhsūs patthar yā Yasīrat Dewī ke khambe khare kie, ²⁴ yahān tak ki mandiron meñ jismfarosh mard aur aurateñ the. Ḡharz, unhoñ ne un qaumoñ ke tamām ghinaune rasm-o-riwāj apnā lie jin ko Rab ne Isrāīliyoñ ke āge āge nikāl diyā thā.

²⁵ Rahubiyām Bādshāh kī hukūmat ke pāñchweñ sāl meñ Misr ke bādshāh Sīsaq ne Yarūshalam par hamlā karke ²⁶ Rab ke ghar aur shāhī mahal ke tamām ḡhazāne lūṭ lie. Sone kī wuh ḡhaleñ bhī chhīn lī gaīn jo Sulemān ne banwāi thiñ. ²⁷ In kī jagah Rahubiyām ne pītal kī ḡhaleñ banwāīn aur unheñ un muhāfizoñ ke afsaroñ ke sapurd kiyā jo shāhī mahal ke darwāze kī pahrādārī karte the. ²⁸ Jab bhī bādshāh Rab ke ghar meñ jātā tab muhāfiz yih ḡhaleñ uṭhā kar sāth le jāte. Is ke bād wuh unheñ pahredāroñ ke kamre meñ wāpas le jāte the.

²⁹ Bāqī jo kuchh Rahubiyām Bādshāh kī hukūmat ke daurān huā aur jo kuchh us ne kiyā wuh ‘Shāhān-e-Yahūdāh kī Tārīḡh’ kī kitāb meñ

darj hai. ³⁰ Donoñ bādshāhoñ Rahubiyām aur Yarubiyām ke jīte-jī un ke darmiyān jang jāri rahī. ³¹ Jab Rahubiyām mar kar apne bāpdādā se jā milā to use Yarūshalam ke us hisse meñ jo ‘Dāūd kā Shahr’ kahlātā hai khāndānī qabr meñ dafnāyā gayā. Us kī māñ Nāmā Ammonī thī. Phir Rahubiyām kā beṭā Abiyāh taḥtnashīn huā.

15

Yahūdāh kā Bādshāh Abiyāh

¹ Abiyāh Isrāīl ke bādshāh Yarubiyām bin Nabāt kī hukūmat ke 18weñ sāl meñ Yahūdāh kā bādshāh banā. ² Wuh tīn sāl bādshāh rahā, aur us kā dārul-hukūmat Yarūshalam thā. Us kī māñ Mākā bint Abīsalūm thī. ³ Abiyāh se wuhī gunāh sarzad hue jo us ke bāp ne kie the, aur wuh pūre dil se Rab apne Ḳhudā kā wafādār na rahā. Go wuh is meñ apne pardādā Dāūd se farq thā ⁴ to bhī Rab us ke Ḳhudā ne Abiyāh kā Yarūshalam meñ charāgh jalne diyā. Dāūd kī khātir us ne use jānashīn atā kiyā aur Yarūshalam ko qāym rakhā, ⁵ kyonki Dāūd ne wuh kuchh kiyā thā jo Rab ko pasand thā. Jīte-jī wuh Rab ke ahkām ke tābe rahā, siwāe us jurm ke jab us ne Ūriyāh Hittī ke silsile meñ ghalat qadam uṭhāe the.

⁶ Rahubiyām aur Yarubiyām ke darmiyān kī jang Abiyāh kī hukūmat ke daurān bhī jāri rahī. ⁷ Bāqī jo kuchh Abiyāh kī hukūmat ke daurān huā aur jo kuchh us ne kiyā wuh ‘Shāhān-e-Yahūdāh kī Tārīkh’ kī kitāb meñ darj hai. ⁸ Jab wuh mar kar apne bāpdādā se jā milā to use

Yarūshalam ke us hisse meñ dafn kiyā gayā jo 'Dāūd kā Shahr' kahlātā hai. Phir us kā beṭā Āsā takhtnashīn huā.

Yahūdāh kā Bādshāh Āsā

⁹ Āsā Isrāīl ke bādshāh Yarubiyām ke 20weñ sāl meñ Yahūdāh kā bādshāh ban gayā. ¹⁰ Us kī hukūmat kā daurāniyā 41 sāl thā, aur us kā dārul-hukūmat Yarūshalam thā. Māñ kā nām Mākā thā, aur wuh Abīsalūm kī beṭī thī. ¹¹ Apne pardādā Dāūd kī tarah Āsā bhī wuh kuchh kartā rahā jo Rab ko pasand thā. ¹² Us ne un jismfarosh mardoñ aur auratoñ ko nikāl diyā jo mandiroñ meñ nām-nihād k̄hidmat karte the aur un tamām butoñ ko tabāh kar diyā jo us ke bāpdādā ne banāe the. ¹³ Aur go us kī māñ bādshāh kī māñ hone ke bāis bahut asar-orasūkh rakhtī thī, tāham Āsā ne yih ohdā khatm kar diyā jab māñ ne Yasīrat Dewī kā ghīnaunā khambā banwā liyā. Āsā ne yih but kaṭwā kar Wādī-e-Qidron meñ jalā diyā. ¹⁴ Afsos ki us ne ūnchī jaghoñ ke mandiroñ ko dūr na kiyā. To bhī Āsā jīte-jī pūre dil se Rab kā wafādār rahā. ¹⁵ Sonā-chāndī aur bāqī jītnī chīzeñ us ke bāp aur us ne Rab ke lie maḥsūs kī thīñ un sab ko wuh Rab ke ghar meñ lāyā.

¹⁶ Yahūdāh ke bādshāh Āsā aur Isrāīl ke bādshāh Bāshā ke darmiyān zindagī-bhar jang jāri rahī. ¹⁷ Ek din Bāshā Bādshāh ne Yahūdāh par hamlā karke Rāmā Shahr kī qīlābandī kī. Maqsad yih thā ki na koī Yahūdāh ke mulk meñ dākhil ho sake, na koī wahāñ se nikal sake.

18 Jawāb meñ Āsā ne Shām ke bādshāh Bin-hadad ke pās wafd bhejā. Bin-hadad kā bāp Tābrimmon bin Hazyūn thā, aur us kā dārul-hukūmat Damishq thā. Āsā ne Rab ke ghar aur shāhī mahal ke k̄hazānoñ kā tamām bachā huā sonā aur chāndī wafd ke sapurd karke Damishq ke bādshāh ko paighām bhejā, ¹⁹ “Merā āp ke sāth ahd hai jis tarah mere bāp kā āp ke bāp ke sāth ahd thā. Guzārish hai ki āp sone-chāndī kā yih tohfā qabūl karke Isrāīl ke bādshāh Bāshā ke sāth apnā ahd mansūkh kar deñ tāki wuh mere mulk se nikal jāe.”

²⁰ Bin-hadad muttāfiq huā. Us ne apne fauji afsaroñ ko Isrāīl ke shahroñ par hamlā karne ke lie bhej diyā to unhoñ ne Ayyūn, Dān, Abil-bait-mākā, tamām Kinnarat aur Naftālī par qabzā kar liyā. ²¹ Jab Bāshā ko is kī k̄hbar milī to wuh Rāmā kī qilābandī karne se bāz āyā aur Tirzā wāpas chalā gayā.

²² Phir Āsā Bādshāh ne Yahūdāh ke tamām mardoñ kī bhartī karke unheñ Rāmā bhej diyā tāki wuh un tamām pattharoñ aur shahtīroñ ko uṭhā kar le jāeñ jin se Bāshā Bādshāh Rāmā kī qilābandī karnā chāhtā thā. Tamām mardoñ ko wahān jānā paṛā, ek ko bhī chhuṭṭī na milī. Is sāmān se Āsā ne Binyamīn ke shahr Jibā aur Misfāh kī qilābandī kī.

²³ Bāqī jo kuchh Āsā kī hukūmat ke daurān huā aur jo kuchh us ne kiyā wuh ‘Shāhān-e-Yahūdāh kī Tārīkh’ kī kitāb meñ darj hai. Us meñ us kī kāmyābīyoñ aur us ke tāmīr kie gae shahroñ kā zikr hai. Burhāpe meñ us ke pānwoñ ko bīmārī lag gaī. ²⁴ Jab wuh mar kar

apne bāpdādā se jā milā to use Yarūshalam ke us hisse meñ jo ‘Dāūd kā Shahr’ kahlātā hai kḥāndānī qabr meñ dafnāyā gayā. Phir us kā beṭā Yahūsafat us kī jagah takhtnashīn huā.

Isrāīl kā Bādshāh Nadab

²⁵ Nadab bin Yarubiyām Yahūdāh ke bādshāh Āsā kī hukūmat ke dūsre sāl meñ Isrāīl kā bādshāh banā. Us kī hukūmat kā daurāniyā do sāl thā. ²⁶ Us kā tarz-e-zindagī Rab ko pasand nahīn thā, kyonki wuh apne bāp ke namūne par chaltā rahā. Jo badī Yarubiyām ne Isrāīl ko karne par uksāyā thā us se Nadab bhī dūr na huā.

²⁷⁻²⁸ Ek din jab Nadab Isrāīlī fauj ke sāth Filistī shahr Jibbatūn kā muhāsarā kie hue thā to Ishkār ke qabile ke Bāshā bin Aḳhiyāh ne us ke kḥilāf sāzish karke use mār dālā aur kḥud Isrāīl kā bādshāh ban gayā. Yih Yahūdāh ke bādshāh Āsā kī hukūmat ke tīsre sāl meñ huā.

²⁹ Takht par baiṭhte hī Bāshā ne Yarubiyām ke pūre kḥāndān ko marwā diyā. Us ne ek ko bhī zindā na chhoṛā. Yoñ wuh bāt pūrī huī jo Rab ne Sailā ke rahne wāle apne kḥādim Aḳhiyāh kī mārifat farmāī thī. ³⁰ Kyonki jo gunāh Yarubiyām ne kie aur Isrāīl ko karne par uksāyā thā un se us ne Rab Isrāīl ke Kḥudā ko taish dilāyā thā.

³¹ Bāqī jo kuchh Nadab kī hukūmat ke daurān huā aur jo kuchh us ne kiyā wuh ‘Shāhān-e-Isrāīl kī Tārīkh’ kī kitāb meñ darj hai.

Isrāīl kā Bādshāh Bāshā

³²⁻³³ Bāshā bin Aḳhiyāh Yahūdāh ke bādshāh Āsā kī hukūmat ke tīsre sāl meñ Isrāīl kā

bādshāh banā. Us kī hukūmat kā daurāniyā 24 sāl thā, aur us kā dārul-hukūmat Tirzā rahā. Us ke aur Yahūdāh ke bādshāh Āsā ke darmiyān zindagī-bhar jang jāri rahī. ³⁴ Lekin wuh bhī aisā kām kartā thā jo Rab ko nāpasand thā, kyonki us ne Yarubiyām ke namūne par chal kar wuh gunāh jāri rakhe jo karne par Yarubiyām ne Isrāil ko uksāyā thā.

16

¹ Ek din Rab ne Yāhū bin Hanānī ko Bāshā ke pās bhej kar farmāyā, ² “Pahle tū kuchh nahīn thā, lekin main ne tujhe ḳhāk meñ se uṭhā kar apnī qaum Isrāil kā hukmrān banā diyā. To bhī tū ne Yarubiyām ke namūne par chal kar merī qaum Isrāil ko gunāh karne par uksāyā aur mujhe taish dilāyā hai. ³ Is lie main tere gharāne ke sāth wuhī kuchh karūnga jo Yarubiyām bin Nabāt ke gharāne ke sāth kiyā thā. Bāshā kī pūrī nasl halāk ho jāegī. ⁴ Ḳhāndān ke jo afrād shahr meñ mareṅge unheñ kutte khā jāeṅge, aur jo khule maidān meñ mareṅge unheñ parinde chaṭ kar jāeṅge.”

⁵ Bāqī jo kuchh Bāshā kī hukūmat ke daurān huā, jo kuchh us ne kiyā aur jo kāmyābiyān use hāsil huīn wuh ‘Shāhān-e-Isrāil kī Tārīkh’ kī kitāb meñ darj haiñ. ⁶ Jab wuh mar kar apne bāpdādā se jā milā to use Tirzā meñ dafn kiyā gayā. Phir us kā beṭā Ailā taḳhtnashīn huā. ⁷ Rab kī sazā kā jo paighām Hanānī ke beṭe Yāhū Nabī ne Bāshā aur us ke ḳhāndān ko sunāyā us kī do wujūhāt thīñ. Pahle, Bāshā ne Yarubiyām ke ḳhāndān kī tarah wuh kuchh kiyā jo Rab ko

nāpasand thā aur use taish dilāyā. Dūsre, us ne Yarubiyām ke pūre ḳhāndān ko halāk kar diyā thā.

Isrāīl kā Bādshāh Ailā

⁸ Ailā bin Bāshā Yahūdāh ke bādshāh Āsā kī hukūmat ke 26weñ sāl meñ Isrāīl kā bādshāh banā. Us kī hukūmat ke do sāl ke daurān us kā dārul-hukūmat Tīrzā rahā. ⁹ Ailā kā ek afsar banām Zimrī thā. Zimrī rathoñ ke ādhe hisse par muḡarrar thā. Ab wuh bādshāh ke ḳhilāf sāzisheñ karne lagā. Ek din Ailā Tīrzā meñ mahal ke inchārj Arzā ke ghar meñ baiṭhā mai pī rahā thā. Jab nashe meñ dhut huā ¹⁰ to Zimrī ne andar jā kar use mār ḍālā. Phir wuh ḳhud takṭ par baiṭh gayā. Yih Yahūdāh ke bādshāh Āsā kī hukūmat ke 27weñ sāl meñ huā.

¹¹ Takṭ par baiṭhte hī Zimrī ne Bāshā ke pūre ḳhāndān ko halāk kar diyā. Us ne kisī bhī mard ko zindā na chhoṛā, ḳhāh wuh dūr kā rishtedār thā, ḳhāh dost. ¹² Yoñ wuhī kuchh huā jo Rab ne Yāhū Nabī kī mārifat Bāshā ko farmāyā thā. ¹³ Kyoñki Bāshā aur us ke beṭe Ailā se sangīn gunāh sarzad hue the, aur sāth sāth unhoñ ne Isrāīl ko bhī yih karne par uksāyā thā. Apne bātil dewatāoñ se unhoñ ne Rab Isrāīl ke Ḳhudā ko taish dilāyā thā.

¹⁴ Bāqī jo kuchh Ailā kī hukūmat ke daurān huā aur jo kuchh us ne kiyā wuh 'Shāhān-e-Isrāīl kī Tārīḳh' kī kitāb meñ darj hai.

Isrāīl kā Bādshāh Zimrī

¹⁵ Zimrī Yahūdāh ke bādshāh Āsā kī hukūmat ke 27weñ sāl meñ Isrāīl kā bādshāh banā. Lekin Tīrzā meñ us kī hukūmat sirf sāt din tak qāym rahī. Us waqt Isrāīlī fauj Filistī shahr Jibbatūn kā

muhāsarā kar rahī thī. ¹⁶ Jab fauj meñ k̄habar phail gai ki Zimrī ne bādshāh ke k̄hilāf s̄azish karke use qatl kiyā hai to tamām Isrāiliyon̄ ne lashkargāh meñ ā kar usī din apne kamāṇḍar Umrī ko bādshāh banā diyā. ¹⁷ Tab Umrī tamām faujiyon̄ ke sāth Jibbatūn ko chhoṛ kar Tirzā kā muhāsarā karne lagā. ¹⁸ Jab Zimrī ko patā chālā ki shahr dūsron̄ ke qabze meñ ā gayā hai to us ne mahal ke burj meñ jā kar use āg lagāī. Yoñ wuh jal kar mar gayā.

¹⁹ Is tarah use bhī munāsib sazā mil gai, kyoñki us ne bhī wuh kuchh kiyā thā jo Rab ko nāpasand thā. Yarubiyām ke namūne par chal kar us ne wuh tamām gunāh kie jo Yarubiyām ne kie aur Isrāil ko karne par uksāyā thā. ²⁰ Jo kuchh Zimrī kī hukūmat ke daurān huā aur jo s̄azisheñ us ne kiñ wuh ‘Shāhān-e-Isrāil kī Tārīkh’ kī kitāb meñ darj haiñ.

Isrāil kā Bādshāh Umrī

²¹ Zimrī kī maut ke bād Isrāilī do firqon̄ meñ baṭ gae. Ek firqā Tibnī bin Jīnat ko bādshāh banānā chāhtā thā, dūsra Umrī ko. ²² Lekin Umrī kā firqā Tibnī ke firqe kī nisbat zyādā tāqatwar niklā. Chunānche Tibnī mar gayā aur Umrī pūrī qaum par bādshāh ban gayā.

²³ Umrī Yahūdāh ke bādshāh Āsā kī hukūmat ke 31weñ sāl meñ Isrāil kā bādshāh banā. Us kī hukūmat kā daurāniyā 12 sāl thā. Pahle chhih sāl dārul-hukūmat Tirzā rahā. ²⁴ Is ke bād us ne ek ādmī banām Samar ko chāndī ke 6,000 sikke de kar us se Sāmariya Pahārī k̄harīd lī aur wahān apnā nayā dārul-hukūmat tāmīr kiyā.

Pahle mālik Samar kī yād meñ us ne shahr kā nām Sāmariya rakhā.

²⁵ Lekin Umrī ne bhī wuhī kuchh kiyā jo Rab ko nāpasand thā, balki us ne māzī ke bādshāhoñ kī nisbat zyādā badī kī. ²⁶ Us ne Yarubiyām bin Nabāt ke namūne par chal kar wuh tamām gunāh kie jo Yarubiyām ne kie aur Isrāil ko karne par uksāyā thā. Natīje meñ Isrāilī Rab apne Ḳhudā ko apne bātil dewatāoñ se taish dilāte rahe. ²⁷ Bāqī jo kuchh Umrī kī hukūmat ke daurān huā, jo kuchh us ne kiyā aur jo kāmyābiyāñ use hāsīl huīñ wuh ‘Shāhān-e-Isrāil kī Tārīkh’ kī kitāb meñ bayān kī gaī haiñ. ²⁸ Jab Umrī mar kar apne bāpdādā se jā milā to use Sāmariya meñ dafnāyā gayā. Phir us kā beṭā Aḳhiyab taḳhtnashīn huā.

Isrāil kā Bādshāh Aḳhiyab

²⁹ Aḳhiyab bin Umrī Yahūdāh ke bādshāh Āsā ke 38weñ sāl meñ Isrāil kā bādshāh banā. Us kī hukūmat kā daurāniyā 22 sāl thā, aur us kā dārul-hukūmat Sāmariya rahā. ³⁰ Aḳhiyab ne bhī aise kām kie jo Rab ko nāpasand the, balki māzī ke bādshāhoñ kī nisbat us ke gunāh zyādā sangīn the. ³¹ Yarubiyām ke namūne par chalnā us ke lie kāfī nahīn thā balki us ne is se baḥ kar Saidā ke bādshāh Itbāl kī beṭī Īzabil se shādī bhī kī. Natīje meñ wuh us ke dewatā Bāl ke sāmne jhuk kar us kī pūjā karne lagā. ³² Sāmariya meñ us ne Bāl kā mandīr tāmīr kiyā aur dewatā ke lie qurbāngāh banā kar us meñ rakh diyā. ³³ Aḳhiyab ne Yasīrat Dewī kā but bhī banwā diyā. Yoñ us ne apne ghinaune kāmoñ se māzī ke

tamām Isrāīlī bādshāhoñ kī nisbat kahīñ zyādā Rab Isrāīl ke Ḳhudā ko taish dilāyā.

³⁴ Aḳhiyab kī hukūmat ke daurān Baitel ke rahne wāle Hiyel ne Yarīhū Shahr ko nae sire se tāmīr kiyā. Jab us kī buniyād rakhī gaī to us kā sab se baṛā beṭā Abīrām mar gayā, aur jab us ne shahr ke darwāze lagā die to us ke sab se chhoṭe beṭe Sajūb ko apnī jān denī paṛī. Yoñ Rab kī wuh bāt pūrī huī jo us ne Yashua bin Nūn kī mārifat farmāi thī.

17

Kawwe Iliyās Nabī ko Khānā Khilāte Haiñ

¹ Ek din Iliyās Nabī ne jo Jiliyād ke shahr Tishbī kā thā Aḳhiyab Bādshāh se kahā, “Rab Isrāīl ke Ḳhudā kī qasam jis kī ḳhidmat maiñ kartā hūñ, āne wāle sāloñ meñ na os, na bārish paṛegī jab tak maiñ na kahūñ.”

² Phir Rab ne Iliyās se kahā, ³ “Yahān se chalā jā! Mashriq kī taraf safr karke Wādī-e-Karīt meñ chhup jā jis kī nadī Dariyā-e-Yardan meñ bahtī hai. ⁴ Pānī tū nadī se pī saktā hai, aur maiñ ne kawwoñ ko tujhe wahān khānā khilāne kā hukm diyā hai.” ⁵ Iliyās Rab kī sun kar rawānā huā aur Wādī-e-Karīt meñ rahne lagā jis kī nadī Dariyā-e-Yardan meñ bahtī hai. ⁶ Subh-o-shām kawwe use roṭī aur gosht pahuñchāte rahe, aur pānī wuh nadī se pītā thā.

Iliyās Sārpāt kī Bewā ke pās

⁷ Is pūre arse meñ bārish na huī, is lie nadī āhistā āhistā sūkh gaī. Jab us kā pānī bilkul ḳhatm ho gayā ⁸ to Rab dubārā Iliyās se

hamkalām huā, ⁹ “Yahān se rawānā ho kar Saidā ke shahr Sārpāt meñ jā bas. Maiñ ne wahān kī ek bewā ko tujhe khānā khilāne kā hukm diyā hai.” ¹⁰ Chunānche Iliyās Sārpāt ke lie rawānā huā.

Safr karte karte wuh shahr ke darwāze ke pās pahuñch gayā. Wahān ek bewā jalāne ke lie lakariyān chun kar jamā kar rahī thī. Use bulā kar Iliyās ne kahā, “Zarā kisī bartan meñ pānī bhar kar mujhe thoṛā-sā pilāen.”

¹¹ Wuh abhī pānī lāne jā rahī thī ki Iliyās ne us ke pīchhe āwāz de kar kahā, “Mere lie roṭī kā ṭukṛā bhī lānā!” ¹² Yih sun kar bewā ruk gāi aur bolī, “Rab āp ke Ḳhudā kī qasam, mere pās kuchh nahīn hai. Bas, ek bartan meñ muṭṭhī-bhar maidā aur dūsre meñ thoṛā-sā tel rah gayā hai. Ab maiñ jalāne ke lie chand ek lakariyān chun rahī hūn tāki apne aur apne beṭe ke lie ākhirī khānā pakāūn. Is ke bād hamārī maut yaqīnī hai.”

¹³ Iliyās ne use tasallī dī, “Dareñ mat! Beshak wuh kuchh kareñ jo āp ne kahā hai. Lekin pahle mere lie chhoṭī-sī roṭī banā kar mere pās le āen. Phir jo bāqī rah gayā ho us se apne aur apne beṭe ke lie roṭī banāen. ¹⁴ Kyoñki Rab Isrāīl kā Ḳhudā farmātā hai, ‘Jab tak Rab bārish barasne na de tab tak maide aur tel ke bartan khālī nahīn hoñge.’ ”

¹⁵⁻¹⁶ Aurat ne jā kar waisā hī kiyā jaisā Iliyās ne use kahā thā. Wāqaī maidā aur tel kabhī khatm na huā. Roz baroz Iliyās, bewā aur us ke beṭe ke lie khānā dastyāb rahā. Sab kuchh waisā hī huā jaisā Rab ne Iliyās kī mārifat farmāyā thā.

¹⁷ Ek din bewā kā beṭā bīmār ho gayā. Us kī tabiyat bahut kharāb huī, aur hote hote us kī jān nikal gai. ¹⁸ Tab bewā Iliyās se shikāyat karne lagī, “Mard-e-Ḳhudā, merā āp ke sāth kyā wāstā? Āp to sirf is maqsad se yahān āe haiñ ki Rab ko mere gunāh kī yād dilā kar mere beṭe ko mār ḍaleñ!”

¹⁹ Iliyās ne jawāb meñ kahā, “Apne beṭe ko mujhe de deñ.” Wuh laṛke ko aurat kī god meñ se uṭhā kar chhat par apne kamre meñ le gayā aur wahān use chārpāī par rakh kar ²⁰ duā karne lagā, “Ai Rab mere Ḳhudā, tū ne is bewā ko jis kā mehmān main hūñ aisī musībat meñ kyoñ ḍāl diyā hai? Tū ne us ke beṭe ko marne kyoñ diyā?”

²¹ Wuh tīn bār lāsh par darāz huā aur sāth sāth Rab se iltamās kartā rahā, “Ai Rab mere Ḳhudā, barāh-e-karm bachche kī jān ko us meñ wāpas āne de!”

²² Rab ne Iliyās kī sunī, aur laṛke kī jān us meñ wāpas āī. ²³ Iliyās use uṭhā kar nīche le āyā aur use us kī māñ ko wāpas de kar bolā, “Dekheñ, āp kā beṭā zindā hai!” ²⁴ Aurat ne jawāb diyā, “Ab main ne jān liyā hai ki āp Allāh ke paighambar haiñ aur ki jo kuchh āp Rab kī taraf se bolte haiñ wuh sach hai.”

18

Iliyās Isrāīl Wāpas Jātā Hai

¹ Bahut din guzar gae. Phir kāl ke tīsre sāl meñ Rab Iliyās se hamkalām huā, “Ab jā kar apne āp ko Aḳhiyab ke sāmne pesh kar. Main bārish kā silsilā dubārā shurū kar dūngā.”

2 Chunānche Iliyās Aḳhiyab se milne ke lie Isrāīl chalā gayā. Us waqt Sāmariya kāl kī saḳht girift meñ thā, 3 is lie Aḳhiyab ne mahal ke inchārj Abadiyāh ko bulāyā. (Abadiyāh Rab kā ḳhauf māntā thā. 4 Jab Īzabil ne Rab ke tamām nabiyōñ ko qatl karne kī koshish kī thī to Abadiyāh ne 100 nabiyōñ ko do ḡhāroñ meñ chhupā diyā thā. Har ḡhār meñ 50 nabī rahte the, aur Abadiyāh unheñ khāne-pīne kī chīzeñ pahuñchātā rahtā thā.) 5 Ab Aḳhiyab ne Abadiyāh ko hukm diyā, “Pūre mulk meñ se guzar kar tamām chashmoñ aur wādiyōñ kā muāynā kareñ. Shāyad kahīñ kuchh ḡhās mil jāe jo ham apne ḡhoṛoñ aur ḳhachcharoñ ko khilā kar unheñ bachā sakeñ. Aisā na ho ki hameñ khāne kī qillat ke bāis kuchh jānwaroñ ko zabah karnā paṛe.”

6 Unhoñ ne muqarrar kiyā ki Aḳhiyab kahāñ jāegā aur Abadiyāh kahāñ, phir donoñ ek dūsre se alag ho gae. 7 Chalthe chalthe Abadiyāh ko achānak Iliyās us kī taraf āte hue nazar āyā. Jab Abadiyāh ne use pahchānā to wuh muñh ke bal jhuk kar bolā, “Mere āqā Iliyās, kyā āp hī haiñ?”

8 Iliyās ne jawāb diyā, “Jī, main hī hūñ. Jāeñ, apne mālik ko ittalā deñ ki Iliyās ā gayā hai.”

9 Abadiyāh ne etarāz kiyā, “Mujh se kyā ḡhaltī huī hai ki āp mujhe Aḳhiyab se marwānā chāhte haiñ? 10 Rab āp ke Ḳhudā kī qasam, bādshāh ne apne bandoñ ko har qaum aur mulk meñ bhej diyā hai tāki āp ko ḡhūñḡ nikaleñ. Aur jahāñ jawāb milā ki Iliyās yahāñ nahīñ hai wahāñ logoñ ko qasam khānī paṛī ki ham Iliyās kā khoj lagāne meñ nākām rahe haiñ. 11 Aur ab āp

chāhte haiñ ki maiñ bādshāh ke pās jā kar use bataūñ ki Iliyās yahāñ hai? ¹² Ain mumkin hai ki jab maiñ āp ko chhoṛ kar chalā jāūñ to Rab kā Rūh āp ko uṭhā kar kisī nāmālūm jagah le jāe. Agar bādshāh merī yih ittalā sun kar yahāñ āe aur āp ko na pāe to mujhe mār ḍālegā. Yād rahe ki maiñ jawāñī se le kar āj tak Rab kā khauf māntā āyā hūñ. ¹³ Kyā mere āqā tak yih khabar nahīñ pahuñchī ki jab Īzabil Rab ke nabiyōñ ko qatl kar rahī thī to maiñ ne kyā kiyā? Maiñ do ghāroñ meñ pachās pachās nabiyōñ ko chhupā kar unheñ khāne-pīne kī chīzeñ pahuñchātā rahā. ¹⁴ Aur ab āp chāhte haiñ ki maiñ Aḳhiyab ke pās jā kar use ittalā dūñ ki Iliyās yahāñ ā gayā hai? Wuh mujhe zarūr mār ḍālegā.”

¹⁵ Iliyās ne kahā, “Rabbul-afwāj kī hayāt kī qasam jis kī kḥidmat maiñ kartā hūñ, āj maiñ apne āp ko zarūr bādshāh ko pesh karūñgā.”

¹⁶ Tab Abadiyāh chalā gayā aur bādshāh ko Iliyās kī khabar pahuñchāī. Yih sun kar Aḳhiyab Iliyās se milne ke lie āyā.

Kyā Bāl Haqīqī Mābūd Hai yā Rab?

¹⁷ Iliyās ko dekhte hī Aḳhiyab bolā, “Ai Isrāīl ko musibat meñ ḍālne wāle, kyā āp wāpas ā gae haiñ?” ¹⁸ Iliyās ne etarāz kiyā, “Maiñ to Isrāīl ke lie musibat kā bāis nahīñ banā balki āp aur āp ke bāp kā gharānā. Āp Rab ke ahkām chhoṛ kar Bāl ke butōñ ke pīchhe lag gae haiñ. ¹⁹ Ab maiñ āp ko chailleñ detā hūñ, tamām Isrāīl ko bulā kar Karmil Pahār par jamā karen. Sāth sāth Bāl Dewatā ke 450 nabiyōñ ko aur Īzabil kī mez par

sharīk hone wāle Yasīrat Dewī ke 400 nabiyōn ko bhī bulāen.”

²⁰ Akhiyab mān gayā. Us ne tamām Isrāīliyōn aur nabiyōn ko bulāyā. Jab wuh Karmil Pahār par jamā ho gae ²¹ to Iliyās un ke sāmne jā kharā huā aur kahā, “Āp kab tak kabhī is taraf, kabhī us taraf langarāte raheᅅge? * Agar Rab Ḳhudā hai to sirf usī kī pairawī kareᅅn, lekin agar Bāl wāhid Ḳhudā hai to usī ke pīchhe lag jāen.”

Log khāmosh rahe. ²² Iliyās ne bāt jāri rakhī, “Rab ke nabiyōn meᅅn se sirf maiᅅn hī bāqī rah gayā hūn. Dūsri taraf Bāl Dewatā ke yih 450 nabī khare haiᅅn. ²³ Ab do bail le aen. Bāl ke nabī ek ko pasand kareᅅn aur phir use ṭukre ṭukre karke apnī qurbāngāh kī lakariyōn par rakh deᅅn. Lekin wuh lakariyōn ko āg na lagāen. Maiᅅn dūsre bail ko taiyār karke apnī qurbāngāh kī lakariyōn par rakh dūngā. Lekin maiᅅn bhī unheᅅn āg nahīn lagāūngā. ²⁴ Phir āp apne dewatā kā nām pukāreᅅn jabki maiᅅn Rab kā nām pukārūngā. Jo mābūd qurbānī ko jalā kar jawāb degā wuhī Ḳhudā hai.” Tamām log bole, “Āp ṭhīk kahte haiᅅn.”

²⁵ Phir Iliyās ne Bāl ke nabiyōn se kahā, “Shurū kareᅅn, kyonki āp bahut haiᅅn. Ek bail ko chun kar use taiyār kareᅅn. Lekin use āg mat lagānā balki apne dewatā kā nām pukāreᅅn tāki wuh āg bhej de.” ²⁶ Unhoᅅn ne bailoᅅn meᅅn se ek ko chun kar use taiyār kiyā, phir Bāl kā nām pukārne lage. Subah se le kar dopahar tak wuh musalsal chīkhte-chillāte rahe, “Ai Bāl, hamāri sun!” Sāth sāth wuh us qurbāngāh ke irdgird

---

* **18:21** Dekhie āyat 26.

nächte rahe † jo unhoñ ne banāi thī. Lekin na koī āwāz sunāi dī, na kisī ne jawāb diyā.

²⁷ Dopahar ke waqt Iliyās un kā mazāq urāne lagā, “Zyādā ūnchī āwāz se boleñ! Shāyad wuh sochoñ meñ gharq ho yā apnī hājat rafā karne ke lie ek taraf gayā ho. Yih bhī ho saktā hai ki wuh kahīñ safr kar rahā ho. Yā shāyad wuh gahrī nīnd so gayā ho aur use jagāne kī zarūrat hai.”

²⁸ Tab wuh mazīd ūnchī āwāz se chīkhne-chillāne lage. Māmūl ke mutābiq wuh chhuriyoñ aur nezoñ se apne āp ko zaḥmī karne lage, yahāñ tak ki khūn bahne lagā.

²⁹ Dopahar guzar gaī, aur wuh shām ke us waqt tak wajd meñ rahe jab ghallā kī nazar pesh kī jāti hai. Lekin koī āwāz na sunāi dī. Na kisī ne jawāb diyā, na un ke tamāshe par tawajjuh dī.

³⁰ Phir Iliyās Isrāīliyoñ se muḥātib huā, “Āeñ, sab yahāñ mere pās āeñ!” Sab qarīb āe. Wahāñ Rab kī ek qurbāngāh thī jo girāi gaī thī. Ab Iliyās ne wuh dubārā kharī kī. ³¹ Us ne Yāqūb se nikle har qabile ke lie ek ek patthar chun liyā. (Bād meñ Rab ne Yāqūb kā nām Isrāīl rakhā thā.) ³² In bārah pattharoñ ko le kar Iliyās ne Rab ke nām kī tāzīm meñ qurbāngāh banāi. Is ke irdgird us ne itnā chauṛā gaṛhā khodā ki us meñ taqriban 15 liṭar pānī samā saktā thā. ³³ Phir us ne qurbāngāh par lakaṛiyoñ kā dher lagāyā aur bail ko ṭukre ṭukre karke lakaṛiyoñ par rakh diyā. Is ke bād us ne hukm diyā, “Chār ghaṛe pānī se

† **18:26** Lafzī tarjumā: langaṛāte hue nächste rahe. Ġhālīban Bāl kī tāzīm meñ ek ḳhās qism kā raqs. Lihāzā āyat 21 meñ Iliyās kā sawāl, “Āp kab tak . . . langaṛāte raheñge?”

bhar kar qurbānī aur lakaṛiyon par unḍel deñ!”
³⁴ Jab unhoñ ne aisā kiyā to us ne dubārā aisā karne kā hukm diyā, phir tūsrī bār. ³⁵ Āḳhirkār itnā pānī thā ki us ne chāroñ taraf qurbāngāh se ṭapak kar gaṛhe ko bhar diyā.

³⁶ Shām ke waqt jab ḡhallā kī nazar pesh kī jāti hai Iliyās ne qurbāngāh ke pās jā kar buland āwāz se duā kī, “Ai Rab, ai Ibrāhīm, Is’hāq aur Isrāil ke Ḳhudā, āj logon par zāhir kar ki Isrāil meñ tū hī Ḳhudā hai aur ki main terā khādim hūñ. Sābit kar ki main ne yih sab kuchh tere hukm ke mutābiq kiyā hai. ³⁷ Ai Rab, merī duā sun! Merī sun tāki yih log jān leñ ki tū, ai Rab, Ḳhudā hai aur ki tū hī un ke dilon ko dubārā apnī taraf māyl kar rahā hai.”

³⁸ Achānak āsmān se Rab kī āg nāzil huī. Āg ne na sirf qurbānī aur lakaṛī ko bhasm kar diyā balki qurbāngāh ke pattharon aur us ke niche kī miṭṭī ko bhī. Gaṛhe meñ pānī bhī ek dam sūkh gayā.

³⁹ Yih dekh kar Isrāilī aundhe muñh gir kar pukārne lage, “Rab hī Ḳhudā hai! Rab hī Ḳhudā hai!” ⁴⁰ Phir Iliyās ne unheñ hukm diyā, “Bāl ke nabiyon ko pakaṛ leñ. Ek bhī bachne na pāe!” Logon ne unheñ pakaṛ liyā to Iliyās unheñ niche Wādī-e-Qaison meñ le gayā aur wahāñ sab ko maut ke ḡhaṭ utār diyā.

Bārish Hotī Hai

⁴¹ Phir Iliyās ne Aḳhiyab se kahā, “Ab jā kar kuchh khāeñ aur pieñ, kyonki muslādhār bārish kā shor sunāi de rahā hai.” ⁴² Chunāñche Aḳhiyab khāne-pīne ke lie chalā gayā jabki Iliyās

Karmil Pahār kī choṭī par chaṛh gayā. Wahān us ne jhuk kar apne sar ko donoñ ghuṭnoñ ke bīch meñ chhupā liyā. ⁴³ Apne naukar ko us ne hukm diyā, “Jāo, samundar kī taraf dekho.”

Naukar gayā aur samundar kī taraf dekhā, phir wāpas ā kar Iliyās ko ittalā dī, “Kuchh bhī nazar nahīn ātā.” Lekin Iliyās ne use dubārā dekhne ke lie bhej diyā. Is dafā bhī kuchh mālūm na ho sakā. Sāt bār Iliyās ne naukar ko dekhne ke lie bhejā. ⁴⁴ Aḳhirkār jab naukar sātwin dafā gayā to us ne wāpas ā kar ittalā dī, “Ek chhoṭā-sā bādāl samundar meñ se nikal kar ūpar chaṛh rahā hai. Wuh ādmī ke hāth ke barābar hai.”

Tab Iliyās ne hukm diyā, “Jāo, Aḳhiyab ko ittalā do, ‘Ghoṛoñ ko fauran rath meñ jot kar ghar chale jāeñ, warnā bārish āp ko rok legī.’ ” ⁴⁵ Naukar ittalā dene chalā gayā to jald hī āndhī āī, āsmān par kāle kāle bādāl chhā gae aur mūslādhār bārish barasne lagī. Aḳhiyab jaldī se rath par sawār ho kar Yazrael ke lie rawānā ho gayā. ⁴⁶ Us waqt Rab ne Iliyās ko ḳhās tāqat dī. Safr ke lie kamarbastā ho kar wuh Aḳhiyab ke rath ke āge āge dauṛ kar us se pahle Yazrael pahuñch gayā.

19

Iliyās Bhāg Jātā Hai

¹ Aḳhiyab ne Īzabil ko sab kuchh sunāyā jo Iliyās ne kahā thā, yih bhī ki us ne Bāl ke nabiyōñ ko kis tarah talwār se mār diyā thā. ² Tab Īzabil ne qāsīd ko Iliyās ke pās bhej kar use ittalā dī,

“Dewatā mujhe saḡht sazā deñ agar maiñ kal is waqt tak āp ko un nabiyon kī-sī sazā na dūñ.”

³ Iliyās saḡht dar gayā aur apnī jāñ bachāne ke lie bhāg gayā. Chalthe chalte wuh Yahūdāh ke shahr Bair-sabā tak pahuñch gayā. Wahāñ wuh apne naukar ko chhoṛ kar ⁴ āge registān meñ jā niklā. Ek din ke safr ke bād wuh sīnk kī jhāri ke pās pahuñch gayā aur us ke sāye meñ baiṭh kar duā karne lagā, “Ai Rab, mujhe marne de. Bas ab kāfī hai. Merī jāñ le le, kyonki maiñ apne bāpdādā se behtar nahīñ hūñ.” ⁵ Phir wuh jhāri ke sāye meñ leṭ kar so gayā.

Achānak ek farishte ne use chhū kar kahā, “Uṭh, khānā khā le!” ⁶ Jab us ne apnī ānkheñ kholīñ to dekhā ki sirhāne ke qarīb koelon par banāī gaī roṭī aur pāñī kī surāhī paṛī hai. Us ne roṭī khāī, pāñī piyā aur dubārā so gayā. ⁷ Lekin Rab kā farishtā ek bār phir āyā aur use hāth lagā kar kahā, “Uṭh, khānā khā le, warnā āge kā lambā safr tere bas kī bāt nahīñ hogī.”

⁸ Tab Iliyās ne uṭh kar dubārā khānā khāyā aur pāñī piyā. Is ḡhurāk ne use itnī taqwiyaat dī ki wuh chālīs din aur chālīs rāt safr karte karte Allāh ke pahāṛ Horib yāñī Sīnā tak pahuñch gayā. ⁹ Wahāñ wuh rāt guzārne ke lie ek ḡhār meñ chalā gayā.

Rab Iliyās kī Hauslā-afzāī Kartā Hai

ḡhār meñ Rab us se hamkalām huā. Us ne pūchhā, “Iliyās, tū yahāñ kyā kar rahā hai?” ¹⁰ Iliyās ne jawāb diyā, “Maiñ ne Rab, āsmāñī lashkaron ke ḡhudā kī ḡhidmat karne kī sirtoṛ koshish kī hai, kyonki Isrāīliyon ne tere ahd ko

tark kar diyā hai. Unhoñ ne terī qurbāngāhoñ ko girā kar tere nabiyōñ ko talwār se qatl kar diyā hai. Maiñ akelā hī bachā hūñ, aur wuh mujhe bhī mār ḍālne ke darpai haiñ.”

¹¹ Jawāb meñ Rab ne farmāyā, “Ġhār se nikal kar pahār par Rab ke sāmne kharā ho jā!” Phir Rab wahāñ se guzarā. Us ke āge āge baṛī aur zabardast āndhī āī jis ne pahāroñ ko chīr kar chaṭānoñ ko ṭukre ṭukre kar diyā. Lekin Rab āndhī meñ nahīñ thā. ¹² Is ke bād zalzalā āyā, lekin Rab zalzale meñ nahīñ thā. ¹³ Zalzale ke bād bharaktī huī āg wahāñ se guzarī, lekin Rab āg meñ bhī nahīñ thā. Phir narm hawā kī dhīmī dhīmī āwāz sunāī dī. Yih āwāz sun kar Iliyās ne apne chehre ko chādar se ḍhānp liyā aur nikal kar ġhār ke muñh par kharā ho gayā. Ek āwāz us se muḡhātib huī, “Iliyās, tū yahāñ kyā kar rahā hai?” ¹⁴ Iliyās ne jawāb diyā, “Maiñ ne Rab, āsmānī lashkaroñ ke Ḳhudā kī ḳhidmat karne kī sirtorḡ koshish kī hai, kyonki Isrāīliyoñ ne tere ahd ko tark kar diyā hai. Unhoñ ne terī qurbāngāhoñ ko girā kar tere nabiyōñ ko talwār se qatl kar diyā hai. Maiñ akelā hī bachā hūñ, aur wuh mujhe bhī mār ḍālne ke darpai haiñ.”

¹⁵ Rab ne jawāb meñ kahā, “Registān meñ us rāste se ho kar wāpas jā jis ne tujhe yahāñ pahuñchāyā hai. Phir Damishq chalā jā. Wahāñ Hazāel ko tel se masah karke Shām kā bādshāh qarār de. ¹⁶ Isī tarah Yāhū bin Nimsī ko masah karke Isrāīl kā bādshāh qarār de aur Abīl-mahūlā ke rahne wāle Ilishā bin Sāfat ko masah karke apnā jānashīn muqarrar kar. ¹⁷ Jo Hazāel kī talwār se bach jāegā use Yāhū mār degā, aur

jo Yāhū kī talwār se bach jāegā use Ilīshā mār degā. ¹⁸ Lekin main ne apne lie Isrāīl meñ 7,000 afrād ko bachā liyā hai, un tamām logoñ ko jo ab tak na Bāl Dewatā ke sāmne jhuke, na us ke but ko bosā diyā hai.”

Iliyās Ilīshā ko Apnā Jānashīn Muqarrar Kartā Hai

¹⁹ Iliyās wahāñ se chalā gayā. Isrāīl meñ wāpas ā kar use Ilīshā bin Sāfat milā jo bailoñ kī bārah joṛiyōñ kī madad se hal chalā rahā thā. Khud wuh bārhwīñ joṛī ke sāth chal rahā thā. Iliyās ne us ke pās ā kar apnī chādar us ke kandhoñ par ḍāl dī aur ruke baḡhair āge nikal gayā.

²⁰ Ilīshā fauran apne bailoñ ko chhoṛ kar Iliyās ke pīchhe bhāgā. Us ne kahā, “Pahle mujhe apne māñ-bāp ko bosā de kar ḡhairbād kahne dījie. Phir main āp ke pīchhe ho lūngā.” Iliyās ne jawāb diyā, “Chaleñ, wāpas jāeñ. Lekin wuh kuchh yād rahe jo main ne āp ke sāth kiyā hai.”

²¹ Tab Ilīshā wāpas chalā gayā. Bailoñ kī ek joṛī ko le kar us ne donoñ ko zabah kiyā. Hal chalāne kā sāmān us ne gosht pakāne ke lie jalā diyā. Jab gosht taiyār thā to us ne use logoñ meñ taq̄sīm karke unheñ khilā diyā. Is ke bād Ilīshā Iliyās ke pīchhe ho kar us kī ḡhidmat karne lagā.

20

Shām kī Fauj Sāmariya kā Muhāsarā Kartī Hai

¹ Ek din Shām ke bādshāh Bin-hadad ne apnī pūrī fauj ko jamā kiyā. 32 ittahādī bādshāh bhī

apne rathoñ aur ghoṛoñ ko le kar āe. Is baṛī fauj ke sāth Bin-hadad ne Sāmariya kā muhāsarā karke Isrāil se jang kā elān kiyā. ² Us ne apne qāsidoñ ko shahr meñ bhej kar Isrāil ke bādshāh Aḳhiyab ko ittalā dī, ³ “Ab se āp kā sonā, chāñdī, ḳhawātīn aur beṭe mere hī haiñ.” ⁴ Isrāil ke bādshāh ne jawāb diyā, “Mere āqā aur bādshāh, āp kī marzī. Maiñ aur jo kuchh merā hai āp kī milkiyat hai.”

⁵ Thoṛī der ke bād qāsīd Bin-hadad kī naī ḳhabar le kar āe, “Maiñ ne āp se sone, chāñdī, ḳhawātīn aur beṭoñ kā taqāzā kiyā hai. ⁶ Ab ḡhaur karen! Kal is waqt maiñ apne mulāzimoñ ko āp ke pās bhej dūngā, aur wuh āp ke mahal aur āp ke afsaroñ ke gharoñ kī talāshī leñge. Jo kuchh bhī āp ko pyārā hai use wuh le jāeñge.”

⁷ Tab Aḳhiyab Bādshāh ne mulk ke tamām buzurgoñ ko bulā kar un se bāt kī, “Dekheñ yih ādmī kitnā burā irādā rakhtā hai. Jab us ne merī ḳhawātīn, beṭoñ, sone aur chāñdī kā taqāzā kiyā to maiñ ne inkār na kiyā.” ⁸ Buzurgoñ aur bāqī logoñ ne mil kar mashwarā diyā, “Us kī na sunen, aur jo kuchh wuh māñgtā hai us par rāzī na ho jāen.” ⁹ Chunāñche bādshāh ne qāsidoñ se kahā, “Mere āqā bādshāh ko jawāb denā, jo kuchh āp ne pahlī martabā māñg liyā wuh maiñ āp ko dene ke lie taiyār hūñ, lekin yih āḳhīrī taqāzā maiñ pūrā nahīn kar saktā.”

Jab qāsidoñ ne Bin-hadad ko yih ḳhabar pahuñchāī ¹⁰ to us ne Aḳhiyab ko fauran ḳhabar bhej dī, “Dewatā mujhe saḳht sazā deñ agar maiñ Sāmariya ko nest-o-nābūd na kar dūñ. Itnā bhī nahīn rahegā ki merā har faujī muṭṭhī-bhar

khāk apne sāth wāpas le jā sake!” ¹¹ Isrāīl ke bādshāh ne qāsidoñ ko jawāb diyā, “Use batā denā ki jo abhī jang kī taiyāriyān kar rahā hai wuh fatah ke nāre na lagāe.”

¹² Jab Bin-hadad ko yih ittalā milī to wuh lashkargāh meñ apne ittahādī bādshāhoñ ke sāth mai pī rahā thā. Us ne apne afsaroñ ko hukm diyā, “Hamlā karne ke lie taiyāriyān karo!” Chunāñche wuh shahr par hamlā karne kī taiyāriyān karne lage.

Shām kī Fauj se Pahlī Jang

¹³ Is daurān ek nabī Aḳhiyab Bādshāh ke pās āyā aur kahā, “Rab farmātā hai, ‘Kyā tujhe dushman kī yih baṛī fauj nazar ā rahī hai? To bhī maiñ ise āj hī tere hawāle kar dūngā. Tab tū jān legā ki maiñ hī Rab hūñ.’ ”

¹⁴ Aḳhiyab ne sawāl kiyā, “Rab yih kis ke wasīle se karegā?” Nabī ne jawāb diyā, “Rab farmātā hai ki ziloñ par muḡarrar afsaroñ ke jawān yih fatah pāeñge.” Bādshāh ne mazīd pūchhā, “Laṛāī meñ kaun pahlā qadam uṭhāe?” Nabī ne kahā, “Tū hī.”

¹⁵ Chunāñche Aḳhiyab ne ziloñ par muḡarrar afsaroñ ke jawānoñ ko bulāyā. 232 afrād the. Phir us ne bāqī Isrāīliyoñ ko jamā kiyā. 7,000 afrād the. ¹⁶⁻¹⁷ Dopahar ko wuh laṛne ke lie nikle. Ziloñ par muḡarrar afsaroñ ke jawān sab se āge the. Bin-hadad aur 32 ittahādī bādshāh lashkargāh meñ baiṭhe nashe meñ dhut mai pī rahe the ki achānak shahr kā jāyā lene ke lie Bin-hadad ke bheje gae sipāhī andar āe aur kahne lage, “Sāmariya se ādmī nikal rahe haiñ.”

18 Bin-hadad ne hukm diyā, “Har sūrat meñ unheñ zindā pakareñ, ḳhāh wuh amnpasand irādā rakhte hoñ yā na.”

19 Lekin unheñ yih karne kā mauqā na milā, kyonki Isrāil ke zilon par muqarrar afsaron aur bāqī faujiyon ne shahr se nikal kar ²⁰ fauran un par hamlā kar diyā. Aur jis bhī dushman kā muqābalā huā use mārā gayā. Tab Shām kī pūrī fauj bhāg gai. Isrāiliyon ne un kā tāqqub kiyā, lekin Shām kā bādshāh Bin-hadad ghoṛe par sawār ho kar chand ek ghurṣawāron ke sāth bach niklā. ²¹ Us waqt Isrāil kā bādshāh jang ke lie niklā aur ghoṛon aur rathon ko tabāh karke Arāmiyon ko zabardast shikast dī.

Shām kī Fauj se Dūsri Jang

²² Bād meñ mazkūrā nabī dubārā Isrāil ke bādshāh ke pās āyā. Wuh bolā, “Ab mazbūt ho kar baṛe dhyān se socheñ ki āne wāle dinon meñ kyā kyā taiyāriyāñ karnī chāhieñ, kyonki agle bahār ke mausam meñ Shām kā bādshāh dubārā āp par hamlā karegā.”

²³ Shām ke bādshāh ko bhī mashwarā diyā gayā. Us ke baṛe afsaron ne ḳhayāl pesh kiyā, “Isrāiliyon ke dewatā pahārī dewatā haiñ, is lie wuh ham par ghālib ā gae haiñ. Lekin agar ham maidānī ilāqe meñ un se laṛeñ to har sūrat meñ jiteñge. ²⁴ Lekin hamārā ek aur mashwarā bhī hai. ³² bādshāhon ko haṭā kar un kī jagah apne afsaron ko muqarrar kareñ. ²⁵ Phir ek nāī fauj taiyār kareñ jo tabāhshudā purānī fauj jaisī tāqatwar ho. Us ke utne hī rath aur ghoṛe hoñ

jitne pahle the. Phir jab ham maidānī ilāqe meñ un se laṛeñge to un par zarūr ġhālib āeñge.”

Bādshāh un kī bāt mān kar taiyāriyāñ karne lagā. ²⁶ Jab bahār kā mausam āyā to wuh Shām ke faujiyoñ ko jamā karke Isrāīl se laṛne ke lie Afīq Shahr gayā. ²⁷ Isrāīlī fauj bhī laṛne ke lie jamā huī. Khāne-pīne kī ashyā kā band-o-bast kiyā gayā, aur wuh dushman se laṛne ke lie nikle. Jab wahāñ pahuñche to unhoñ ne apne k̄haimoñ ko do jaghoñ par lagāyā. Yih do guroh Shām kī wasī fauj ke muqābale meñ bakriyoñ ke do chhoṭe rewaroñ jaise lag rahe the, kyonki pūrā maidān Shām ke faujiyoñ se bharā thā.

²⁸ Phir mard-e-Ḳhudā ne Aḳhiyab ke pās ā kar kahā, “Rab farmātā hai, ‘Shām ke log k̄hayāl karte haiñ ki Rab pahārī dewatā hai is lie maidānī ilāqe meñ nākām rahegā. Chunāñche maiñ un kī zabardast fauj ko tere hawāle kar dūñgā. Tab tū jān legā ki maiñ hī Rab hūñ.’ ”

²⁹ Sāt din tak donoñ faujeñ ek dūsre ke muqābil saf-ārā rahīñ. Sātweñ din laṛāī kā āġhāz huā. Isrāīlī is martabā bhī Shām kī fauj par ġhālib āe. Us din unhoñ ne un ke ek lākh piyādā faujiyoñ ko mār diyā. ³⁰ Bāqī farār ho kar Afīq Shahr meñ ghus gae. Taqrīban 27,000 ādmī the. Lekin achānak shahr kī fasīl un par gir gaī, to wuh bhī halāk ho gae.

Aḳhiyab Shām ke Bādshāh par Rahm Kartā Hai

Bin-hadad Bādshāh bhī Afīq meñ farār huā thā. Ab wuh kabhī is kamre meñ, kabhī us meñ khisak kar chhupne kī koshish kar rahā

thā. ³¹ Phir us ke afsaron ne use mashwarā diyā, “Sunā hai ki Isrāil ke bādshāh narmdil hote haiñ. Kyoñ na ham tāt orh kar aur apnī gardanon meñ rasse dāl kar Isrāil ke bādshāh ke pās jāen? Shāyad wuh āp ko zindā chhoṛ de.”

³² Chunānche Bin-hadad ke afsar tāt orh kar aur apnī gardanon meñ rasse dāl kar Isrāil ke bādshāh ke pās āe. Unhoñ ne kahā, “Āp kā khādīm Bin-hadad guzārish kartā hai ki mujhe zindā chhoṛ deñ.” Aḳhiyab ne sawāl kiyā, “Kyā wuh ab tak zindā hai? Wuh to merā bhāi hai!” ³³ Jab Bin-hadad ke afsaron ne jān liyā ki Aḳhiyab kā rujhān kis taraf hai to unhoñ ne jaldī se is kī tasdīq kī, “Jī, Bin-hadad āp kā bhāi hai!” Aḳhiyab ne hukm diyā, “Jā kar use bulā lāen.”

Tab Bin-hadad nikal āyā, aur Aḳhiyab ne use apne rath par sawār hone kī dāwat dī. ³⁴ Bin-hadad ne Aḳhiyab se kahā, “Main āp ko wuh tamām shahr wāpas kar detā hūñ jo mere bāp ne āp ke bāp se chhīn lie the. Āp hamāre dārul-hukūmat Damishq meñ tijāratī marākiz bhī qāym kar sakte haiñ, jis tarah mere bāp ne pahle Sāmariya meñ kiyā thā.” Aḳhiyab bolā, “Thīk hai. Is ke badle meñ main āp ko rihā kar dūngā.” Unhoñ ne muāhadā kiyā, phir Aḳhiyab ne Shām ke bādshāh ko rihā kar diyā.

Nabī Aḳhiyab ko Malāmat Kartā Hai

³⁵ Us waqt Rab ne nabiyon meñ se ek ko hidāyat kī, “Jā kar apne sāthī ko kah de ki wuh tujhe māre.” Nabī ne aisā kiyā, lekin sāthī ne inkār kiyā. ³⁶ Phir nabī bolā, “Chūnki āp ne Rab kī nahīn sunī, is lie jyon hī āp mujh se chale

jāenge sherbabar āp ko phār dālegā.” Aur aisā hī huā. Jab sāthī wahān se niklā to sherbabar ne us par hamlā karke use phār ḍālā.

³⁷ Nabī kī mulāqāt kisī aur se huī to us ne us se bhī kahā, “Mehrbānī karke mujhe māren!” Us ādmī ne nabī ko mār mār kar zaḥmī kar diyā.

³⁸ Tab nabī ne apnī ānkhoñ par paṭṭī bāndhī tāki use pahchānā na jāe, phir rāste ke kināre par Aḳhiyab Bādshāh ke intazār meñ kharā ho gayā.

³⁹ Jab bādshāh wahān se guzarā to nabī chillā kar us se muḳhātib huā, “Janāb, main maidān-e-jang meñ laṛ rahā thā ki achānak kisī ādmī ne mere pās ā kar apne qaidī ko mere hawāle kar diyā. Us ne kahā, ‘Is kī nigaranī karnā. Agar yih kisī bhī wajah se bhāg jāe to āp ko us kī jān ke ewaz apnī jān denī paṛegī yā āp ko ek man chāndī adā karnī paṛegī.’” ⁴⁰ Lekin main idhar-udhar masrūf rahā, aur itne meñ qaidī ghāyb ho gayā.” Aḳhiyab Bādshāh ne jawāb diyā, “Āp ne ḳhud apne bāre meñ faislā diyā hai. Ab āp ko is kā natijā bhugatnā paṛegā.”

⁴¹ Phir nabī ne jaldī se paṭṭī ko apnī ānkhoñ par se utār diyā, aur bādshāh ne pahchān liyā ki yih nabiyon meñ se ek hai. ⁴² Nabī ne kahā, “Rab farmātā hai, ‘Main ne muqarrar kiyā thā ki Bin-hadad ko mere lie maḳhsūs karke halāk karnā hai, lekin tū ne use rihā kar diyā hai. Ab us kī jagah tū hī maregā, aur us kī qaum kī jagah terī qaum ko nuqsān pahuñchegā.’”

⁴³ Isrāil kā bādshāh baṛe ḡhusse aur badmizājī ke ālam meñ Sāmariya meñ apne mahal meñ chalā gayā.

21

Īzabil ke Hāthoñ Nabot kā Qatl

¹ Is ke bād ek aur qābil-e-zikr bāt huī. Yazrael meñ Sāmariya ke bādshāh Aḳhiyab kā ek mahal thā. Mahal kī zamīn ke sāth sāth angūr kā bāgh thā. Mālik kā nām Nabot thā. ² Ek din Aḳhiyab ne Nabot se bāt kī, “Angūr kā āp kā bāgh mere mahal ke qarīb hī hai. Use mujhe de deñ, kyonki main us meñ sabziyān lagānā chāhtā hūn. Muāwaze meñ main āp ko us se achchhā angūr kā bāgh de dūngā. Lekin agar āp paise ko tarjih deñ to āp ko us kī pūrī raqam adā kar dūngā.”

³ Lekin Nabot ne jawāb diyā, “Allāh na kare ki main āp ko wuh maurūsī zamīn dūn jo mere bāpdādā ne mere sapurd kī hai!”

⁴ Aḳhiyab baṛe ghusse meñ apne ghar wāpas chalā gayā. Wuh bezār thā ki Nabot apne bāpdādā kī maurūsī zamīn bechnā nahīn chāhtā. Wuh palang par leṭ gayā aur apnā muñh dīwār kī taraf karke khānā khāne se inkār kiyā.

⁵ Us kī bīwī Īzabil us ke pās āī aur pūchhne lagī, “Kyā bāt hai? Āp kyon itne bezār haiñ ki khānā bhī nahīn khānā chāhte?” ⁶ Aḳhiyab ne jawāb diyā, “Yazrael kā rahne wālā Nabot mujhe angūr kā bāgh nahīn denā chāhtā. Go main use paise denā chāhtā thā balki use is kī jagah koī aur bāgh dene ke lie taiyār thā to bhī wuh bazid rahā.”

⁷ Īzabil boli, “Kyā āp Isrāīl ke bādshāh haiñ ki nahīn? Ab uṭheñ! Khāeñ, pieñ aur apnā dil bahlāeñ. Main hī āp ko Nabot Yazraelī kā angūr kā bāgh dilā dūngī.” ⁸ Us ne Aḳhiyab ke

nām se ḵhutūt likh kar un par bādshāh kī muhr lagāi aur unheñ Nabot ke shahr ke buzurgoñ aur shurafā ko bhej diyā. ⁹ Ḵhatoñ meñ zail kī ḵhabar likhī thī,

“Shahr meñ elān kareñ ki ek din kā rozā rakhā jāe. Jab log us din jamā ho jāeñge to Nabot ko logoñ ke sāmne izzat kī kursī par biṭhā deñ. ¹⁰ Lekin us ke muḳābil do badmāshoñ ko biṭhā denā. Ijtimā ke daurān yih ādmī sab ke sāmne Nabot par ilzām lagāeñ, ‘Is shaḵhs ne Allāh aur bādshāh par lānat bhejī hai! Ham is ke gawāh haiñ.’ Phir use shahr se bāhar le jā kar sangsār kareñ.”

¹¹ Yazrael ke buzurgoñ aur shurafā ne aisā hī kiyā. ¹² Unhoñ ne roze ke din kā elān kiyā. Jab log muḳarrarā din jamā hue to Nabot ko logoñ ke sāmne izzat kī kursī par biṭhā diyā gayā. ¹³ Phir do badmāsh āe aur us ke muḳābil baiṭh gae. Ijtimā ke daurān yih ādmī sab ke sāmne Nabot par ilzām lagāne lage, “Is shaḵhs ne Allāh aur bādshāh par lānat bhejī hai! Ham is ke gawāh haiñ.” Tab Nabot ko shahr se bāhar le jā kar sangsār kar diyā gayā. ¹⁴ Phir shahr ke buzurgoñ ne Īzabil ko ittalā dī, “Nabot mar gayā hai, use sangsār kiyā gayā hai.”

¹⁵ Yih ḵhabar milte hī Īzabil ne Aḵhiyab se bāt kī, “Jāeñ, Nabot Yazraelī ke us bāḡh par qabzā kareñ jo wuh āp ko bechne se inkār kar rahā thā. Ab wuh ādmī zindā nahīñ rahā balki mar gayā hai.”

¹⁶ Yih sun kar Aḵhiyab fauran Nabot ke angūr ke bāḡh par qabzā karne ke lie rawānā huā.

Iliyās Aḳhiyab ko Sazā Sunātā Hai

17 Tab Rab Iliyās Tishbī se hamkalām huā,
 18 “Isrāīl ke bādshāh Aḳhiyab se jo Sāmariya
 meñ rahtā hai milne jā. Is waqt wuh Nabot
 ke angūr ke bāgh meñ hai, kyonki wuh us par
 qabzā karne ke lie wahān pahuñchā hai. 19 Use
 batā denā, ‘Rab farmātā hai ki tū ne ek admī
 ko bilāwajah qatl karke us kī milkīyat par qabzā
 kar liyā hai. Rab farmātā hai ki jahān kuttoñ ne
 Nabot kā ḳhūn chāṭā hai wahān wuh terā ḳhūn
 bhī chāṭeñge.’ ”

20 Jab Iliyās Aḳhiyab ke pās pahuñchā to
 bādshāh bolā, “Mere dushman, kyā āp ne mujhe
 ḳhūñd nikālā hai?” Iliyās ne jawāb diyā, “Jī,
 main ne āp ko ḳhūñd nikālā hai, kyonki āp ne
 apne āp ko badī ke hāth meñ bech kar aisā kām
 kiyā hai jo Rab ko nāpasand hai. 21 Ab sunēñ
 Rab kā farmān, ‘Main tujhe yoñ musibat meñ ḳāl
 dūngā ki terā nām-o-nishān tak nahīn rahegā.
 Main Isrāīl meñ se tere ḳhāndān ke har mard
 ko miṭā dūngā, ḳhāh wuh bāligh ho yā bachchā.
 22 Tū ne mujhe baṛā taish dilāyā aur Isrāīl ko
 gunāh karne par uksāyā hai. Is lie merā tere
 gharāne ke sāth wuhī sulūk hogā jo main ne
 Yārubiyām bin Nabāt aur Bāshā bin Aḳhiyāh ke
 sāth kiyā hai.’ 23 Īzabil par bhī Rab kī sazā āegī.
 Rab farmātā hai, ‘Kutte Yazrael kī fasil ke pās
 Īzabil ko khā jāeñge. 24 Aḳhiyab ke ḳhāndān
 meñ se jo shahr meñ mareñge unheñ kutte
 khā jāeñge, aur jo khule maidān meñ mareñge
 unheñ parinde chaṭ kar jāeñge.’ ”

25 Aur yih haqīqat hai ki Aḳhiyab jaisā ḳharāb
 shaḳhs koī nahīn thā. Kyonki Īzabil ke uksāne

par us ne apne āp ko badī ke hāth meñ bech kar aisā kām kiyā jo Rab ko nāpasand thā. ²⁶ Sab se ghinaunī bāt yih thī ki wuh butoñ ke pīchhe lagā rahā, bilkul un Amoriyoñ kī tarah jinheñ Rab ne Isrāil se nikāl diyā thā.

²⁷ Jab Aḳhiyab ne Iliyās kī yih bāteñ sunīn to us ne apne kapre phār kar ṭāṭ oṛh liyā. Rozā rakh kar wuh ḡhamgīn hālat meñ phirtā rahā. Ṭāṭ us ne sote waqt bhī na utārā. ²⁸ Tab Rab dubārā Iliyās Tishbī se hamkalām huā, ²⁹ “Kyā tū ne ḡhaur kiyā hai ki Aḳhiyab ne apne āp ko mere sāmne kitnā past kar diyā hai? Chūñki us ne apnī ājizī kā izhār kiyā hai is lie maiñ us ke jīte-jī us ke ḡhāndān ko mazkūrā musibat meñ nahīn ḡālūngā balki us waqt jab us kā beṭā taḡht par baiṭhegā.”

22

Jhūṭe Nabiyōñ aur Mīkāyāh kā Muqābalā

¹ Tīn sāl tak Shām aur Isrāil ke darmiyān sulah rahī. ² Tīsre sāl Yahūdāh kā bādshāh Yahūsafat Isrāil ke bādshāh Aḳhiyab se milne gayā. ³ Us waqt Isrāil ke bādshāh ne apne afsaroñ se bāt kī, “Dekheñ, Rāmāt-jiliyād hamārā hī shahr hai. To phir ham kyoñ kuchh nahīn kar rahe? Hameñ use Shām ke bādshāh ke qabze se chhurwānā chāhie.” ⁴ Us ne Yahūsafat se sawāl kiyā, “Kyā āp mere sāth Rāmāt-jiliyād jāenge tāki us par qabzā karen?” Yahūsafat ne jawāb diyā, “Jī zarūr. Ham to bhāī haiñ. Merī qaum ko apnī qaum aur mere ghoṛoñ ko apne ghoṛe samjheñ!

5 Lekin mehrbānī karke pahle Rab kī marzī mālūm kar leñ.”

6 Isrāīl ke bādshāh ne taqrīban 400 nabiyōñ ko bulā kar un se pūchhā, “Kyā main Rāmāt-jiliyād par hamlā karūñ yā is irāde se bāz rahūñ?” Nabiyōñ ne jawāb diyā, “Jī karen, kyonki Rab use bādshāh ke hawāle kar degā.”

7 Lekin Yahūsafat mutma'in na huā. Us ne pūchhā, “Kyā yahāñ Rab kā koī nabī nahīñ jis se ham dariyāft kar sakeñ?” 8 Isrāīl kā bādshāh bolā, “Hāñ, ek to hai jis ke zariye ham Rab kī marzī mālūm kar sakte haiñ. Lekin main us se nafrat kartā hūñ, kyonki wuh mere bāre meñ kabhī bhī achchhī peshgoī nahīñ kartā. Wuh hameshā burī peshgoiyāñ sunātā hai. Us kā nām Mikāyāh bin Imlā hai.” Yahūsafat ne etarāz kiyā, “Bādshāh aisī bāt na kahe!” 9 Tab Isrāīl ke bādshāh ne kisī mulāzim ko bulā kar hukm diyā, “Mikāyāh bin Imlā ko fauran hamāre pās pahuñchā denā!”

10 Aqhiyab aur Yahūsafat apne shāhī libās pahne hue Sāmariya ke darwāze ke qarīb apne apne takht par baiṭhe the. Yih aisī khulī jagah thī jahāñ anāj gāhā jātā thā. Tamām 400 nabī wahāñ un ke sāmne apnī peshgoiyāñ pesh kar rahe the. 11 Ek nabī banām Sidqiyāh bin Kanānā ne apne lie lohe ke sīng banā kar elān kiyā, “Rab farmātā hai ki in sīngoñ se tū Shām ke faujiyoñ ko mār mār kar halāk kar degā.” 12 Dūsre nabī bhī is qism kī peshgoiyāñ kar rahe the, “Rāmāt-jiliyād par hamlā karen, kyonki āp zarūr kāmyāb ho jāenge. Rab shahr ko āp ke hawāle kar degā.”

13 Jis mulāzim ko Mīkāyāh ko bulāne ke lie bhejā gayā thā us ne rāste meñ use samjhāyā, “Dekheñ, bāqī tamām nabī mil kar kah rahe haiñ ki bādshāh ko kāmyābī hāsil hogī. Ap bhī aisi hī bāteñ kareñ, ap bhī fatah kī peshgoī kareñ!”

14 Lekin Mīkāyāh ne etarāz kiyā, “Rab kī hayāt kī qasam, maiñ bādshāh ko sirf wuhī kuchh batāūngā jo Rab mujhe farmāegā.”

15 Jab Mīkāyāh Aḳhiyab ke sāmne kharā huā to bādshāh ne pūchhā, “Mīkāyāh, kyā ham Rāmāt-jiliyād par hamlā kareñ yā maiñ is irāde se bāz rahūñ?” Mīkāyāh ne jawāb diyā, “Us par hamlā kareñ, kyonki Rab shahr ko ap ke hawāle karke ap ko kāmyābī bakhshegā.” 16 Bādshāh nārāz huā, “Mujhe kitnī dafā ap ko samjhānā paregā ki ap qasam khā kar mujhe Rab ke nām meñ sirf wuh kuchh sunāeñ jo haqīqat hai.”

17 Tab Mīkāyāh ne jawāb meñ kahā, “Mujhe tamām Isrāil gallābān se mahrūm bheḛ-bakriyoñ kī tarah pahāroñ par bikhrā huā nazar āyā. Phir Rab mujh se hamkalām huā, ‘In kā koī mālik nahīñ hai. Har ek salāmatī se apne ghar wāpas chalā jāe.’ ”

18 Isrāil ke bādshāh ne Yahūsafat se kahā, “Lo, kyā maiñ ne ap ko nahīñ batāyā thā ki yih shaḳhs hameshā mere bāre meñ burī peshgoiyāñ kartā hai?”

19 Lekin Mīkāyāh ne apnī bāt jāri rakhī, “Rab kā farmān sunēñ! Maiñ ne Rab ko us ke taḳht par baiṭhe dekhā. Āsmān kī pūrī fauj us ke dāeñ aur bāeñ hāth kharī thī. 20 Rab ne pūchhā, ‘Kaun Aḳhiyab ko Rāmāt-jiliyād par hamlā karne par uksāegā tāki wuh wahāñ jā kar

mar jāe?’ Ek ne yih mashwarā diyā, dūsre ne wuh. ²¹ Āḡhirkār ek rūh Rab ke sāmne kharī huī aur kahne lagī, ‘Maiñ use uksāūngī.’ ²² Rab ne sawāl kiyā, ‘Kis tarah?’ Rūh ne jawāb diyā, ‘Maiñ nikal kar us ke tamām nabiyōñ par yoñ qābū pāūngī ki wuh jhūṭ hī boleñge.’ Rab ne fārmāyā, ‘Tū kāmyāb hogī. Jā aur yoñ hī kar!’ ²³ Ai bādshāh, Rab ne āp par āfat lāne kā faisla kar liyā hai, is lie us ne jhūṭī rūh ko āp ke in tamām nabiyōñ ke muñh meñ ḡāl diyā hai.”

²⁴ Tab Sidqiyāh bin Kanānā ne āge baḡh kar Mikāyāh ke muñh par thappaḡ mārā aur bolā, “Rab kā Rūh kis tarah mujh se nikal gayā tāki tujh se bāt kare?” ²⁵ Mikāyāh ne jawāb diyā, “Jis din āp kabhī is kamre meñ, kabhī us meñ khisak kar chhupne kī koshish kareñge us din āp ko patā chalegā.”

²⁶ Tab Aḡhiyab Bādshāh ne hukm diyā, “Mikāyāh ko shahr par muqarrar afsar Amūn aur mere beṭe Yuās ke pās wāpas bhej do! ²⁷ Unheñ batā denā, ‘Is ādmī ko jel meñ ḡāl kar mere sahīh-salāmat wāpas āne tak kam se kam roṭī aur pānī diyā kareñ.’ ” ²⁸ Mikāyāh bolā, “Agar āp sahīh-salāmat wāpas āeñ to matlab hogā ki Rab ne merī mārifat bāt nahīn kī.” Phir wuh sāth khare logoñ se muḡhātīb huā, “Tamām log dhyān deñ!”

Aḡhiyab Rāmāt ke Qarīb Mar Jātā Hai

²⁹ Is ke bād Isrāīl kā bādshāh Aḡhiyab aur Yahūdāh kā bādshāh Yahūsafat mil kar Rāmāt-jiliyād par hamlā karne ke lie rawānā hue.

³⁰ Jang se pahle Aḡhiyab ne Yahūsafat se

kahā, “Maiñ apnā bhes badal kar maidān-e-jang meñ jāūngā. Lekin āp apnā shāhī libās na utāreñ.” Chunānche Isrāīl kā bādshāh apnā bhes badal kar maidān-e-jang meñ āyā. ³¹ Shām ke bādshāh ne rathoñ par muqarrar apne 32 afsaroñ ko hukm diyā thā, “Sirf aur sirf bādshāh par hamlā kareñ. Kisī aur se mat laṛnā, khāh wuh chhoṭā ho yā baṛā.”

³² Jab laṛāī chhiṛ gaī to rathoñ ke afsar Yahūsafat par tūṭ paṛe, kyonki unhoñ ne kahā, “Yaḳīnan yihī Isrāīl kā bādshāh hai!” Lekin jab Yahūsafat madad ke lie chillā uṭhā ³³ to dushmanoñ ko mālūm huā ki yih Aḳhiyab Bādshāh nahīñ hai, aur wuh us kā tāqqub karne se bāz āe. ³⁴ Lekin kisī ne khās nishānā bāndhe baḡhair apnā tīr chalāyā to wuh Aḳhiyab ko aisī jagah jā lagā jahān zirābaktar kā joṛ thā. Bādshāh ne apne rathbān ko hukm diyā, “Rath ko moṛ kar mujhe maidān-e-jang se bāhar le jāo! Mujhe choṭ lag gaī hai.” ³⁵ Lekin chūñki us pūre din shadīd qism kī laṛāī jāī rahī, is lie bādshāh apne rath meñ ṭek lagā kar dushman ke muqābil khaṛā rahā. Khūn zaḳhm se rath ke farsh par ṭapaktā rahā, aur shām ke waqt Aḳhiyab mar gayā. ³⁶ Jab sūraj ḡhurūb hone lagā to Isrāīlī fauj meñ buland āwāz se elān kiyā gayā, “Har ek apne shahr aur apne ilāqe meñ wāpas chalā jāe!”

³⁷ Bādshāh kī maut ke bād us kī lāsh ko Sāmariya lā kar dafnāyā gayā. ³⁸ Shāhī rath ko Sāmariya ke ek tālāb ke pās lāyā gayā jahān kasbiyoñ kī nahāne kī jagah thī. Wahān use

dhoyā gayā. Kutte bhī ā kar k̄hūn ko chāṭne lage. Yoñ Rab kā farmān pūrā huā.

³⁹ Bāqī jo kuchh Aḳhiyab kī hukūmat ke daurān huā wuh ‘Shāhān-e-Isrāīl kī Tārīkh’ kī kitāb meñ darj hai. Us meñ bādshāh kā tāmīrkardā hāthīdānt kā mahal aur wuh shahr bayān kie gae haiñ jin kī qilābandī us ne kī. ⁴⁰ Jab wuh mar kar apne bāpdādā se jā milā to us kā beṭā Aḳhaziyāh taḳhtnashīn huā.

Yahūdāh kā Bādshāh Yahūsafat

⁴¹ Āsā kā beṭā Yahūsafat Isrāīl ke bādshāh Aḳhiyab kī hukūmat ke chauthē sāl meñ Yahūdāh kā bādshāh banā. ⁴² Us waqt us kī umr 35 sāl thī. Us kā dārul-hukūmat Yārūshalam rahā, aur us kī hukūmat kā daurāniyā 25 sāl thā. Mān kā nām Azūbā bint Silhī thā. ⁴³ Wuh har kām meñ apne bāp Āsā ke namūne par chaltā aur wuh kuchh kartā rahā jo Rab ko pasand thā. Lekin us ne bhī ūnche maqāmoñ ke mandiroñ ko khatm na kiyā. Aisī jaghoñ par jānwaroñ ko qurbān karne aur baḳhūr jalāne kā intazām jāri rahā. ⁴⁴ Yahūsafat aur Isrāīl ke bādshāh ke darmiyān sulah qāym rahī.

⁴⁵ Bāqī jo kuchh Yahūsafat kī hukūmat ke daurān huā wuh ‘Shāhān-e-Yahūdāh kī Tārīkh’ kī kitāb meñ darj hai. Us kī kāmyābiyāñ aur jangeñ sab us meñ bayān kī gāi haiñ. ⁴⁶ Jo jismfarosh mard aur aurateñ Āsā ke zamāne meñ bach gae the unheñ Yahūsafat ne mulk meñ se miṭā diyā. ⁴⁷ Us waqt Mulk-e-Adom kā bādshāh nā thā balki Yahūdāh kā ek afsar us par hukmrānī kartā thā.

⁴⁸ Yahūsafat ne bahrī jahāzoñ kā beṛā banwāyā tāki wuh tijārat karke Ofīr se sonā læñ. Lekin wuh kabhī istemāl na hue balki apnī hī bandargāh Asyūn-jābar meñ tabāh ho gae. ⁴⁹ Tabāh hone se pahle Isrāīl ke bādshāh Aḳhaziyāh bin Aḳhiyab ne Yahūsafat se darḳhāst kī thī ki Isrāīl ke kuchh log jahāzoñ par sāth chaleñ. Lekin Yahūsafat ne inkār kiyā thā.

⁵⁰ Jab Yahūsafat mar kar apne bāpdādā se jā milā to use Yarūshalam ke hisse meñ jo ‘Dāūd kā Shahr’ kahlātā hai ḳhāndānī qabr meñ dafnāyā gayā. Phir us kā beṛā Yahūrām taḳhtnashīn huā.

Isrāīl kā Bādshāh Aḳhaziyāh

⁵¹ Aḳhiyab kā beṛā Aḳhaziyāh Yahūdāh ke bādshāh Yahūsafat kī hukūmat ke 17weñ sāl meñ Isrāīl kā bādshāh banā. Wuh do sāl tak Isrāīl par hukmrān rahā. Sāmariya us kā dārul-hukūmat thā. ⁵² Jo kuchh us ne kiyā wuh Rab ko nāpasand thā, kyonki wuh apne mān-bāp aur Yarubiyām bin Nabāt ke namūne par chaltā rahā, usī Yarubiyām ke namūne par jis ne Isrāīl ko gunāh karne par uksāyā thā. ⁵³ Apne bāp kī tarah Bāl Dewatā kī ḳhidmat aur pūjā karne se us ne Rab, Isrāīl ke Ḳhudā ko taish dilāyā.

Kitab-i Muqaddas
The Holy Bible in Urdu, Urdu Geo Version, Roman
Script

copyright © 2019 Urdu Geo Version

Language: (Urdu)

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2023-11-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 13 Dec 2023

123ff8cb-27b3-5817-a02a-22e67145fd30